

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten, lagen om statens revisionsverk och lagen om inkomstdatasystemet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om Folkpensionsanstalten, lagen om statens revisionsverk och lagen om inkomstdatasystemet ändras.

Genom propositionen genomförs den föresats i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering som gäller att utifrån ett parlamentariskt arbete ändra bestämmelserna i lagen om Folkpensionsanstalten i fråga om Folkpensionsanstaltens förvaltning. I propositionen föreslås sådana behövliga ändringar som den parlamentariska arbetsgruppen föreslagit och som inte ingick i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten och vissa andra lagar våren 2024.

Enligt vad som föreslås ska det i lagen om Folkpensionsanstalten göras ändringar i styrelsens sammansättning. Lagen ändras enligt förslaget även så att endast en finsk medborgare får utnämnas till tjänsten som generaldirektör för och direktör vid Folkpensionsanstalten. Dessutom preciseras till vilka delar statstjänstemannalagen tillämpas på Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer. I lagen preciseras också till vilka delar Folkpensionsanstaltens fullmäktige och styrelse ska besluta om ärenden som gäller den högsta ledningens tjänsteförhållanden.

Det föreslås att det i lagen tas in bestämmelser med stöd av vilka Folkpensionsanstalten kan överföra rutinmässiga biträdande stöduppgifter till privata aktörer. Genom de ändringar som görs i lagen preciseras och utvidgas dessutom Folkpensionsanstaltens rätt att få och behandla uppgifter. I lagen görs även behövliga ändringar för att utvidga möjligheten till elektronisk delgivning av beslut. Samtidigt föreslås det att det i lagen tas in en bestämmelse enligt vilken det av Folkpensionsanstaltens beslut ska framgå kontaktuppgifter genom vilka en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet.

Det föreslås att lagen om statens revisionsverk ändras så att statens revisionsverk ska få rätt att granska ändamålsenligheten, effektiviteten och lagligheten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi.

Lagen om inkomstdatasystemet föreslås bli ändrad så att uppgifter som föreskrivs i lagen om Folkpensionsanstalten, bland annat gällande forskning och statistikföring, beaktas i lagen i större utsträckning.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	4
1 Bakgrund och beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget	5
2.1 Folkpensionsanstaltens förvaltning	5
2.1.1 Styrelse	5
2.1.2 Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer	6
2.1.2.1 Krav på finskt medborgarskap.....	6
2.1.2.2 Tillämpande av statstjänstemannalagen på generaldirektören och direktörerna	7
2.2 Folkpensionsanstaltens rätt att få och behandla uppgifter.....	7
2.2.1 Läget för Folkpensionsanstaltens rätt att få och behandla uppgifter	7
2.2.2 Regleringen kring behandling av personuppgifter	10
2.2.2.1 Rättslig grund för behandlingen	12
2.3 Överföring av uppgifter av biträdande art till privata aktörer	13
2.4 Folkpensionsanstaltens delgivning av beslut.....	15
2.4.1 Programmet för att prioritera digitala myndighetsjänster.....	15
2.5 Lämnande av kontaktuppgifter i Folkpensionsanstaltens beslut	16
2.6 Övervakning av Folkpensionsanstaltens verksamhet	16
2.6.1 Statens revisionsverk som en tillsynsmyndighet	18
3 Målsättning.....	19
4 Förslagen och deras konsekvenser	20
4.1 De viktigaste förslagen	20
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	21
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	22
4.2.2 Samhälleliga konsekvenser.....	22
4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet.....	24
4.2.4 Konsekvenser för företag.....	27
4.2.5 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	28
5 Alternativa handlingsvägar.....	39
5.1 Rätt att få och att behandla uppgifter.....	39
5.2 Delgivning av beslut	39
5.3 Lämnande av kontaktuppgifter i beslut	40
5.4 Möjlighet att överföra biträdande uppgifter till en utomstående aktör.....	40
6 Remissvar	41
6.1 Allmänt	41
6.2 Rätt att få och att behandla uppgifter.....	41
6.3 Överföring av uppgifter av biträdande art till privata aktörer	42
6.4 Sammansättningen av Folkpensionsanstaltens styrelse.....	43
6.5 Folkpensionsanstaltens styrelses uppgifter.....	43
6.6 Medborgarskapskravet för Folkpensionsanstaltens högsta ledning	43
6.7 Tillämpning av statstjänstemannalagen på generaldirektören och direktörerna.....	44
6.8 Folkpensionsanstaltens delgivning av beslut.....	44
6.9 Lämnande av kontaktuppgifter i beslut	45

6.10 Statens revisionsverks rätt att granska Folkpensionsanstaltens verksamhet	45
6.11 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna	45
6.12 Ikraftträdande- och tillämpningsbestämmelse	46
6.13 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen.....	46
6.14 Biträdande justitiekanslerns förhandsgranskningspromemoria	47
7 Specialmotivering.....	47
7.1 Lag om Folkpensionsanstalten	47
7.2 Lagen om statens revisionsverk.....	63
7.3 Lagen om inkomstdatasystemet (53/2018).....	64
8 Ikraftträdande	64
9 Förhållande till andra propositioner	64
9.1 Samband med andra propositioner	64
9.2 Förhållande till budgetpropositionen	65
10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	65
10.1 Rätt att få och behandla uppgifter.....	65
10.1.1 Användning av det nationella handlingsutrymmet	65
10.1.2 Skydd för privatlivet och för personuppgifter	66
10.1.3 Ändamålsbegränsning och proportionalitet	68
10.2 Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter	70
10.2.1 Bedömning av ändamålsenligheten	72
10.3 Medborgarskapskrav för Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer....	75
10.4 Delgivning av beslut	76
10.5 Lämnande av kontaktuppgifter i beslut	76
10.6 Statens revisionsverks rätt att granska Folkpensionsanstaltens verksamhet	77
LAGFÖRSLAG.....	80
1. Lag om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten.....	80
2. Lag om ändring av lagen om statens revisionsverk.....	83
3. Lag om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet.....	84
BILAGA.....	85
PARALLELLTEXTER.....	85
1. Lag om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten.....	85
2. Lag om ändring av lagen om statens revisionsverk.....	92
3. Lag om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet.....	96

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

Syftet med propositionen är att genomföra skrivningen i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001). Enligt regeringsprogrammet ändras lagen om Folkpensionsanstalten i fråga om Folkpensionsanstaltens förvaltning utifrån den parlamentariska arbetsgruppens förslag.

I februari 2018 tillsatte Folkpensionsanstaltens fullmäktige en sakkunniggrupp för att utreda lagstiftningen, tillsynen, ställningen och behörigheten i fråga om Folkpensionsanstalten. I utredningen, som överlämnades till fullmäktige, tog sakkunniggruppen ställning till bland annat utnämningen av Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer samt sammansättningen av och uppgifterna för Folkpensionsanstaltens styrelse. Fullmäktige föreslog att en parlamentarisk arbetsgrupp skulle tillsättas för att bereda ärendet vidare.

Social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 19 februari 2021 en parlamentarisk arbetsgrupp för att utreda behoven av att revidera lagstiftningen om Folkpensionsanstalten. Uppdraget för projektet (STM042:00/2021) var att lägga fram förslag som ska precisera bestämmelserna om förvaltningen vid Folkpensionsanstalten och att stärka den styrning som utövas av de ministerier som verkar inom Folkpensionsanstaltens verksamhetsområde, särskilt med beaktande av behoven på nationell nivå inom IKT-sektorn samt göra en bedömning av behoven och lägga fram eventuella förslag om att bestämmelserna om Folkpensionsanstaltens grundlagsenliga ställning ska ses över. I sin slutrapport föreslog arbetsgruppen flera ändringar som gäller Folkpensionsanstaltens förvaltning, och bland annat att statens revisionsverk ska ges rättighet att utföra extern och oberoende granskning av Folkpensionsanstalten.

Efter att arbetsgruppen slutfört sitt arbete fortsatte beredningen av ändringarna av Folkpensionens förvaltning som ett tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet i samarbete med Folkpensionsanstalten. Den första delen av de ändringsförslag som arbetsgruppen tagit fram genomfördes i projektet STM024:00/2023 utifrån regeringens proposition (RP 39/2024 rd). Lagarna trädde i kraft den 1 juli 2024. I den aktuella propositionen föreslås att de nödvändiga ändringar som den parlamentariska arbetsgruppen föreslagit och som inte ingick i ovannämnda förslag till lagar om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten och vissa andra lagar ska genomföras.

I propositionen föreslås dessutom att vissa ändringar som grundar sig på Folkpensionsanstaltens initiativ ska genomföras för att uppdatera och precisera bestämmelserna om Folkpensionsanstaltens förvaltning och uppgifter, utvidga och precisera Folkpensionsanstaltens rätt att få och behandla uppgifter samt utvidga möjligheten till elektronisk delgivning av beslut.

Propositionen har beretts som ett tjänsteuppdrag vid social- och hälsovårdsministeriet. Folkpensionsanstalten och Statens revisionsverk har deltagit i beredningen av ärendet. Finansministeriet, inkomstregisterenheten vid Skatteförvaltningen och justitieministeriet har hörts med avseende på propositionen.

Beredningsunderlaget till regeringens proposition finns i den offentliga webbtjänsten för statsrådets projektfönster på adressen <https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM117:00/2023>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Folkpensionsanstaltens förvaltning

Enligt 1 § i lagen om Folkpensionsanstalten är Folkpensionsanstalten en självständig offentligrättslig inrättning, vars förvaltning och verksamhet övervakas av fullmäktige som väljs av riksdagen. Folkpensionsanstaltens grundlagsenliga särställning baserar sig på 36 § i grundlagen, enligt vilken riksdagen väljer fullmäktige att övervaka Folkpensionsanstaltens förvaltning och verksamhet enligt vad som närmare bestäms genom lag. Det har ansetts vara behövt att utveckla Folkpensionsanstaltens organisation, tillsyn och styrsystem inom inrättningen samt inom ramen för uppdraget för den sakkunnigarbetsgrupp som tillsatts av Folkpensionsanstaltens fullmäktige och dess samråd. Arbetsgruppen föreslog enhälligt utvecklingsåtgärder av Folkpensionsanstaltens förvaltning, vilka enligt arbetsgruppen kan vidtas omedelbart. Målet var att förtydliga de olika organens ställning. Förslagen ansågs stärka ställningen för Folkpensionsanstaltens styrelse. Den parlamentariska arbetsgruppen, som utredde behoven av att revidera lagstiftningen om Folkpensionsanstalten, kom dessutom med enhälliga ställningstaganden i fråga om ändring av bestämmelserna om uppgifterna för Folkpensionsanstaltens styrelse, generaldirektörer och direktörer, revision av Folkpensionsanstalten och delegationen för Folkpensionsanstalten. De här ändringarna genomfördes i och med de lagändringar som trädde i kraft den 1 juli 2024. En del av de ändringar som den parlamentariska arbetsgruppen föreslog skulle genomföras i samband med följande lagändringsprojekt som gäller Folkpensionsanstalten.

2.1.1 Styrelse

Folkpensionsanstaltens styrelse har enligt lagen allmän behörighet att leda och utveckla anstaltens verksamhet. Styrelsen svarar för alla strategiskt viktiga beslut om anstaltens verksamhet och drar upp riktlinjer för utvecklandet av verksamheten. I 7 § i lagen om Folkpensionsanstalten finns en exemplifierande förteckning över centrala uppgifter som styrelsen ska besluta om.

Enligt 6 § 1 mom. i den gällande lagen om Folkpensionsanstalten har styrelsen högst tio ledamöter som förordnas av fullmäktige. Styrelsens mandatperiod är tre år. Om en styrelseledamots uppgift blir vakant innan mandatperioden gått ut, ska en ny ledamot förordnas för den återstående mandatperioden. Fullmäktige förordnar ordförande och vice ordförande för styrelsen.

Enligt 6 § 2 mom. i lagen om Folkpensionsanstalten ska sakkunskap i systemen för social trygghet, ledning, förvaltning samt i ekonomi och placeringsverksamhet beaktas när styrelseledamöterna förordnas. Av styrelseledamöterna är en representant för social- och hälsovårdsministeriet, en för arbetsgivarnas centralorganisationer, en för löntagarnas centralorganisationer och en för jord- och skogsbruksproducenternas centralorganisationer.

Arbetsgruppen som tillsattes av riksdagens fullmäktige 2018 konstaterade att fullmäktiges befogenhet vid utnämning av styrelsen är begränsad genom att kvoter ställs för bland annat intresseorganisationer. Arbetsgruppen ansåg att detta lämpar sig dåligt för fullmäktiges befogenheter och tillsynsuppgift och den ansåg att endast social- och hälsovårdsministeriets kvot i nuläget är motiverad. Arbetsgruppen konstaterade att styrelsens ledamöter ändå behöver ha kunskap som kompletterar varandra för att säkerställa sakkunskapen i styrelsen.

I detta syfte föreslog arbetsgruppen som tillsatts av fullmäktige att bestämmelserna om styrelsens sammansättning ska kompletteras med kännedom om vissa områden i samhället. För

att utvidga fullmäktiges handlingsutrymme föreslogs dessutom att behovet av att välja ut sådana ledamöter till styrelsen som har kännedom om behoven av ändring i samhället, olika levnadsförhållanden och ställningen för de som har stort behov av Folkpensionsanstaltens tjänster ska antecknas i motiveringarna till ändringen av lagen om Folkpensionsanstalten. På så sätt ges fullmäktige möjlighet att bedöma vad som är det bästa sättet att genomföra det.

Den parlamentariska arbetsgruppen som utrett behoven av lagstiftningsändringar om Folkpensionsanstalten nådde inte samförstånd i fråga om sammansättningen av FPA:s styrelse. Arbetsgruppen var enig om att sakkunskap i systemen för social trygghet, ledning, förvaltning, ekonomi och placeringsverksamhet samt offentlig informationsförvaltning ska beaktas när styrelseledamöterna förordnas. Av dem är sakkunskap inom offentlig informationsförvaltning en ny förutsättning. Arbetsgruppen nådde inte samförstånd i fråga om andra ändringar som gäller sammansättningen av FPA:s styrelse. Majoriteten av arbetsgruppen ansåg att det är viktigt att sakkunskap om arbets- och företagslivet och om de försäkrade bevaras i styrelsen. Dessutom föreslog den parlamentariska arbetsgruppen att längden på mandatperioden för en styrelseledamot ska ses över.

2.1.2 Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer

2.1.2.1 Krav på finskt medborgarskap

Enligt 125 § i grundlagen kan genom lag bestämmas att endast finska medborgare får utnämnas till bestämda offentliga tjänster eller uppdrag. Attributet ”bestämda” framför offentliga tjänster eller uppdrag anger principen att medborgarskapskrav ska ställas endast i begränsad utsträckning eller av grundad anledning (RP 1/1998 rd, s. 180).

Kravet på finskt medborgarskap uppfylls även när en person dessutom har ett eller flera andra medborgarskap.

I grundlagsutskottets utlåtande GrUU 6/2008 rd konstateras att grundlagen inte är absolut i sitt krav på att uppgifter som innebär utövning av offentlig makt ska begränsas till finska myndigheter (GrUU 56/2006 rd, s. 3, GrUU 44/2002 rd, s. 2–3) eller till finska medborgare (GrUU 40/2000 rd, s. 3/I).

Statstjänstemannalagens (750/1994) 7 § innehåller bestämmelser om de tjänster som endast finska medborgare kan utnämnas till. Finskt medborgarskap förutsätts för tjänsterna inom statsrådets och dess förvaltnings högsta ledning och likaså för tjänster som innebär betydande utövning av offentlig makt eller som har betydelse för den allmänna säkerheten. Dessutom är finskt medborgarskap en förutsättning också när det gäller sådana i lagen angivna tjänster där innehavaren får tillgång till sekretessbelagd och säkerhetsklassificerad information som, om den används, lämnas ut eller annars behandlas på ett orättmätigt sätt, kan äventyra centrala allmänna intressen. Bestämmelserna om sekretessbelagda handlingar i 24 § 1 mom. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) gäller Finlands internationella relationer, datasäkerhet och övriga säkerhetsarrangemang, befolkningsskydd och beredskap för undantagsförhållanden samt statens säkerhet och försvar.

Dessutom förutsätts finskt medborgarskap bland annat för sådana tjänster som omfattar uppgifter för att trygga livsviktiga samhälleliga funktioner eller tjänsteuppdrag som omfattar beredskapsuppgifter eller sådana tjänster som omfattar uppgifter som väsentligt påverkar data- och cybersäkerheten. Dessutom kan en tjänsteman eventuellt få tillträde till platser och tillgång till platsinformation som, om den avslöjas eller annars utnyttjas på ett orättmätigt sätt, kan äventyra den nationella säkerheten och de internationella relationerna.

För närvarande är finskt medborgarskap inte en förutsättning för tjänsterna som Folkpensionsanstaltens generaldirektör eller direktörer, trots att tjänsterna jämföras med de tjänster som konstateras i statstjänstemannalagen.

2.1.2.2 Tillämpande av statstjänstemannalagen på generaldirektören och direktörerna

Enligt 11 § 1 mom. i lagen om Folkpensionsanstalten iakttas i tillämpliga delar vad som i statstjänstemannalagen (750/1994) föreskrivs om ansvaret, uppsägningsgrunderna och anställningsvillkoren för de högsta statstjänstemännen i fråga om generaldirektörens och direktörernas anställningsförhållande till Folkpensionsanstalten.

Den nuvarande formuleringen av momentet lämnar utrymme för tolkning. Formuleringen av lagen behöver fortfarande utvecklas så att hänvisningen till statstjänstemannalagen är tillräckligt entydig. Det ska anges tydligare i lagen i vilken utsträckning som statstjänstemannalagen tillämpas på Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer.

2.2 Folkpensionsanstaltens rätt att få och behandla uppgifter

2.2.1 Läget för Folkpensionsanstaltens rätt att få och behandla uppgifter

Bestämmelser om Folkpensionsanstaltens uppgifter finns i 2 § i lagen om Folkpensionsanstalten. Lagen innehåller dock inte bestämmelser om rätten att få uppgifter för att genomföra uppgifterna. I förmånslagstiftningen om förmåner föreskrivs det separat om uppgifter som gäller verkställande av social trygghet och rättigheter att få uppgifter som hänför sig till dem.

Det föreslås att föreskrifter om Folkpensionsanstaltens rätt att få och behandla uppgifter utfärdas i lagen om Folkpensionsanstalten. Reglering behövs för att förtydliga rättsläget när det gäller behandling av personuppgifter och för att smidigt och effektivt sköta Folkpensionsanstaltens nuvarande uppgifter som föreskrivs i 2 § 3 mom. 2–3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten.

I 2 § 3 mom. 2–3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten föreskrivs bedrivande av forskning som tjänar utvecklandet av förmånssystemen och den egna verksamheten samt utarbetande av statistik, beräkningar och prognoser som Folkpensionsanstaltens uppgifter.

Uppgiften att bedriva forskning som tjänar förmånssystemet förutsätter ett omfattande och mångsidigt faktaunderlag som täcker de olika delområdena för både förmåns- och servicesystemet. Forskning om socialskyddet vilar kraftigt på registeruppgifter. Folkpensionsanstaltens forskningsämnen och forskningsobjekt definieras i enlighet med lagen om Folkpensionsanstalten och Folkpensionsanstaltens treåriga forskningsprogram. Det nuvarande forskningsprogrammet gäller åren 2023–2025¹. Folkpensionsanstaltens ledningsgrupp för forskning beslutar om att inleda forskningsprojekt och övervakar också att forskningsprogrammet genomförs och att de projekt som inleds lämpar sig för det aktuella forskningsprogrammet. För tillfället utarbetar Folkpensionsanstalten ett nytt forskningsprogram för forskningsprogramperioden 2026–2028.

Statistik, beräkningar och prognoser för de konsekvenser som lagstiftningsändringen kommer att ha för medborgare och den offentliga ekonomin tas fram för allt fram för statsrådets behov. Statistik, beräkningar och prognoser som Folkpensionsanstalten tar fram gör det möjligt att fatta

¹ [FPA:s forskningsprogram 2023–2025 | FPA Faktaportalen](#)

samhälleliga beslut baserade på information. För att sköta uppgifterna måste uppgifter kunna tas fram och kombineras snabbt och informationsmaterial måste vara snabbt tillgängligt. Vanligen ger ministeriet en snäv tidsplan. Folkpensionsanstalten har förmågan att vid behov göra konsekvensbedömningar snabbt, i vissa fall till och med på några dagar. En förutsättning är dock att det material som behövs för analysen är tillgängligt genast.

Folkpensionsanstaltens forskningsenhet utför regelbundet preliminära bedömningar i synnerhet när det gäller sjukförsäkringsförmåner. Preliminära bedömningar görs i synnerhet av ändringar i systemet för läkemedelsersättningar och ändringar som gäller FPA-ersättningar för privata läkar- och tandläkartjänster i samarbete med Folkpensionsanstaltens förmåns- och aktuarieenhet. En stor mängd bedömningar som gäller läkemedelsersättningar och systemet för läkemedelsersättningar samt läkemedelsområdet i mer omfattande grad har tagits fram för ministeriet genom Folkpensionsanstaltens forskning. På begäran tar Folkpensionsanstalten även fram konsekvensbedömningar som innehåller uträkningar och simuleringar inför regeringsförhandlingar och statens budgetpropositioner. När det är som mest bråttom ombes Folkpensionsanstalten att leverera en bedömning inom ett dygn från begäran. Till exempel när det gäller förnyandet av ministeriets apoteksekonomi har Folkpensionsanstalten tagit fram tiotals olika simuleringar och bedömningar som gäller olika läkemedelstaxor.

Med tanke på tillgodoseendet av medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter är det väsentligt att Folkpensionsanstalten kan bedöma exempelvis konsekvenser av nedskärningar i socialskyddet. Statistisk information är ett centralt verktyg för att övervaka, bedöma och styra verksamheten för socialskyddssystemet. Vid bedömning av hur väl socialskyddssystemet fungerar behövs heltäckande information om bland annat hur förmåns- och servicesystemet fungerar som helhet, hur utkomsten för olika befolkningsgrupper utgörs av en kombination av förmånsinkomster och andra inkomster, hurdana inkomstfallor som uppstår i systemet, hur tjänster knyts till förmåner och hur olika ändringar i förmåns- och servicesystemet påverkar utkomsten, servicen och välbefinnandet för personer i olika livssituationer. Heltäckande och aktuella uppgifter är nödvändiga i synnerhet vid granskning av små och sårbara befolkningsgrupper. Reglering som är svagt motiverad eller fel riktad kan leda till att en del medborgare blir utan det stöd de behöver eller att incitament för arbetslivet snedvrids. Folkpensionsanstalten följer till exempel vedertaget upp konsekvenserna av lagändringar som gäller sjukvårdsersättningar. Innehållet och omfattningen av sådana uppföljningsuppgifter beror på innehållet i lagändringen. Den senaste uppföljningsuppgiften som gällde ändringar i ersättningar konstaterades i samband med regeringens proposition om försök med valfrihet för sjukvårdsersättningar (RP 36/2025 rd, s. 66, ShUB 10/2025 rd, s. 5). Konsekvenserna av försöket följs upp och bedöms planmässigt och noggrant på basis av den utarbetade forskningsplanen genast efter att försöket har inletts. Folkpensionsanstalten och Institutet för hälsa och välfärd följer genomförandet av försöket och rapporterar om det till statsrådet och riksdagen. Uppföljningsandelen genomförs på basis av Folkpensionsanstaltens ersättningsregister för sjukförsäkringen, en elektronisk kundenkät, intervjuer med tjänsteleverantörer och en registerundersökning på individnivå. Målet med forskningshelheten är att bilda olika jämförelsekonfigurationer för att på ett pålitligt sätt kunna bedöma konsekvenserna av försöket. Dessutom anser social- och hälsovårdsutskottet att det är nödvändigt att man i den undersökning som görs om försöket utreder försökets konsekvenser för tillgången till och genomslaget av allmänläkartjänster för äldre, den socioekonomiska och regionala fördelningen av sjukvårdsersättningarna i försöket, servicesystemet som helhet och eventuell överlappande användning av tjänster, patientövergångar, kostnader och belastning inom den offentliga hälso- och sjukvården samt hur forskningsrönen kan nyttiggöras vid utvecklandet av modellen med husläkare (ShUB 10/2025 rd, s. 12). Även grundlagsutskottet betonade i sitt utlåtande att konsekvenserna av ändringen bör följas noggrant och eventuella missförhållanden åtgärdas genom ändring av regleringen (GrUU 18/2025 rd, s. 3).

Folkpensionsanstalten har också getts motsvarande uppföljningsuppgift till exempel i samband med ändringen av sjukförsäkringslagen som trädde i kraft den 1 maj 2025 (RP 195/2024 rd, s. 52). Enligt propositionen ska konsekvenserna av försöket och att dess mål uppfylls följas upp och bedömas i efterhand av social- och hälsovårdsministeriet tillsammans med Folkpensionsanstalten. I sitt betänkande såg social- och hälsovårdsutskottet det som nödvändigt att bedöma och följa upp vilka konsekvenser de föreslagna ändringarna har för fördelningen av sjukvårdsersättningarna mellan olika befolkningsgrupper och på regional nivå (ShUB 6/2025 rd, s. 8–9).

Folkpensionsanstalten har etablerade processer och resurser för att sköta de lagstadgade uppgifter som nämns ovan.

För de syften som anges ovan används uppgifter på personnivå som finns i Folkpensionsanstaltens förmånsregister. Förmånsregistret består av förmånsuppgifter som används för att genomföra den lagstadgade socialförsäkringen vid kundbetjäningen för olika förmåner och handläggningen av förmånsansökningar. Förmånsregistret innehåller allmänna uppgifter, förmånsuppgifter och uppgifter om kundbetjäning och förmånshandläggning för personer som får förmåner samt statistiska uppgifter. På sin webbplats fpa.fi har Folkpensionsanstalten en aktuell dataskyddsbeskrivning² där förmånsregistret beskrivs:

- registrets datainnehåll;
- regelmässiga uppgiftskällor;
- regelmässigt utlämnande av uppgifter;
- lagringstider för personuppgifter;
- de registrerades rättigheter och sätt att utöva rättigheterna;
- datatyper i registret samt
- författningar som förmånsregistret grundar sig på (förmånsregistrets författningsförteckning).

Bestämmelser om behandlingen av personuppgifter i förmånsregistret för Folkpensionsanstaltens ovannämnda lagstadgade uppgifter ska utfärdas genom lag.

Dessutom ska Folkpensionsanstaltens rätt att få uppgifter utvidgas till att bättre motsvara de uppgifter som anges i 2 § i lagen om Folkpensionsanstalten och de skyldigheter som uppgifterna ger upphov till. Uppgifterna i förmånsregistret begränsas ofta till enskilda fall som gäller beviljande av förmåner, varför det inte är möjligt att utifrån dem göra till exempel en bedömning av konsekvenserna av lagstiftningsändringar eller bedriva forskning som tjänar utvecklandet av förmånssystemen och Folkpensionsanstaltens verksamhet. När det gäller forskning, bedömning av hur väl förmånssystemet fungerar och hur korrekta bedömningar av konsekvenserna av lagstiftningsändringar är, är det tidvis nödvändigt att få mer omfattande uppgifter om befolkningen än endast om personer som i dåvarande stund får förmåner. Om endast uppgifter om personer som får förmåner är tillgängliga går det inte att helhetsmässigt bedöma hur väl

² [Dataskyddsbeskrivningar som gäller förmånshandläggningen | Om FPA | FPA](#)

förmånssystemet fungerar och lagstiftningsändringar kan inte bedömas i sin helhet till exempel när det gäller personer som faller utanför förmånssystemet på grund av sin inkomst.

Folkpensionsanstalten betalar ut fler än 50 olika slags förmåner och förmånstagarna har väldigt olika livssituationer och behov. Därmed är Folkpensionsanstaltens forskningsfält mycket brett. När förmånssystemen och den samhälleliga situationen ändras måste Folkpensionsanstalten ha beredskap att också ta fram forskningsrön om teman som ändras över tid.

Riksdagens revisionsutskott har ansett att de mikrosimuleringsmodeller och totalekonomiska modeller som för närvarande används inom statsförvaltningen (bl.a. vid Folkpensionsanstalten) enligt utskottets uppfattning inte kan utnyttjas tillräckligt i bedömningarna av författningsförslagets konsekvenser. Detta gäller också utnyttjandet av statistik- och registermaterial som upprätthålls av olika aktörer.³

2.2.2 Regleringen kring behandling av personuppgifter

Lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, herefter offentlighetslagen) innehåller bestämmelser om offentligheten och sekretessen för uppgifter som myndigheterna besitter som tillämpas som allmän lag på utlämnande av uppgifter som myndigheterna besitter om inte annat anges i lagstiftning.

Lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019, herefter informationshanteringslagen) är en allmän lag om informationshantering. Informationshanteringslagens 5 kap. innehåller bestämmelser om skapande och elektroniskt utlämnande av myndigheternas informationsmaterial. Enligt 5 kap. 20 § i informationshanteringslagen ska en myndighet sträva efter att utnyttja en annan myndighets informationsmaterial.

På behandlingen av personuppgifter tillämpas Europaparlamentets och rådets förordning om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (EU 2016/679, herefter dataskyddsförordningen) och dataskyddslagen (1050/2018) som kompletterar den.

Lagenligheten i behandlingen av personuppgifter säkerställs genom de skyddsåtgärder som förutsätts enligt allmänna dataskyddsförordningen och genom att följa kraven enligt dataskyddsprinciperna. I artikel 5 i dataskyddsförordningen uppräknas de principer upp som ska följas vid behandling av personuppgifter, och som Folkpensionsanstalten ska beakta i sin verksamhet. Personuppgifterna ska behandlas på ett lagligt, korrekt och öppet sätt i förhållande till den registrerade och de ska samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål (ändamålsbegränsning). Dessutom ska personuppgifterna vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (uppgiftsminimering) och de ska vara riktiga och om nödvändigt uppdaterade. Personuppgifterna får förvaras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade endast så länge som det är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas (lagringsminimering) och uppgifterna ska behandlas på ett sätt som säkerställer lämplig säkerhet för personuppgifterna, inbegripet skydd mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstöring eller skada genom olyckshändelse, med användning av lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder (integritet och konfidentialitet).

³ Utskottets betänkande ReUB 1/2022 rd EÄ 48/2019 rd, s. 19.

Ändamålsbegränsningen förutsätter att ändamålen med behandlingen av personuppgifter har fastställts på förhand och att personuppgifter samlas in endast för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål.

I enlighet med principen för uppgiftsminimering ska personuppgifterna vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas. Personuppgifter får inte samlas in eller behandlas mer omfattande än vad som är nödvändigt för användningsändamålet.

I enlighet med dataskyddsförordningen ska personuppgifter endast lagras så länge som det är nödvändigt för användningsändamålet för personuppgifterna. Lagringsminimeringen har samband med principen om uppgiftsminimering.

I enlighet med dataskyddsförordningen ska personuppgifterna som behandlas vara riktiga och om nödvändigt uppdaterade sett till användningsändamålet. Personuppgifter som är inexakta eller felaktiga ska kompletteras och rättas och onödiga personuppgifter ska raderas utan dröjsmål.

Principen om integritet och konfidentialitet förutsätter att det vid behandlingen av personuppgifter ska säkerställas lämplig säkerhet för personuppgifterna, inbegripet skydd mot obehörig eller otillåten behandling och mot förlust, förstöring eller skada genom olyckshändelse, med användning av lämpliga tekniska eller organisatoriska åtgärder.

Enligt dataskyddsförordningen ska de personuppgifter som till sin natur är särskilt känsliga med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna åtnjuta särskilt skydd, eftersom behandling av sådana uppgifter kan innebära betydande risker för de grundläggande fri- och rättigheterna. Utgångspunkten i dataskyddsförordningen är att sådana personuppgifter inte får behandlas, om inte behandlingen uttryckligen tillåts på grunder som anges i förordningen.

En av skyddsåtgärderna är inbyggt dataskydd och dataskydd som standard i enlighet med artikel 25 i dataskyddsförordningen. Enligt artikel 25 i dataskyddsförordningen ska den personuppgiftsansvarige i samband med behandlingen genomföra lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder, såsom pseudonymisering och nödvändiga skyddsåtgärder, vilka är utformade för ett effektivt genomförande av dataskyddsprinciper så att kraven i den här förordningen uppfylls och den registrerades rättigheter skyddas. I skyddsåtgärderna ska den nyaste tekniken och genomförandekostnaderna beaktas. Dessutom måste hänsyn tas till behandlingens art, omfattning, sammanhang och ändamål, samt de risker för fysiska personers rättigheter och friheter som behandlingen föranleder.

Enligt 6 § 2 mom. i dataskyddslagen är skyddsåtgärderna

- 1) åtgärder för att det i efterhand ska kunna säkerställas och bevisas vem som har registrerat, ändrat eller överfört personuppgifter,
- 2) åtgärder för att höja kompetensen hos den personal som behandlar personuppgifter,
- 3) utnämning av ett dataskyddsombud,
- 4) den personuppgiftsansvariges och personuppgiftsbiträdets interna åtgärder för att förhindra tillträde till personuppgifter,
- 5) pseudonymisering av personuppgifter,

6) kryptering av personuppgifter,

7) åtgärder för att fortlöpande säkerställa konfidentialitet, integritet, tillgänglighet och motståndskraft hos behandlingssystemen och tjänsterna i anknytning till behandlingen av personuppgifterna, inbegripet förmåga att återställa tillgängligheten och tillgången till uppgifterna i rimlig tid vid en fysisk eller teknisk incident,

8) ett förfarande för att regelbundet testa, undersöka och utvärdera effektiviteten hos de tekniska och organisatoriska åtgärder som ska säkerställa behandlingens säkerhet,

9) särskilda förfaranderegler för att säkerställa att dataskyddsförordningen och denna lag iakttas när personuppgifter överförs eller behandlas för något annat ändamål,

10) utförande av en konsekvensbedömning avseende dataskydd enligt artikel 35 i dataskyddsförordningen.

11) andra tekniska, förfarandemässiga och organisatoriska åtgärder.

2.2.2.1 Rättslig grund för behandlingen

Den behandling av personuppgifter som avses i den här propositionen faller under tillämpningsområdet för dataskyddsförordningen. Dataskyddsförordningen tillämpas i regel på all behandling av personuppgifter. Enligt dataskyddslagen (1050/2018) fungerar dataskyddsbudsmannen som den nationella tillsynsmyndighet som avses i dataskyddsförordningen. För behandling av personuppgifter behövs en rättslig grund i enlighet med artikel 6 i dataskyddsförordningen.

Den föreslagna bestämmelsen behövs för att utföra en uppgift av allmänt intresse, varför grunden för behandlingen av uppgifter kan vara artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen, som innehåller bestämmelser om behandling som är nödvändig för att utföra en uppgift av allmänt intresse eller som ett led i den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning. Enligt 4 § 2 punkten i dataskyddslagen får personuppgifter behandlas i enlighet med artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen om behandlingen behövs och är proportionell i en myndighets verksamhet för utförande av en uppgift av allmänt intresse. Enligt förarbetet till dataskyddslagen (RP 9/2018 rd, s. 81) är syftet med att göra det möjligt för myndigheter att behandla personuppgifter när rätten till behandling inte direkt kan härledas från en uppgifts- och behörighetsbestämmelse som gäller myndigheten eller från mera detaljerad specialreglering, om sådan finns. Precis som vid all behandling av personuppgifter ska principerna för behandling av personuppgifter i artikel 5 i dataskyddsförordningen beaktas, såsom principen om uppgiftsminimering som innebär att personuppgifterna ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas. Den personuppgiftsansvarige ska också bedöma huruvida behandlingen är proportionell i förhållande till den registrerades intressen och grundläggande fri- och rättigheter. Om behandlingen är förenlig med det ändamål för vilket personuppgifterna ursprungligen samlades in, krävs ingen annan separat rättslig grund för behandlingen utöver den rättsliga grund som gav rätt till insamling av personuppgifterna. Med stöd av den bestämmelsen kan personuppgifter samlas in och behandlas till exempel för en myndighets planerings- och utredningsuppgifter. Även 16 § i personuppgiftslagen (523/1999) som föregick dataskyddslagen innehöll bestämmelser om en myndighets möjligheter att samla in och registrera personuppgifter för planerings- och utredningsuppgifter. Vid behandling av personuppgifter med stöd av artikel 6.1 e i dataskyddsförordningen har den registrerade rätt att göra invändningar mot behandling av sina personuppgifter med stöd av artikel 21 i den allmänna dataskyddsförordningen.

Vad gäller Folkpensionsanstalten finns separata bestämmelser om uppgifter och befogenheter i 2 § i lagen om Folkpensionsanstalten. Behandling av uppgifter hör till Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter, så 4 § 2 punkten i dataskyddslagen som nämns ovan lämpar sig inte som rättslig grund. Folkpensionsanstalten har en rättslig förpliktelse att utföra de uppgifter som anges i lagen om Folkpensionsanstalten, varvid den rättsliga grunden för behandling av personuppgifter utgörs av fullgörande av den personuppgiftsansvariges rättsliga förpliktelse (artikel 6.1 c).

I 4 § 3 punkten i dataskyddslagen finns bestämmelser om behandling av personuppgifter för att utföra en uppgift av allmänt intresse som avses i artikel 6.1 e i den allmänna dataskyddsförordningen eller för vetenskaplig eller historisk forskning eller för statistikföring. Enligt förarbetet till dataskyddslagen (RP 9/2018 rd, s. 83) grundar sig bestämmelsen på bemyndigandet i artikel 6.2 i den allmänna dataskyddsförordningen enligt vilken det är möjligt att genom nationell lagstiftning specificera artikel 6.1 e i den allmänna dataskyddsförordningen. Bestämmelsen bidrar också till att genomföra kravet enligt artikel 6.3 i den allmänna dataskyddsförordningen att stifta nationella lagar om grunden för behandlingen i enlighet med artikel 6.1 e. Till sin art är bestämmelsen kompletterande och preciserande. Behandling av personuppgifter för vetenskaplig eller historisk forskning eller för statistikföring förutsätter att någon av grunderna för behandling i enlighet med artikel 6.1 i den allmänna dataskyddsförordningen uppfylls. Utöver den här bestämmelsen är behandling av personuppgifter i ovannämnda situationer därmed också möjligt om någon annan av grunderna för behandling i enlighet med artikel 6.1 i den allmänna dataskyddsförordningen uppfylls. Behandling av personuppgifter för vetenskaplig forskning är därmed möjlig om det gäller den personuppgiftsansvariges rättsliga förpliktelse som avses i artikel 6.1 c i den allmänna dataskyddsförordningen.

Behandling av personuppgifter som gäller särskilda kategorier av personuppgifter kräver dessutom en grund i enlighet med artikel 9.2 i dataskyddsförordningen. I den föreslagna lagen är behandling av personuppgifter som gäller särskilda kategorier av personuppgifter nödvändig för de syften som anges i artikel 9.2 b, alltså för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra sina skyldigheter på området social trygghet. Det är fråga om behandling av uppgifter i enlighet med 6 § 1 mom. 2 punkten i dataskyddslagen, som föranleds av en uppgift som direkt har ålagts den personuppgiftsansvarige i lag.

Bestämmelser om de registrerades rättigheter finns i artiklarna 15–22 i dataskyddsförordningen. Den registrerade har bland annat rätt att få information om behandlingen av hans eller hennes personuppgifter och att få tillgång till uppgifterna samt att kräva att felaktiga uppgifter om honom eller henne rättas. Vilka rättigheter den registrerade i varje enskilt fall får utöva beror på enligt vilken rättslig grund i enlighet med artikel 6 i dataskyddsförordningen personuppgifterna i fråga behandlas. Om grunden för behandling av personuppgifter är fullgörande av den personuppgiftsansvariges rättsliga förpliktelse har den registrerade följande rättigheter i enlighet med dataskyddsförordningen: rätt till information om behandling av personuppgifter (artiklarna 13–15), rätt till tillgång till uppgifter (artikel 15), rätt till att rätta uppgifter (artikel 16), rätt till begränsning av behandling (artikel 18) och rätt att inte bli föremål för ett beslut som grundas på automatiserat beslutsfattande utan rättslig grund (artikel 22). Folkpensionsanstalten ska genomföra begäranden som gäller de registrerades rättigheter i enlighet med dataskyddsförordningen.

2.3 Överföring av uppgifter av biträdande art till privata aktörer

Enligt 2 § i lagen om Folkpensionsanstalten finns bestämmelser om Folkpensionsanstaltens uppgifter som gäller social trygghet i separata lagar. Folkpensionsanstalten sköter själv de

kärnuppgifter som anknyter till de här uppgifterna. Sådana uppgifter är till exempel uppgifter som innefattar avgöranden som gäller kunders förmåner eller skyldigheter. Folkpensionsanstaltens kärnuppgifter i anknytning till social trygghet utgör utövning av offentlig makt.

Utöver sina kärnuppgifter ska Folkpensionsanstalten ha möjlighet att låta privata aktörer utföra biträdande uppgifter som hänför sig till kärnuppgifterna och som är av rutinmässig eller teknisk art. Sådana biträdande uppgifter är bland annat att öppna, sortera och lagra ansökningar som Folkpensionsanstaltens kunder sänder in och att skriva ut beslut och handlingar.

Folkpensionsanstalten sköter själv öppnandet, sorterandet och lagrandet av de brev som den fått samt utskrivandet och postandet av beslut. Med lagring avses att en handling som Folkpensionsanstalten har fått i pappersformat överförs till elektroniskt format genom att det läses optiskt, skannas eller att uppgifterna lagras i Folkpensionsanstaltens informationssystem. Antalet brev som inkommit och sänts har hela tiden minskat i och med att kunderna övergår till att uträtta ärenden elektroniskt, men de utgör fortfarande en avsevärd mängd.

Sändande av brev

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
mn €/år	10	10,9	15	14,6	13,06	12,31
mn st./år	15,1	14,8	15,1	14,4	12,5	10,11

Antal brev som öppnats maskinellt

	2021	2022	2023	2024
st./år	1 103 450	998 877	884 306	796 963

Skannade och indexerade handlingar

	2021	2022	2023	2024
st./år	5 970 676	5 608 255	4 624 707	4 353 418

Framöver ska Folkpensionsanstalten kunna låta privata aktörer utföra uppgifter som hänför sig till att öppna, sortera och tekniskt lagra ansökningar och handlingar som privat- och företagskunder sänder in. Det ska även vid behov vara möjligt låta privata aktörer skriva ut och kuvertera handlingar som ska sändas.

De nuvarande avtalen för kuverterings- och utskriftsutrustning håller på att gå ut och att förnya utrustningen kräver enorma nyinvesteringar. Behovet av pappersutskrifter och skanningar har minskat och samtidigt har Folkpensionsanstaltens verksamhet varit föremål för press när det gäller produktivitet och effektivisering, vilket också kräver att olika produktionssätt jämförs för att säkerställa kostnadseffektivitet. Dessutom har Folkpensionsanstalten i vissa exceptionella nödsituationer behövt köpa tjänster från utomstående aktörer för att säkerställa servicen.

Ovannämnda uppgifter är offentliga förvaltningsuppgifter i enlighet med 124 § i grundlagen. Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock anförtros endast myndigheter. Lagen om Folkpensionsanstalten innehåller inga bestämmelser om rätten att överföra uppgifter till privata aktörer. Beslut som skannas och sänds till kunder innehåller sekretessbelagda uppgifter i enlighet med lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999, härfter offentlighetslagen). De innehåller även särskilda kategorier av personuppgifter och uppgifter som konstitutionellt sett är känsliga uppgifter i enlighet med artikel 9 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU 2016/679) om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (härfter dataskyddsförordningen).

2.4 Folkpensionsanstaltens delgivning av beslut

Bestämmelser om delgivning av förvaltningsbeslut och övriga handlingar finns i kapitel 9 i förvaltningslagen (434/2003). Enligt 59 § i förvaltningslagen sker vanlig delgivning per post genom brev till mottagaren. Enligt 19 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) får vanlig delgivning med samtycke av den som saken gäller även ske som ett elektroniskt meddelande. Dokument som får delges genom vanligt brev kan delges genom vanlig elektronisk delgivning (RP 111/2010).

Enligt 60 § i förvaltningslagen ska bevislig delgivning huvudsakligen verkställas per post mot mottagningsbevis. En delgivning ska verkställas per post mot mottagningsbevis, om den gäller ett förpliktande beslut och tiden för sökande av ändring eller någon annan tidsfrist som påverkar mottagarens rätt börjar löpa från det att beslutet delgavs. Till exempel ett beslut om beviljande av stöd eller understöd anses inte vara ett förpliktande beslut (RP 72/2002). Enligt förvaltningslagen kan beslut om beviljande av förmåner delges genom ett vanligt brev eller vanlig elektronisk delgivning.

Baserat på 20 a § i lagen om Folkpensionsanstalten sänds beslut om en förmån som Folkpensionsanstalten ska verkställa per post genom brev genom vanlig delgivning. Dessutom kan Folkpensionsanstaltens beslut också delges mottagaren genom vanlig elektronisk delgivning, om mottagaren uttryckligen har gett samtycke till det. Enbart det att parten själv har gjort ärendet anhängigt elektroniskt är inte tillräckligt för att ses som samtycke. Ovannämnda krav på uttryckligt samtycke avviker från allmän etablerad praxis, enligt vilken till exempel bara det att en person lämnar sina elektroniska kontaktuppgifter när den gör ärendet anhängigt kan vara samtycke till elektronisk delgivning av beslut enligt allmän lag. Enligt lagen om Folkpensionsanstalten anses ett beslut ha blivit delgivet den sjunde dagen efter det att meddelandet avsändes, om inte något annat visas.

Att fråga formkravet för samtycke gör det möjligt att utvidga den elektroniska delgivningen till att omfatta de kunder som redan i övrigt utträttar sina ärenden i Folkpensionsanstaltens e-tjänst (MittFPA). År 2024 sände Folkpensionsanstalten fler än 14 miljoner brev till sina kunder, varav fler än fyra miljoner sändes elektroniskt. I slutet av 2024 hade fler än en miljon medborgare valt elektronisk leverans. Om antalet som väljer elektronisk leverans ökar ytterligare, ökar även antalet handlingar som sänds elektroniskt avsevärt, vilket betyder ansevära ytterliga besparingar för Folkpensionsanstaltens driftskostnader.

2.4.1 Programmet för att prioritera digitala myndighetstjänster

Enligt statsminister Petteri Orpos regeringsprogram ska Finland stegvis övergå till att prioritera digitala tjänster som kanal för att uträtta ärenden hos myndigheter. Under regeringsperioden inleds utvecklingsarbetet i första hand i fråga om digital myndighetskommunikation, som sammanhang avser myndigheternas delgivning till medborgare. Målet är att de nödvändiga lagstiftningsändringarna ska träda i kraft så att det är möjligt att prioritera digital myndighetskommunikation och få till stånd de kostnadsbesparingar som det innebär från och med början av 2026.

För att i framtiden kunna tillämpa ovannämnda nya regleringshelhet om elektronisk delgivning krävs en ändring av specialregleringen om Folkpensionsanstalten. Efter ändringen kan Folkpensionsanstalten precis som andra aktörer i huvudsak tillämpa den allmänna regleringen om elektronisk delgivning.

2.5 Lämnande av kontaktuppgifter i Folkpensionsanstaltens beslut

Enligt 44 § 1 mom. 4 punkten i förvaltningslagen ska det av beslutet tydligt framgå namn och kontaktuppgifter för den person av vilken en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet. I specialmotiveringen i regeringens proposition (RP 72/2002 rd) konstateras att det är naturligast att som den person som avses i bestämmelsen ange den som har fattat beslutet eller någon annan som har deltagit i det. Enligt regeringens proposition kan en sådan person också vara föredraganden, på vars förslag beslutet har fattats. Om flera personer har deltagit i beslutet, kan en av dem nämnas.

Enligt rådande långvarig praxis undertecknas Folkpensionsanstaltens beslut maskinellt med namnet på den förmånshandläggare som har fattat beslutet. I beslutet anges dessutom kontaktuppgifter till Folkpensionsanstaltens rådgivningstjänst, där parten vid behov kan be om mer information om beslutet. Frågor som ställs till rådgivningstjänsten besvaras av en anställd på rådgivningstjänsten. Partens frågor vidarebefordras alltså inte direkt till den förmånshandläggare som har fattat beslutet, men rådgivningstjänsten har möjlighet att be förmånshandläggaren att ringa parten. När ett beslut fattas finns det inte information om vem av de anställda på rådgivningstjänsten som kommer att svara på frågor, varför beslutet inte innehåller namnet på den person som kan ge ytterligare information om beslutet. Strängt taget uppfyller Folkpensionsanstaltens praxis alltså inte de krav som ställs i 44 § 1 mom. 4 punkten i förvaltningslagen.

Även biträdande justitiekanslern har tagit ställning till motsvarande förfarande. I utvecklings- och förvaltningscentrets beslut hade den myndighet som ger ytterligare information angetts som den som ger ytterligare information, men beslutet saknade kontaktuppgifter till den person som kan ge ytterligare information. I sitt beslut konstaterade justitiekanslern att ett sådant förfarande inte var lagenligt (OKV/273/10/2020).

Förvaltningslagens krav tar inte hänsyn till verksamhetsförutsättningarna, den organisatoriska arbetsfördelningen och de etablerade förfaringssätten som en offentlig sammanslutning i storlek med Folkpensionsanstalten har. Det finns skäl att utfärda bestämmelser om den som ger ytterligare information och om att ange kontaktuppgifter på ett sätt som tar hänsyn till särdragen för Folkpensionsanstaltens verksamhet, dock utan att försvaga partens ställning.

2.6 Övervakning av Folkpensionsanstaltens verksamhet

Folkpensionsanstalten (FPA) grundades 1937 för att verkställa folkpensionen, som baserade sig på en sparförsäkring. Under 1950-talet slopades sparförsäkringen och Folkpensionsanstalten började ta ut pensionsförsäkringsavgifter i form av skatter. Efter folkpensionerna var nästa system som Folkpensionsanstalten skulle verkställa sjukförsäkringen 1964. Folkpensionsanstaltens uppgifter utvidgades avsevärt under åren 1993–1997, då nästan alla förmåner i form av socialt understöd överfördes till den från kommunerna och statsförvaltningen.

Under årtiondenas gång har Folkpensionsanstalten gått från att vara en aktör som verkställer pensionsförsäkring till att vara en aktör som garanterar grundtryggheten för alla som bor i Finland. I och med Kanta-tjänsterna har Folkpensionsanstalten även lagt till tjänster för internationella informationssystem till sina uppgifter. Finansieringen av Folkpensionsanstaltens förmånsutgifter grundar sig inte heller längre i huvudsak på avgifter som samlas in av de försäkrade. Statens andel av finansieringen av Folkpensionsanstaltens verksamhet 2024 var 75 procent.

Ändringarna när det gäller Folkpensionsanstaltens uppgifter och finansiering har till exempel lyft fram frågan om behovet av att förnya övervakningen av Folkpensionsanstalten.

Enligt grundlagen är Folkpensionsanstalten en självständig offentligrättslig anstalt som övervakas av fullmäktige som valts av riksdagen. Genom bestämmelsen i grundlagen och den bildade konstitutionella praxisen är Folkpensionsanstalten kopplad till riksdagens inflytandesfär.

Enligt 36 § i grundlagen väljer riksdagen fullmäktige att övervaka Folkpensionsanstaltens förvaltning och verksamhet enligt vad som närmare bestäms genom lag. Fullmäktige har till uppgift att övervaka Folkpensionsanstaltens förvaltning och verksamhet med beaktande av kvaliteten på anstaltens tjänster och tillgången till dem. Fullmäktige har till uppgift att övervaka all verksamhet vid Folkpensionsanstalten. Fullmäktige ger årligen en berättelse om sin verksamhet till riksdagen. Övervakningen av fullmäktige anses utesluta eller begränsa andra statliga organs möjligheter att ingripa i Folkpensionsanstaltens verksamhet.

Grundlagsutskottets har på vedertaget sätt ansett att på grund av sin grundlagsenliga särställning är Folkpensionsanstalten fristående med avseende på de styrnings- och tillsynsförhållanden som gäller det myndighetsmaskineri som lyder under statsrådet och ministerierna. Till exempel utsträckning av finansministeriets bindande styrning till Folkpensionsanstalten hade enligt grundlagsutskottets ställningstagande krävt behandling i grundlagsordning (GrUU 46/2010 rd, s. 4).

I nuläget hör det inte till statens revisionsverks uppgifter att granska Folkpensionsanstalten. När lagen om statens revisionsverk förnyades ansågs det inte möjligt att göra ändringar i fråga om tillsynsförhållandena, eftersom Folkpensionsanstalten är en anstalt som står under riksdagens garanti och en ändring hade krävt ingripande i anstaltens övervakningssystem. I regeringens proposition RP 39/2000 rd om att ändra lagen om statens revisionsverk konstaterades att den här situationen inte kan anses tillfredsställande för skötseln och styrningen av statsfinanserna, och regeringen fann det viktigt att en separat utredning initieras för att undersöka om folkpensionsanstaltens verksamhet ska inbegripas i den externa revisionen av statsfinanserna och i så fall i vilken omfattning det ska ske.

I riksdagens revisionsutskotts publikation 1/2016 ansågs det vara viktigt att bibehålla riksdagens särskilda tillsynsförhållande till FPA på grund av den senaste tidens utveckling. Folkpensionsanstaltens uppgifter har ständigt ökat och samtidigt har dess betydelse som en indirekt enhet inom den offentliga förvaltningen ökat. Samtidigt har staten blivit tvungen att i allt högre grad delta i Folkpensionsanstaltens utgifter genom budgetfinansiering. För att riksdagens budgetmakt ska kunna utövas mer fullskaligt i förhållande till Folkpensionsanstalten föreslogs det i publikationen att det ska utredas huruvida statens revisionsverks tillsynsrätt även borde omfatta Folkpensionsanstaltens verksamhet.

I ett expertutlåtande som lämnats till den parlamentariska arbetsgruppen som utrett behoven av att ändra lagstiftningen om Folkpensionsanstalten (slutrapport 2022) konstateras det att det finns en väsentlig brist i granskningen av Folkpensionsanstalten, nämligen den oberoende utomstående granskningen av Folkpensionsanstaltens resultat. Folkpensionsanstalten har fått nya uppgifter som utöver förmåner hänför sig till bland annat tjänster och elektronisk registerföring och informationshantering av förmånsinformation och patientinformation. För verkställandet av och utvecklingsåtgärderna för ovannämnda uppgifter behövs ny slags och mer omfattande information. Enligt expertutlåtandet står reformen av den sociala tryggheten inför ett aktuellt behov av information som är stort och även brådskande, och det gör därmed även förmånssystemens funktion och sporrande effekt.

Den parlamentariska arbetsgruppen föreslog att statens revisionsverk ska ges rätt att utföra extern och oberoende granskning av Folkpensionsanstalten. Statens revisionsverks uppgift är då främst att granska att Folkpensionsanstaltens funktioner ger resultat, är ändamålsenliga och får genomslag.

I sitt utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten och vissa andra lagar (ärendet VN/9256/2023) ansåg riksdagens fullmäktige att det är viktigt och ändamålsenligt att Folkpensionsanstaltens verksamhet resultatgranskas av statens revisionsverk. Fullmäktige konstaterade att statens revisionsverk bör ges rätt att granska Folkpensionsanstaltens resultat, eftersom utsträckning av resultatgranskningen till Folkpensionsanstalten stöder riksdagens budgetmakt och informationsbehov, vilket å sin sida förstärker riksdagens tillsynsfunktion.

2.6.1 Statens revisionsverk som en tillsynsmyndighet

Enligt 90 § 2 mom. i grundlagen finns för revisionen av statsfinanserna och iakttagandet av statsbudgeten i anknytning till riksdagen statens revisionsverk, som är oavhängigt. Närmare bestämmelser om verkets uppgifter finns i 1 § 2 mom. i lagen om statens revisionsverk (676/2000), enligt vilket revisionsverket har till uppgift att granska lagligheten av och ändamålsenligheten i statsfinanserna samt iakttagandet av statsbudgeten. Till revisionsverkets uppgifter hör inte granskning av riksdagens ekonomi, de fonder som står under riksdagens garanti, Finlands Bank eller Folkpensionsanstalten. Revisionsverket har rätt att av myndigheter och andra objekt som det övervakar få de uppgifter som det behöver för att kunna sköta sitt uppdrag.

Enligt 2 § 1 mom. i lagen om rätt för statens revisionsverk att granska vissa överföringar av medel mellan Finland och Europeiska gemenskaperna (353/1995) har statens revisionsverk rätt att granska medelsöverföringar som avses i lagen och användningen samt övervakningen av dem samt även att i den omfattning som granskningen förutsätter granska ekonomin och verksamheten hos den som förmedlat, beviljat och mottagit eller betalat en medelsöverföring eller hos den till vars disposition den som mottagit en sådan medelsöverföring har överfört de mottagna medlen. Enligt 5 § i samma lag iakttas vid övervakning och granskning enligt denna

lag i övrigt vad som i andra lagar föreskrivs om riksdagens revisionsutskott och statens revisionsverk.

Bestämmelser om statens revisionsverks granskning finns också i 128 § i lagen om välfärdsområden (611/2021). Enligt den har statens revisionsverk rätt att i fråga om den statliga finansieringen granska lagligheten, ändamålsenligheten och resultaten för verksamheten och ekonomin i välfärdsområdena och sammanslutningar som kontrolleras av ett välfärdsområde eller av flera välfärdsområden tillsammans. Vid granskningen iakttas lagen om statens revisionsverk.

Enligt 9 e § i partilagen (10/1969) ska statens revisionsverk övervaka användningen av det understöd som avses i lagen samt att ett parti, partinära sammanslutningar och i understödsbeslutet avsedda föreningar i sin verksamhet iakttar denna lags bestämmelser om bidrag, redovisning av kostnaderna för och finansieringen av valkampanjen samt utarbetande och inlämnande av anknytande handlingar och uppgifter. Vid fullgörandet av denna uppgift kan verket granska tillsynsobjektets bokföring och medelsanvändning och vid behov uppmana tillsynsobjektet att fullgöra de skyldigheter som följer av denna lag. Bestämmelser om den tillsyn som statens revisionsverk utövar finns i övrigt i lagen om statens revisionsverk.

Den befintliga lagstiftningen beskriver inte särskilt detaljerat innehållet i statens revisionsverks granskning och de olika slag av granskning som används för den. Detta har koppling till statens revisionsverks ställning som en oberoende tillsynsmyndighet. Granskningen är inte oberoende och de potentiella granskningsåtgärderna är noga avgränsade, liksom innehållet i dem. Till exempel i regeringens proposition RP 1/1998 som ledde till att den nuvarande grundlagen utfärdades konstateras följande om oberoendet i detaljmotiveringen till 90 § i grundlagen: ”Till oberoendet hör bl.a. att revisionsverket skall kunna utföra sin uppgift oberoende och opartiskt i synnerhet i förhållande till dem som granskas, dvs. närmast den verkställande makten, men också i förhållande till lagstiftaren och politiska intressesfärer. Revisionsverket måste självständigt kunna fatta beslut om sina mål för verksamheten, objekten och tidpunkterna för revisionen samt om de sätt på vilka revisionen utförs.”

Enligt lagen om statens revisionsverk har revisionsverket till uppgift att granska lagligheten av och ändamålsenligheten i statsfinanserna samt iakttagandet av statsbudgeten. Dessutom ska granskning utföras utgående från en granskningsplan som fastställs av revisionsverket. I praktiken förekommer alltid en noggrann planerings- och utvärderingsfas innan ett granskningstema fastställs i statens revisionsverks granskningsplan, och under den granskas betydelsen och nyttan av det eventuella granskningstemat i förhållande till andra eventuella granskningsteman.

Vid granskning av verksamhetens ändamålsenlighet och genomslag härleds granskningskriterierna i första hand från riksdagens beslut, det vill säga lagstiftning, budgetar och beredningsunderlag för budgetarna som gäller den verksamhet som ska granskas, eller mer allmän lagstiftning om förvaltning, som exempelvis förvaltningslagen, lagen om statsbudgeten och offentlighetslagen. I andra hand kan mål som anges i resultatavtal, program mål, centralförvaltningens anvisningar eller goda yrkesmässiga rutiner användas som granskningskriterier, om de är i linje med riksdagens beslut.

Statens revisionsverk utför årligen revisioner, resultatgranskningar, laglighetsgranskningar och granskning av finanspolitiken. Revisionsberättelserna är flest till antalet, år 2024 utfördes 69 stycken.

Av granskningen av finanspolitiken görs årligen 1–3 granskningsberättelser, varför det sett till antalet revisionsberättelser är det minsta granskningsslaget. Vid granskning av finanspolitiken är det inte till exempel en enskild offentligrättslig inrättning eller ett enskilt räkenskapsverk som granskas, utan statsfinanserna som helhet.

Det totala antalet resultatgranskningar och laglighetsgranskningar samt förhållandet mellan dessa granskningsslag sett till antalet varierar något. Av dem har antalet resultatgranskningar alltid varit klart flest, medan endast ett fåtal laglighetsgranskningar utförs varje år. Till exempel 2024 utfördes tolv resultatgranskningar och två laglighetsgranskningar. Antalet granskningar av de här två granskningsslagen har varierat mellan elva och femton under de senaste fem åren.

3 Målsättning

Målet med propositionen är att uppdatera bestämmelserna som gäller Folkpensionsanstaltens förvaltning och övervakningen av dess verksamhet och, i enlighet med statsminister Petteri Orpos regeringsprogram, främja rörligheten för information inom den offentliga förvaltningen och möjliggöra digitalisering av verksamheten i högre grad. Målet är också att öka möjligheterna att ordna verksamheten kostnadseffektivt och förbättra Folkpensionsanstaltens rätt att få och behandla uppgifter för att genomföra sina uppgifter som föreskrivs i lagen. Dessutom är målet att uppdatera lagstiftningen som gäller lämnande av kontaktuppgifter i samband med ett beslut för att bättre ta hänsyn till särdragen för Folkpensionsanstaltens verksamhet.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås att nödvändiga ändringar ska göras i lagen om Folkpensionsanstalten för att uppdatera och precisera bestämmelserna om behandlingen av uppgifter och tillgången till uppgifter som gäller Folkpensionsanstaltens nuvarande uppgifter som föreskrivs i lag. Enligt förslaget ska nya 2 a § som innehåller bestämmelser om Folkpensionsanstaltens rätt att behandla och få uppgifter för att utföra de uppgifter som föreskrivs i lagen om Folkpensionsanstalten, fogas till lagen.

Det föreslås att nya 2 b § som innehåller bestämmelser om Folkpensionsanstaltens möjlighet att överföra sådana offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till verkställande av social trygghet till privata aktörer, fogas till lagen om Folkpensionsanstalten. Uppgifterna är av biträdande art och uppdragsavtal ska ingås för dem. Ett avtal kan ingås med en aktör som har tillräckliga datatekniska förutsättningar och tillräcklig kompetens för att sköta uppgifterna. Uppgifter som kan överföras till privata aktörer är rutinmässiga biträdande stöduppgifter där ingen offentlig makt utövas. Sådana uppgifter är att ta emot och sortera ansökningar och övriga handlingar som sänds till Folkpensionsanstalten samt att lagra handlingar och information i dem och skriva ut och kuvertera handlingar som Folkpensionsanstalten sänder. Den här regleringen motsvarar det som tidigare har föreskrivits om Skatteförvaltningens rätt att överföra biträdande uppgifter till privata aktörer.

I enlighet med det som föreslagits av den parlamentariska arbetsgruppen som utredde behoven av att ändra lagstiftningen som gäller Folkpensionsanstalten ska lagen om Folkpensionsanstalten ändras på så sätt att en kvot för social- och hälsovårdsministeriet bevaras i sammansättningen av Folkpensionsanstaltens förvaltning, men att inga andra kvoter längre uttryckligen nämns i bestämmelserna. Dessutom ska kraven när det gäller sakkunskap i Folkpensionsanstaltens styrelse ändras.

Lagen om Folkpensionsanstalten ska ändras så att endast en finsk medborgare kan utses till tjänsten som Folkpensionsanstaltens generaldirektör eller direktör. Enligt 125 § i grundlagen kan genom lag bestämmas att endast finska medborgare får utnämnas till bestämda offentliga tjänster eller uppdrag. En motsvarande förutsättning gäller för närvarande för tjänsterna inom statsrådets och dess förvaltnings högsta ledning och likaså för tjänster som innebär betydande utövning av offentlig makt.

I lagen om Folkpensionsanstalten ska 11 § 1 mom. ändras så att det preciseras till vilka delar som statstjänstemannalagen (750/ 1994) tillämpas på Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer när det gäller anmälan om bindningar, givande av varning, avstängning från tjänsteutövning, uppsägning, upplösning och övriga motsvarande ärenden som påverkar tjänsteställningen. Dessutom ska befogenheterna som Folkpensionsanstaltens fullmäktige och regeringen har att besluta om de här ärendena preciseras.

Det föreslås att lagen om Folkpensionsanstalten ändras på ett sätt som ger större möjlighet till elektronisk delgivning av beslut. Enligt 19 § i den aktuella lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet krävs partens samtycke för elektronisk delgivning av beslut. Lagen innehåller inga bestämmelser om formkrav för samtycket. På motsvarande sätt ska elektronisk delgivning av beslut i och med den föreslagna ändringen av lagen om Folkpensionsanstalten inte längre kräva något uttryckligt samtycke av parten. Målet med ändringen är att öka mängden elektroniska delgivningar genom att kunder som utträttat ärenden i Folkpensionsanstaltens e-tjänst (MittFPA) i huvudsak delges beslut om förmåner som de har ansökt om elektroniskt i samma kanal som de har ansökt om förmånen i (MittFPA). Ändringen innebär ansevärda besparingar för Folkpensionsanstaltens driftskostnader.

Enligt förslaget ska ett undantag från kraven i förvaltningslagen på att i beslutet ange namn på den person som lämnar ytterligare uppgifter fogas till lagen om Folkpensionsanstalten. Enligt förvaltningslagen (44 § 1 mom. 4 punkten) ska det av beslutet tydligt framgå namn och kontaktuppgifter för den person av vilken en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet. Enligt förslaget ska lagen om Folkpensionsanstalten innehålla bestämmelser om att beslutet måste innehålla kontaktuppgifter till Folkpensionsanstaltens rådgivning, genom vilka en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter.

Det föreslås att lagen om statens revisionsverk (676/2000) ska ändras så att statens revisionsverk får till uppgift att granska lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi. Granskning och rapportering av Folkpensionsanstaltens verksamhet som utförts av statens revisionsverk kompletterar och förbättrar tillgången till information för olika aktörer (Folkpensionsanstaltens fullmäktige och riksdagen, SHM, Folkpensionsanstaltens ledning), stöder riksdagens budgetmakt och främjar utvecklingen av förfaringssätt och lagstiftning. För att tilldela statens revisionsverk den här granskningsuppgiften krävs det att 1 § 2 mom., 2 § 1 mom. och 5 § 1 mom. i lagen om statens revisionsverk (676/2000) ändras.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

I propositionen föreslås att Folkpensionsanstaltens rätt att få och behandla uppgifter ska utvidgas och preciseras. Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter är bland annat att bedriva forskning som tjänar utvecklandet av förmånssystemen och den egna verksamheten samt att utarbeta statistik, beräkningar och prognoser. De föreslagna bestämmelserna förbättrar Folkpensionsanstaltens möjligheter att utföra de här lagstadgade uppgifterna.

Enligt förslaget ska lagen om Folkpensionsanstalten i fortsättningen ge Folkpensionsanstalten rätt att överföra sådana uppgifter av biträdande art som anknyter till verkställighet av social trygghet till en privat aktör. Därigenom är det lättare för Folkpensionsanstalten att organisera sin verksamhet effektivt, vilket kan bedömas förbättra förutsättningarna för effektiv skötsel och utveckling av de lagstadgade grundläggande uppgifter som hänför sig till verkställande av social trygghet. Det bedöms gagna Folkpensionsanstaltens kunder i form av snabbare och mer flexibel service. Folkpensionsanstalten bedöms då också kunna bättre koncentrera sina resurser på expertarbete som hänför sig till att sköta uppgifter för att säkerställa oundgänglig försörjning och omsorg i enlighet med 19 § i grundlagen.

I propositionen föreslås att antalet kvoter i Folkpensionsanstaltens styrelse ska minskas, med en avsikt att ge Folkpensionsanstaltens fullmäktige större handlingsutrymme vid utnämmandet av styrelseledamöter. Dessutom föreslås att den reglering som gäller styrelsens sammansättning ska kompletteras med kännedom inom olika samhälleliga områden, så att tillräcklig sakkunskap som anknyter till verkställighet av social trygghet kan garanteras.

Enligt propositionen ska Folkpensionsanstaltens styrelse ha till uppgift att avtala om villkoren för anställningsförhållandet för Folkpensionsanstaltens högsta ledning. Den här ändringen gör rättsläget klarare sett till att statsrådet inte har till uppgift att avtala om villkoren för anställningsförhållandet.

I propositionen föreslås att det ska preciseras till vilka delar statstjänstemannalagen tillämpas på Folkpensionsanstaltens högsta direktörer. Detta eliminerar de nuvarande oklarheterna när det gäller tolkningen av hur statstjänstemannalagen ska tillämpas.

I propositionen föreslås att Folkpensionsanstalten inte längre ska behöva något uttryckligt samtycke för att delge beslut elektroniskt. Genom propositionen eftersträvas en betydande ökning av den elektroniska kommunikationen och därigenom effektivare myndighetsverksamhet. Det här minskar långsamheten och osäkerheten då ärenden utträttas per post. Att utträta ärenden elektroniskt har blivit allt vanligare, varför de föreslagna bestämmelserna kan anses uppdatera bestämmelserna om delgivning så att de motsvarar samhällsutvecklingen. Konsekvenserna av den föreslagna ändringen för personer har presenterats i avsnitt 4.2.5. Minskad delgivning per post innebär även besparingar när det gäller Folkpensionsanstaltens driftskostnader.

I propositionen föreslås att bestämmelser ska utfärdas om ett undantag från kravet i förvaltningslagen på att det av beslut tydligt ska framgå namn på och kontaktuppgifter för den person som en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet av. De föreslagna bestämmelserna innebär ingen ändring för hur Folkpensionsanstalten på sina beslut i nuläget anger kontaktuppgifter som kan användas för att vid behov begära ytterligare uppgifter om beslutet. Ändringen innebär att Folkpensionsanstaltens nuvarande praxis att på sina beslut ange namnet på personen som har fattat beslutet och Folkpensionsanstaltens kontaktuppgifter blir lagenligt.

Enligt förslaget ska bestämmelser utfärdas för att ge statens revisionsverk rätt att granska lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi. Att låta granskningen omfatta Folkpensionsanstaltens verksamhet stöder riksdagens budgetmakt och informationsbehov, vilket å sin sida ger Folkpensionsanstaltens fullmäktige som tillsatts av riksdagen bättre möjligheter att övervaka Folkpensionsanstalten.

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Att öka mängden elektroniska delgivningar gör Folkpensionsanstaltens verksamhet smidigare och minskar driftskostnaderna. År 2024 sände Folkpensionsanstalten fler än 14 miljoner brev till sina kunder, varav fler än fyra miljoner sändes elektroniskt. I slutet av 2024 hade fler än en miljon medborgare valt elektronisk leverans. Om det antal som väljer elektronisk leverans ökar betydligt, ökar även antalet handlingar som sänds elektroniskt avsevärt.

Direkta besparingar sker i form av minskade postkostnader när pappersbrev ersätts av elektroniska delgivningar. Enligt Folkpensionsanstaltens uppskattning minskar ändringen Folkpensionsanstaltens driftskostnader med sex miljoner euro om året och statens utgifter med fyra och en halv miljon euro om året. Ändringen hjälper därmed till att minska Folkpensionsanstaltens driftskostnader i enlighet med statsminister Petteri Orpos regeringsprogram. Samtidigt minskar besparingarna verksamheten och omsättningen för Posti Group Abp.

4.2.2 Samhälleliga konsekvenser

Rätt att få och att behandla uppgifter

Folkpensionsanstaltens föreslagna rätt att få och använda uppgifter gör det möjligt för Folkpensionsanstalten att bedriva forskning som tjänar utvecklandet av förmånssystemen samt att utarbeta statistik, beräkningar och prognoser som gäller förmåner. De här uppgifterna är nödvändiga för att bedöma Folkpensionsanstaltens verksamhet och lagstiftningsändringarnas konsekvenser för medborgarna och den offentliga ekonomin. Det är fråga om att möjliggöra samhälleligt beslutsfattande baserat på information. Med tanke på uppfyllandet av medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter är det väsentligt att Folkpensionsanstalten kan bedöma konsekvenserna av ändringar i den sociala tryggheten. Heltäckande och aktuella uppgifter är nödvändiga i synnerhet vid granskning av små och sårbara befolkningsgrupper. Reglering som är svagt motiverad eller fel riktad kan leda till att en del medborgare blir utan det stöd de behöver.

Konsekvenser av elektronisk delgivning

Fördelen med elektronisk delgivning är bland annat att elektronisk post från myndigheter kan läsas när och var som helst. Elektronisk delgivning kommer snabbare och mer tillförlitligt fram än traditionell papperspost. Elektroniska handlingar kan inte heller försvinna på samma sätt som pappershandlingar.

Å andra sidan innebär förslaget även risker. Riskerna hänför sig i synnerhet till personer som har bristande eller varierande digital kompetens. Konsekvenserna av propositionen för medborgarnas jämlikhet och rättsskydd beskrivs mer detaljerat i avsnittet 4.2.5 ”Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna”.

Grundtanken bakom förslaget till ändring av lagen om Folkpensionsanstalten är att personer som använder Folkpensionsanstaltens e-tjänst MittFPA i fortsättningen ska delges Folkpensionsanstaltens beslut och handlingar elektroniskt. Det är av största vikt att personen förstår att delgivningen sker elektroniskt när den använder MittFPA. I praktiken kan det till exempel göras genom att personen, när den lämnar sitt telefonnummer eller sin e-postadress i MittFPA, informeras om att den framöver får delgivning elektroniskt och att det telefonnummer eller den e-postadress som den lämnat kommer att användas för att sända så kallade aviseringar.

Om kunden vill kan den förbjuda elektronisk delgivning och övergå till delgivning som sker per post genom att meddela det till Folkpensionsanstalten. Ändringarna främjar målet att öka mängden av Folkpensionsanstaltens handlingar som delges elektroniskt.

Överföring av biträdande uppgifter

Möjligheten att överföra biträdande uppgifter till privata aktörer sparar på Folkpensionsanstaltens personalresurser och investeringar i utrustning i framtiden. Uppgifter som hänför sig till att ta emot, sortera och lagra handlingar som sänds till Folkpensionsanstalten, skriva ut och kuvertera handlingar samt delge handlingar elektroniskt är till sin art rutinmässig maskinell masshantering av handlingar. Att utföra uppgifterna i form av personarbete på Folkpensionsanstalten kräver personalresurser och investering i utrustning. Rutinmässigt lagringsarbete ökar också arbetsbelastningen för tjänstemännen. Baserat på uppdragsavtal ska de privata aktörer som utför de här uppgifterna vara specialiserade på maskinell masshantering av handlingar och lagring av uppgifter, och aktörerna ska ha den utrustning som behövs och kompetens för att sköta uppgiften. Det är inte ändamålsenligt att upprätthålla personalresurser och specialkunnskap på Folkpensionsanstalten eller investera i utrustning för att utföra sådana enkla rutinuppgifter. Personalresurserna ska i första hand riktas mot expertarbete.

Maskinell masshantering av handlingar för enskilda personer, företag och sammanslutningar gör handläggningen av ärenden snabbare. Masshantering av handlingar som utförs av en privat aktör som är specialiserad på det är snabb och flexibel. När handlingar sänds till Folkpensionsanstalten eller när Folkpensionsanstalten sänder handlingar framgår det inte om det är Folkpensionsanstalten eller en privat aktör som sorterar och lagrar handlingen, eller om en handling som Folkpensionsanstalten sänder har skrivits ut och kuverterats på Folkpensionsanstalten eller av en privat aktör. För Folkpensionsanstaltens kunder är det viktigt att också beakta den indirekta fördelen i att Folkpensionsanstalten, genom att låta en privat aktör utföra rutinmässiga uppgifter, kan rikta resurser mot expertarbete och till den delen betjäna kunden bättre.

Miljökonsekvenser

Att öka mängden elektroniska delgivningar har positiva miljökonsekvenser i och med att brevposten minskar. Det behövs mindre papper och transport av papperspost.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Statens revisionsverks granskningsrätt

Att låta statens revisionsverks granskningsrätt även omfatta Folkpensionsanstaltens verksamhet stöder utövandet av regeringens budgetövervakningsmakt i förhållande till Folkpensionsanstalten. Bland annat möjliggör det granskning av hela resultatkedjan för den sociala tryggheten från lagberedning till verkställande av förmåner.

Granskning och rapportering av Folkpensionsanstaltens verksamhet som utförts av statens revisionsverk kompletterar och förbättrar tillgången till information för olika aktörer (Folkpensionsanstaltens fullmäktige, revisionsutskottet och riksdagen, social- och hälsovårdsministeriet och Folkpensionsanstaltens ledning), stöder riksdagens budgetmakt och främjar utvecklingen av förfaringsätt och lagstiftning. Det att statens revisionsverk har rätt att granska Folkpensionsanstaltens verksamhet kompletterar statens revisionsverks grundlagsstadgade uppgift som granskare och övervakare av statens ekonomi.

De största konsekvenserna av de föreslagna ändringarna för myndighetsverksamheten gäller statens revisionsverk självt, eftersom dess granskningsrätt då omfattar en organisation som i egenskap av en juridisk person i viss mån skiljer sig från de andra granskningsobjekten. Granskningen och mängden granskningar ökar dock inte avsevärt i och med ändringen, utan Folkpensionsanstalten blir ett nytt potentiellt granskningsobjekt.

Statens revisionsverk utför årligen revisioner, resultatgranskningar, laglighetsgranskningar och granskning av finanspolitiken. Den föreslagna förnyelsen påverkar dock inte revisionsberättelserna, som utgör det största granskningsslaget, eftersom Folkpensionsanstaltens revision fortfarande utförs av en revisor som valts av de fullmäktige som riksdagen tillsatt. Den föreslagna förnyelsen ökar inte antalet granskningar av finanspolitiken.

Som granskningsslag är resultatgranskning och laglighetsgranskning mer lika varandra än de andra granskningsslagen, och de påverkas i någon mån av de föreslagna ändringarna. Det totala antalet granskningar som utförs av de granskningsslagen och förhållandet mellan granskningsslagen sett till antal varierar från år till år.

Om statens revisionsverk får till uppgift att granska Folkpensionsanstalten i den omfattning som föreslås i den här propositionen utan att öka antalet granskningar eller resurserna för statens revisionsverk, kan man anta att Folkpensionsanstalten vissa år i praktiken inte alls granskas av statens revisionsverk i och med att revisionsverket granskar andra granskningsobjekt.

Andra år kan Folkpensionsanstalten väljas ut för granskning antingen ensamt eller tillsammans med andra granskningsobjekt. Det blir fråga om granskning tillsammans med andra granskningsobjekt om de som ska granskas har koppling till samma granskningstema. Årligen kan 1–2 granskningar utföras.

Till sin art utförs granskning av Folkpensionsanstalten oftast i form av resultatgranskning. Med beaktande av den totala omfattningen av Statens revisionsverks granskningsverksamhet och att det totala antalet granskningar som statens revisionsverk utför årligen inte ökar märkbart i och med den här förnyelsen, kan man anta att förnyelsen inte har betydande ekonomiska konsekvenser för Statens revisionsverk.

Förutom Statens revisionsverk påverkar den föreslagna ändringen främst Folkpensionsanstalten, eftersom den blir skyldig att överlämna uppgifter för granskning och hjälpa till vid granskning. Den här skyldigheten realiserar de år när Statens revisionsverk valt ut Folkpensionsanstalten som granskningsobjekt. Att överlämna uppgifter som behövs för statens revisionsverks granskning och hjälpa till vid granskningen genom att till exempel ge intervjuer kan kräva åtminstone några dagsverken i året av Folkpensionsanstaltens personal sådana år då en mer omfattande granskning av Folkpensionsanstalten utförs.

Skyldigheten att överlämna uppgifter till statens revisionsverk är inte en helt ny sak för Folkpensionsanstalten, eftersom 4 § 4 mom. i lagen om statens revisionsverk redan i nuläget innehåller en skyldighet för Folkpensionsanstalten att överlämna uppgifter till revisionsverket. Konsekvenserna av propositionen är knappast heller anmärkningsvärda ekonomiskt sett för Folkpensionsanstalten. De budgetekonomiska konsekvenserna av propositionen kan också som helhet bedömas vara små.

Fullmäktiges uppgifter som föreskrivs i 5 § i lagen om Folkpensionsanstalten omfattar inte bedömning och uppföljning av resultaten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och inte heller utförande av laglighetsgranskning eller

granskning som kombinerar metoderna för resultatgranskning och laglighetsgranskning. De uppgifterna hör inte heller till de eventuella delegationer som Folkpensionsanstaltens styrelse tillsätter enligt 12 § i lagen om Folkpensionsanstalten, utan deras uppgift är att främja och utveckla samarbetet mellan de myndigheter och sammanslutningar som deltar i verkställigheten när det gäller social trygghet samt beaktandet av serviceanvändarnas synpunkter. Uppgifterna hör inte heller till den revision som definieras i 18 § i vilken revisionslagen (1141/2015) iakttas till tillämpliga delar. Därmed ändrar statens revisionsverks rätt att granska Folkpensionsanstalten inte uppgifterna för Folkpensionsanstaltens fullmäktige, styrelse eller delegationer och inte heller för revisionen av Folkpensionsanstalten.

Folkpensionsanstaltens rätt att få och behandla uppgifter

Den föreslagna rätten för Folkpensionsanstalten att få och behandla uppgifter gör det möjligt att utnyttja uppgifterna för Folkpensionsanstaltens forskning och utarbetande av statistik, beräkningar och prognoser. Ett bättre faktaunderlag är till nytta för utvecklingen av förmånssystemen och Folkpensionsanstaltens egen verksamhet. Lagförslaget förbättrar Folkpensionsanstaltens möjligheter att bedöma och utveckla sina tjänster och göra förmånssystemet mer effektivt, bättre fungerande och mer kostnadseffektivt samt öka dess genomslag.

Bestämmelser om behandling av personuppgifter behöver utfärdas för att sköta Folkpensionsanstaltens nuvarande uppgifter enligt 2 § 3 mom. 2–3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten. De här uppgifterna och betydelsen av dem beskrivs i avsnitt 2.2.1. Syftet med lagförslaget är inte att utvidga Folkpensionsanstaltens uppgifter eller öka driftkostnaderna av uppgifterna. Folkpensionsanstalten har resurser för att sköta sina lagstadgade uppgifter. Lagförslaget ändrar inte Folkpensionsanstaltens uppgifter eller ställning och orsakar därmed inga överlappningar mellan Folkpensionsanstaltens och andra aktörers uppgifter. Flera myndigheter och aktörer använder samma informationsmaterial för sina uppgifter. Att använda samma informationsmaterial betyder inte att aktörernas uppgifter eller roller är överlappande. Folkpensionsanstaltens uppgifter och roller hänför sig till verkställande av social trygghet.

Enligt bedömningarna orsakar den föreslagna rätten att få uppgifter inte någon avsevärd administrativ börda eller några kostnader för uppgiftslämnarna. Konsekvenserna av den typen har bedömts vara små. Avsaknaden av konsekvenser anses bero på att Folkpensionsanstalten redan nu får en del av de nödvändiga uppgifterna för förmånshandläggning och att de här uppgifterna kan användas av Folkpensionsanstalten i enlighet med föreslagna 2 a § 1 mom. För begäranden om ny, kompletterande information kan redan existerande överlåtelsesätt användas. Dessutom överlåter en del av de aktörer som föreslås som uppgiftslämnare redan nu uppgifter som ingår i lagförslaget till Folkpensionsanstalten på basis av antingen 28 § i offentlighetslagen eller lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården (552/2019, lagen om sekundär användning).

Myndigheterna har redan nu lagstadgade processer och miljöer för att överlåta sina sekretessbelagda uppgifter till andra myndigheter. De här processerna och miljöerna baseras antingen på lagen om sekundär användning, 28 § i offentlighetslagen eller bestämmelserna i de speciallagar som gäller tillgång till och överlåtande av information. Därmed är det inte fråga om helt nya processer som kräver nya lösningar.

Lagen om sekundär användning möjliggör behandling och kombinerings av personuppgifter som lagrats i social- och hälsovårdens verksamhet och i syften som gäller styrning, tillsyn, forskning och statistik inom social- och hälsovården med personuppgifter från Folkpensionsanstalten,

Befolkningsregistercentralen, Statistikcentralen och Pensionsskyddscentralen. Sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården innebär att klient- och registeruppgifter som uppstått inom social- och hälsovårdens verksamhet används i annat syfte än det ursprungliga som de från början samlades in för.

I 28 § i offentlighetslagen finns bestämmelser om myndigheters tillstånd att ta del av en sekretessbelagda handlingar. Om inte något annat föreskrivs genom lag, kan en myndighet i enskilda fall bevilja tillstånd att ta del av en sekretessbelagd handling för vetenskaplig forskning eller statistikföring eller för ett sådant planerings- eller utredningsarbete som en myndighet utför, om det är uppenbart att de intressen som sekretessplikten är avsedd att skydda inte kränks om uppgifter lämnas ut.

När det gäller punkterna 1–4 i 2 a § 2 mom. om den nya rätten att få uppgifter som enligt förslaget ska skrivas in i lagen om Folkpensionsanstalten sker överlämnandet av uppgifter inte regelbundet eller standardiserat. Begärandena om nya uppgifter är enskilda. Enligt Folkpensionsanstaltens bedömning begärs uppgifter vid behov en gång om året. Därmed behöver myndigheterna inte överlåta uppgifterna med hjälp av ett tekniskt gränssnitt på det sätt som avses i 22 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (informationshanteringslagen). Genom sin egen tjänst för informationsmaterial har Folkpensionsanstalten bedömt att hanteringen av en enskild begäran om informationsmaterial som görs på basis av gällande lagstiftning kan kosta ungefär 2 000–3 000 euro. Att överlåta uppgifter på basis av den föreslagna bestämmelsen kräver avsevärt mindre resurser än tillståndsprocesserna och leveransen av en enskild begäran om informationsmaterial i nuläget.

När det gäller 5 och 8–11 punkten i föreslagna 2 a § 2 mom. är Folkpensionsanstaltens behov av uppgifter regelbundet. Den föreslagna paragrafen gäller inte sättet för hur uppgifterna överläts. Även för regelbundna behov definierar överlåtaren det tekniskt och ekonomiskt sett ändamålsenligaste sättet att överlåta uppgifter samt strukturen för uppgifterna som överläts. Metoder och sätt för att överlåta uppgifter avtalas mellan varje enskild personuppgiftsansvarig som överlåter uppgifter och Folkpensionsanstalten. För informationsutbyte ingås alltid ett separat avtal. I avtalet tas ställning till bland annat hur kostnaderna ska fördelas, hur uppgifterna i praktiken ska överlätas och hur och i vilket syfte uppgifterna får behandlas av Folkpensionsanstalten.

När det gäller 6 och 7 punkten i föreslagna 2 a § 2 mom. kan informationsförmedlingen ske med hjälp av Kanta-tjänsterna.

Enligt Pensionsskyddscentralens bedömning har lagändringen inga konsekvenser för antalet överlåtelser av uppgifter till Folkpensionsanstalten. Efter att den nya bestämmelsen trätt i kraft hämtas uppgifter fortfarande för forskning och statistik separat för varje syfte och uppgifterna begränsas till det som är nödvändigt. Pensionsskyddscentralen kommer även i fortsättningen att kräva att Folkpensionsanstalten ansöker om dataanvändningstillstånd. I nuläget har Pensionsskyddscentralens rätt att överlåta uppgifter till Folkpensionsanstalten för forsknings- och statistikuppgifter baserat sig på 28 § i offentlighetslagen. Pensionsskyddscentralen har överlåtit uppgifter till Folkpensionsanstalten i enlighet med offentlighetslagen på basis av tidsbestämda dataanvändningstillstånd. När de tidsbestämda dataanvändningstillstånden går ut börjar bestämmelserna i lagen om sekundär användning tillämpas vid överlåtet av uppgifter, vilket inte anses ändamålsenligt. Enligt lagen om sekundär användning beviljar tillståndsmyndigheten (Findata) ett dataanvändningstillstånd och uppgifterna i arbets- och folkpensionssystemet som Folkpensionsanstalten behöver kombineras och används i Findatas driftsmiljö. Att kombinera uppgifter i Findata är klart långsammare än att Folkpensionsanstalten själv kombinerar uppgifterna och genast kan använda dem i sin egen verksamhet. Findata

beviljar endast tidsbestämda tillstånd, men Folkpensionsanstalten och Pensionsskyddscentralen behöver individmaterial över lång tid bland annat för att utarbeta gemensam årlig statistik över Finlands pensionstagare.

Migrationsverket har bedömt att ändringen inte orsakar ändringar i informationssystem eller kostnader för verket, eftersom verket redan nu överlåter motsvarande uppgifter för verkställande av förmåner och eftersom uppgifter för forskning tidigare har överlåtits med en separat begäran. Verket ser det som förtydligande att bestämmelser om tillgång till uppgifter även i det här syftet nu utfärdas uttryckligen.

Utbildningsstyrelsen har överlåtit uppgifter som hänför sig till barns kommunala plats inom småbarnspedagogiken ur informationsresursen för småbarnspedagogik till Folkpensionsanstalten för förmånshandläggning sedan 2021. När det gäller eventuella begäranden om ny information bedömer Utbildningsstyrelsen som överlåtare av uppgifter lagenligheten och nödvändigheten för överlåtandet baserat på Folkpensionsanstaltens motiverade begäran om information.

Baserat på det som nämns ovan orsakar de föreslagna ändringarna inte några sådana väsentliga ändringar som avses i 5 § i informationshanteringslagen för Folkpensionsanstaltens informationshanteringsmodell. Avsikten är inte att de föreslagna ändringarna ska leda till att nya informationssystem införs, att nya informationsresurser skapas eller att de nuvarande informationsresurserna blir fler.

Delgivning av beslut

En utvidgning av den elektroniska delgivningen påverkar i princip inte andra myndigheters verksamhet. Folkpensionsanstalten sköter rådgivningen som handlar om förmånsärenden själv. Dessutom hjälper till exempel socialarbetare till med att uträtta ärenden. Med beaktande av att endast personer som uträttar ärenden på MittFPA även i fortsättningen får elektronisk delgivning, torde behovet av rådgivning som tillhandahålls av andra myndigheter i princip inte öka.

4.2.4 Konsekvenser för företag

Under höstsessionsperioden 2025 planerar regeringen att överlämna en regeringsproposition om lagstiftning som gäller prioriteten för elektronisk delgivning inom myndighetsverksamhet. Enligt propositionen ska myndigheternas delgivning i fortsättningen i första hand ske elektroniskt. Enligt den propositionen minskar en övergång till i första hand elektronisk myndighetskommunikation betydligt antalet delgivningar av myndigheter som levereras per post. En sådan ändring har konsekvenser i synnerhet för Posti Group Abp, som med sin verksamhet ansvarar för tillgången till delgivningsförfarandet i enlighet med 21 § i postlagen och att det genomförs på behörigt sätt i hela landet. Posti Group Abp har bedömt att bolaget i nuläget årligen levererar omkring 50–60 miljoner brev som klassas som myndighetspost. År 2024 sände Folkpensionsanstalten omkring 10 miljoner brev. Enligt propositionen ska majoriteten av breven i fortsättningen sändas elektroniskt, vilket påverkar kostnadseffektiviteten för säkerställandet av tillgången till det postbaserade delgivningsförfarandet. De föreslagna ändringarna i propositionen om delgivning som i första hand sker elektroniskt och de ändringar som föreslås i den här propositionen resulterar, i synnerhet om de genomförs gemensamt, sannolikt i att Posti behöver höja sina serviceavgifter. Om enbart de ändringar som föreslås i det här lagförslaget genomförs, är konsekvenserna för

Postis verksamhet betydligt mindre, men Posti Group Abp:s verksamhet och omsättning påverkas ändå i någon mån.

4.2.5 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

Rätt att få och att behandla uppgifter

Propositionen har konsekvenser för medborgarnas ställning sett till skyddet för privatlivet och personuppgifter. Behandling av personuppgifter innebär ingripande i skyddet för privatlivet för en fysisk person och behandling medför alltid risker som gäller skyddet för personuppgifter. Förslaget omfattar även behandling av uppgifter om hälsotillstånd. Uppgifter om hälsotillstånd är konstitutionellt sett känsliga personuppgifter. Samtidigt är det fråga om sådana särskilda kategorier av personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen.

Konsekvenserna för skyddet för privatlivet och personuppgifter minskas av att personuppgifter kan användas i myndigheternas verksamhet för forskning och statistikföring samt myndigheternas planerings- och utredningsuppgifter med stöd av redan existerande lagstiftning.

Den föreslagna ändringen innebär inte att nya register med personuppgifter skapas. I nuläget behandlar Folkpensionsanstalten personuppgifter för de uppgifter som anges i 2 § i lagen om Folkpensionsanstalten på basis av aktuell reglering, varför ett register med personuppgifter för ändamålen i fråga redan existerar. När det gäller förmånsregistret har utnyttjandet av uppgifterna baserats på en förenlighetsbedömning i enlighet med dataskyddsförordningen. Dessutom har uppgifter hämtats i registret med stöd av offentlighetslagen och lagen om sekundär användning.

Bestämmelserna i 4 § 2 punkten i dataskyddslagen möjliggör behandling av personuppgifter till exempel för planerings- och utredningsuppgifter när rätten till behandling inte direkt kan härledas från uppgifts- och behörighetsbestämmelser som gäller myndigheter eller eventuell mer detaljerad speciallagstiftning. På motsvarande sätt möjliggör 4 § 3 punkten i dataskyddslagen behandling av personuppgifter för vetenskaplig eller historisk forskning och för statistikföring när rätten till behandling inte kan härledas från någon annan lagstiftning. I 28 § i offentlighetslagen finns bestämmelser om tillgång till uppgifter för vetenskaplig forskning eller statistikföring eller för ett sådant planerings- eller utredningsarbete som en myndighet utför. Även lagen om sekundär användning möjliggör behandling av personuppgifter som lagrats i social- och hälsovårdens verksamhet samt för styrning, övervakning, forskning och statistikföring inom social- och hälsovården och kombinerad av dem för motsvarande ändamål. Syftena för känsliga och sekretessbelagda uppgifter utvidgas inte jämfört med nuläget i och med propositionen. I propositionen föreslås inte att bestämmelser om helt nya syften ska utfärdas.

Folkpensionsanstalten har redan tillgång till och kan utnyttja en betydande del av de uppgifter som omfattas av de föreslagna bestämmelserna. De föreslagna nya rättigheterna att få uppgifter orsakar inte några sådana väsentliga ändringar som avses i 5 § i informationshanteringslagen för Folkpensionsanstaltens informationshanteringsmodell. Avsikten är inte att de föreslagna ändringarna ska leda till att nya informationssystem införs, att nya informationsresurser skapas eller att de nuvarande informationsresurserna blir fler.

Förslaget har inga konsekvenser för nivån på medborgarnas skydd för personuppgifter. Enligt förslaget ska dataskyddsförordningen tillämpas på behandlingen i sin helhet och inga undantag från eller begränsningar av den registrerades rättigheter enligt dataskyddsförordningen föreslås. Som personuppgiftsansvarig ansvarar Folkpensionsanstalten för att utföra de lämpliga och

specifika åtgärder som nämns i dataskyddsförordningen. De här skyddsåtgärderna och skyldigheterna som gäller dem beskrivs i avsnitt 2.2.2. Syftet med skyddsåtgärderna är att säkerställa att Folkpensionsanstalten enbart behandlar nödvändiga personuppgifter i varje enskilt fall. Dessutom är syftet att skydda personuppgifterna från obehörig behandling och förhindra otillåten tillgång till uppgifterna. Folkpensionsanstalten har utfört skyddsåtgärderna i enlighet med 6 § 2 mom. i dataskyddslagen. I all sin verksamhet iakttar Folkpensionsanstalten aktsamhet och säkerställer att dataskyddet och datasäkerheten uppfylls. Enligt dataskyddsregleringen är Folkpensionsanstalten skyldig att utföra nödvändiga tekniska och organisatoriska åtgärder för att förhindra missbruk och olaglig tillgång till uppgifterna. Uppgifter i enlighet med förslaget behandlas i en datasäker driftsmiljö, vilket innebär att behandlingen av uppgifterna sker i en teknisk och fysisk miljö där datasäkerheten har säkerställts genom administrativa och tekniska åtgärder samt lämpliga standarder för informationssystemen. Skyddsåtgärderna minskar avsevärt de risker som behandling av uppgifterna innebär för de registrerade. Behörighetshantering är ett exempel på sätt att förhindra att uppgifterna blir tillgängliga för en obegränsad mängd personer och att säkerställa att endast nödvändiga uppgifter behandlas i varje enskilt fall. Alla anställda på Folkpensionsanstalten som behandlar personuppgifter ger en separat förbindelse om tystnadsplikt. Enligt sina behörigheter används uppgifter i ett register endast av de personer som behöver uppgifterna för sina arbetsuppgifter. Uppgifter om behandlingen lagras i en logg för övervakning av användningen, och i den framgår vilken behandling som har utförts när och av vem.

För forskning i enlighet med den föreslagna bestämmelsen samt uppgifter som hänför sig till utarbetande av statistik, bedömningar och prognoser granskas uppgifterna aldrig på individnivå, utan alltid som en del av en mer omfattande datauppsättning. Uppgifterna kan dock lagras på individnivå för att de ska kunna kombineras. Till exempel vid forskning kring konsekvenserna av ändringar i förmåner för olika socioekonomiska grupper behöver inkomstuppgifter och andra socioekonomiska uppgifter kombineras i forskningsmaterial på individnivå när det gäller användning av förmåner för att slutsatserna om socioekonomisk status ska vara tillförlitliga.

Folkpensionsanstalten har separata driftsmiljöer för analytisk användning av uppgifter, och de är separerade från de operativa informationssystemen för förmånsverksamheten. I driftsmiljöer för analytisk verksamhet hanteras dataskyddet och datasäkerheten bland annat med hjälp av behörigheter, loggning och pseudonymisering. Behörighet till de analytiska driftsmiljöerna beviljas bara personer vars arbetsuppgifter kräver det, till exempel forskare och statistikexperter. Nivån för behörigheten definieras likaså enligt arbetsuppgifterna. Till exempel direkta identifierare för personer, såsom personbeteckningar, döljs för människor vars arbetsuppgifter inte kräver att de behandlas. Logganteckningar med användarnamn lagras för verksamheten som sker i miljöerna. Även utbildningen och informationen om dataskydd och datasäkerhet är omfattande och upprepas.

För alla uppgifter i systemen ska en exakt lagringstid och beräkningsgrund definieras för lagringstiden, nämligen datumet för när beräkningen av lagringstiden börjar. Folkpensionsanstalten definierar lagringstiderna för uppgifterna enligt användningsbehov. När lagringstiden har löpt ut förstörs uppgiften i systemen eller så arkiveras den. Arkivering är endast möjlig om Riksarkivet i sitt gallringsbeslut har definierat att uppgiften ska arkiveras.

För de syften som anges i förslaget får uppgifter inte användas för att fatta beslut som gäller en enskild person, varför konsekvenserna för medborgarna i regel är indirekta. Därmed äventyras inte medborgarnas rättsliga ställning.

Tydligare bestämmelser kring Folkpensionsanstaltens behandling av personuppgifter på det sätt som föreslås gör det även möjligt att uppfylla de registrerades rättigheter bättre än i nuläget.

Som personuppgiftsansvarig är Folkpensionsanstalten skyldig att beskriva informationsinnehållet i sina register och sätten för hur de registrerades rättigheter uppfylls. Transparent information i ett lättförståeligt och tillgängligt format på ett klart och enkelt språk gör behandlingen av personuppgifter mer öppen. Öppenhetsprincipen förutsätter att den registrerade på ett klart och begripligt sätt informeras om behandlingen av personuppgifter. När det gäller Folkpensionsanstalten ges informationen på webbplatsen fpa.fi under dataskyddsavsnittet och i de publicerade dataskyddsbeskrivningarna. Informationen skyddar de registrerades motiverade förväntningar på behandlingen av personuppgifter inom Folkpensionsanstaltens verksamhet.

Medborgarskapskravet för Folkpensionsanstaltens högsta ledning

I propositionen föreslås att endast en finsk medborgare ska kunna utnämnas till tjänsten som Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktör. Förslaget är betydande med avseende på den grundläggande rättighet som gäller jämlikhet och förbudet mot diskriminering i 6 § i grundlagen. Medborgarskap är en sådan grund för åtskillnad när det gäller personer som inte utan godtagbart skäl får behandlas som grund för åtskiljande lagstiftning (bl.a. GrUU 26/2010 rd).

Enligt grundlagens 125 § 1 mom. kan genom lag bestämmas att endast finska medborgare får utnämnas till bestämda offentliga tjänster eller uppdrag.

I avsnitt 10.3 om lagstiftningsordningen beskrivs att det kan anses finnas godtagbara skäl till ett medborgarskapskrav för tjänsterna i Folkpensionsanstaltens högsta ledning, och det begränsade tillämpningsområdet för grunden för åtskillnad uppfyller kraven på proportionalitet. Tillämpningsområdet för medborgarskapskravet har definierats tillräckligt exakt och noggrant avgränsat.

Delgivning av beslut

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. I bestämmelsen uttrycks utöver kravet på rättslig jämlikhet även en tanke om faktisk jämställdhet (GrUU 10/2024 rd). Den innehåller ett förbud mot godtycke och ett krav på enahanda bemötande i likadana fall (RP 309/1993 rd, s. 46). Även lagstiftaren är föremål för den allmänna jämlikhetsklausulen. Med lag är det inte möjligt att godtyckligt försätta människor eller grupper av människor i gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra. Likabehandlingsbestämmelsen förutsätter dock inte att alla medborgare ska bemötas likadant i alla avseenden, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Jämlikhetsaspekter spelar en viss roll såväl när människor ges fördelar eller rättigheter genom lag som när de påförs skyldigheter (GrUU 57/2016 rd, s. 2).

Samtidigt är det utmärkande för lagstiftningen att den på grund av ett visst godtagbart samhälleligt intresse behandlar människor olika bl.a. för att främja faktisk jämlikhet (se RP 309/1993 rd s. 46 och t.ex. GrUU 55/2016, s. 2). I sin praxis har grundlagsutskottet av hävd framhållit att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning går att läsa ut ur jämlikhetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (t.ex. GrUU 10/2024 rd, 8 punkten, GrUU 102/2022 rd, 5 punkten, GrUU 11/2012 rd, s. 2, GrUU 35/2010 rd, s. 2, GrUU 28/2009 rd, s. 2/II, GrUU 21/2007 rd, s. 2/I, GrUU 38/2006 rd, s. 2/I, GrUU 1/2006 rd, s. 2/I). Men särbehandlingen får inte vara godtycklig eller skillnaderna oskäligen (se t.ex. GrUU 10/2024 rd, 8 stycket, GrUU 57/2016 rd, s. 3, GrUU 37/2010 rd, s. 3/I, GrUU 11/2009 rd, s. 3).

Den allmänna jämlikhetsprincipen kompletteras genom diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. i grundlagen, enligt vilket ingen får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Förteckningen över förbjudna diskrimineringsgrunder är inte uttömmande utan till de förbjudna grunderna för åtskillnad hör också andra orsaker som anknyter till en person. Exempel på sådana är samhällelig ställning, egendom, deltagande i föreningsverksamhet, familjeförhållanden, graviditet, äktenskaplig börd, sexuell inriktning och boningsort (RP 309/1993, rd, s. 47). I bestämmelsen förbjuds också indirekt diskriminering, det vill säga sådana åtgärder som de facto – även endast indirekt – leder till ett diskriminerande resultat (RP 309/1993 rd, s. 47, GrUU 4/2016 rd, GrUU 31/2014 rd). Förekomsten av diskriminering ska bedömas mot de faktiska konsekvenserna av ett förfarande (GrUU 4/2016 rd, s. 3, GrUU 28/2009 rd, s. 2). Bestämmelsen om förbud mot diskriminering innebär ändå inte att all åtskillnad mellan människor är förbjuden, även om åtskillnaden grundar sig på en orsak som uttryckligen anges i bestämmelsen. Det väsentliga är om åtskillnaden kan motiveras på ett acceptabelt sätt med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Kraven på motiveringen är emellertid höga, särskilt när det gäller de förbjudna särbehandlingskriterier som räknas upp i grundlagsbestämmelsen (GrUU 39/2018 rd, GrUU 55/2016 rd). I utskottets praxis har det förutsatts att en godtagbar grund ska ha ett sakligt och nära samband med lagens syfte (till exempel GrUU 57/2016 rd, s. 3, GrUU 44/2010 rd, s. 5–6). Utöver särbehandlings godtagbarhet har utskottet i sin praxis även fäst avseende vid om den valda lösningen står i rätt proportion till det eftersträlvade målet (t.ex. GrUU 23/2012 rd, s. 2, GrUU 1/2017 rd, s. 3, GrUU 38/2006 rd, s. 3/II). Utskottet har förhållit sig kritiskt också till retroaktiva försämringar i hur jämlikhet fullgörs (GrUU 1/2017 rd, s. 4).

Att uträtta ärenden elektroniskt har blivit allt vanligare. Samtidigt har det blivit långsammare och mindre tillförlitligt att uträtta ärenden per post. Den här riktningen som samhället utvecklas i är grunden för lagförslaget mål att öka användningen av elektronisk delgivning för kunder som uträttar ärenden elektroniskt. Därmed kan den föreslagna bestämmelsen anses uppdatera bestämmelsen om delgivning till att motsvara utvecklingen i samhället, och för den finns det enligt grundlagsutskottets etablerade praxis inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning som baseras på det som föreskrivs om allmän jämlikhet i 6 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 10/2024 rd, 8 punkten, GrUU 102/2022 rd, 5 punkten, GrUU 11/2012 rd, s.2).

Enligt den gällande lagen om Folkpensionsanstalten behöver Folkpensionsanstalten kundens uttryckliga samtycke för att delge beslut elektroniskt. Nu föreslås det att lagen om elektronisk kommunikation i fortsättningen ska tillämpas på Folkpensionsanstalten till den delen. Det här betyder att kravet på uttryckligt samtycke frångås.

Lagförslaget bedöms ha positiva konsekvenser vad gäller jämlikhet för de personer för vilka delgivning genom brev i nuläget tillämpas i relativt liten utsträckning och som har tillräckliga digitala färdigheter för att uträtta ärenden elektroniskt. Elektronisk delgivning kan levereras tillförlitligt och mycket snabbt. Handlingar som levereras elektroniskt kan läsas av personen oavsett var den befinner sig, så länge den har tillgång till internetuppkoppling och möjlighet att autentisera sig starkt. Det elektroniska delgivningssättet kan förbättra möjligheterna att delgivningarna når fram till personer som till exempel reser mycket och tillfälligt vistas på någon annan adress än på sin postadress. Dessa personer kan de facto ha relativt dåliga förutsättningar att få vetskap om delgivningar som verkställts i brevform per post. En elektronisk delgivning kan nå fram snabbare och tillförlitligare till en person också i samband med en flytt eller om postadressen ändras av någon annan orsak, varvid det ofta är osäkert om posten faktiskt levereras till rätt adress.

Att ta emot delgivning elektroniskt kan också förbättra jämlik tillgång till brev från myndigheter för vissa personer i en sårbar ställning. Det kan till exempel vara lättare för personen att ta emot elektronisk delgivning på grund av en skada eller sjukdom som begränsar rörligheten.

Livscykeln för en elektronisk delgivning är i och med dess arkiveringsegenskaper också i många fall längre än livscykeln för ett traditionellt pappersbrev, eftersom ett pappersbrev kan försvinna eller förstöras till följd av att livssituationen förändras eller har förändrats eller till följd av utmaningar i vardagen som följer av detta. I snabbt förändrande livssituationer kan till exempel möjligheten att uträtta ärenden elektroniskt erbjuda smidiga sätt att ge en annan person fullmakt att läsa viktiga delgivningar i personens ställe. Eftersom ett elektroniskt meddelande också kan tas emot oberoende av var personen befinner sig stöder det elektroniska delgivningssättet dessutom möjligheterna för exempelvis personer med funktionsnedsättning eller seniorer att uträtta sina ärenden självständigt till exempel mellan tillfälliga vårdperioder.

Ett elektroniskt delgivningssätt kan också innebära positiva konsekvenser när det gäller jämlikheten för personer som bor på landsbygden och som har tillräckliga digitala färdigheter. På landsbygden är det mer sällsynt än i städerna att bo i höghus och därmed att posten levereras ända till bostaden, och avståndet mellan personens bostad och postlådan kan vara långt. Elektronisk delgivning kan därmed förbättra tillgången till handlingar som skickats av myndigheter för vissa personer som bor på landsbygden. Å andra sidan kan det för en person som bor på landsbygden och som har mindre digitala färdigheter och därmed behöver digitalt stöd på grund av långa avstånd vara svårare att få tillgång till stödet än för en person som bor i en stad.

De möjliga riskerna med propositionen som hänför sig till jämlikhet handlar främst om människors olika faktiska möjligheter att ta emot delgivning elektroniskt och därmed få tillgång till handlingar och andra meddelanden av myndigheter som gäller deras rättigheter, förmåner och skyldigheter. Det faktum att elektronisk delgivning i propositionen kopplas till användningen av MittFPA kan dock bedömas avgränsa användningen till att inte omfatta en stor del av de personer som har mycket få eller inga digitala färdigheter. Att koppla elektronisk delgivning till huruvida personen tidigare har uträttat ärenden på MittFPA och möjligheten att fritt välja delgivning i pappersformat eller förbjuda elektronisk delgivning skyddar därmed den jämlika möjligheten för personer med mindre digitala färdigheter att även i fortsättningen få delgivning på annat sätt än elektroniskt.

Största delen av befolkningen har dock påvisat goda digitala färdigheter, men det står ändå klart att vissa av dem som använder MittFPA har klart mindre digitala färdigheter och därmed mindre färdigheter att ta emot elektronisk delgivning än andra. Oberoende av sina digitala färdigheter har alla människor inte heller lika lätt och god tillgång till it-utrustning såsom personliga datorer och smarttelefoner, vilket i studier har konstaterats leda till att olika människor har olika möjligheter att använda digitala myndighetstjänster. En person kan till exempel använda myndigheters e-tjänster på en gemensam dator men sakna egna terminaler för att regelbundet följa upp elektronisk delgivning.

Eftersom en persons brist på digitala färdigheter kan bero på många saker är det svårt att i förväg bedöma hur stor andel de utgör av användarna av MittFPA. En person kan till exempel ha uträttat ärenden på MittFPA med stöd av en närstående. Till exempel bland äldre är det vanligt att uträtta ärenden med stöd av en närstående. Personen kan också tillfälligt ha möjlighet att använda MittFPA, men ändå sakna mer bestående färdigheter att följa upp ärenden på MittFPA.

Nivån för de digitala färdigheterna och tillgången till enheter för elektronisk kommunikation varierar både mellan individer och mellan människogrupper. En längre nivå av digitala

färdigheter kan i vissa situationer också ha samband med en persons allmänt sårbara ställning i samhället. Även om elektronisk delgivning av beslut bedöms avsevärt kunna förbättra möjligheten att uträtta ärenden för vissa personer i en sårbar ställning, kan man också bedöma att elektronisk delgivning lämpar sig sämre för andra personer i en sårbar ställning.

Ställningen för personer med sämre digitala färdigheter kan också förbättras genom lämplig rådgivning och utbildning. Digitalt stöd såsom rådgivning och olika utbildningar om användning av olika digitala system och tjänster har stor betydelse för att minska jämlikhetsskillnader på grund av digitala färdigheter. Myndigheterna är skyldiga att ge medborgarna råd om användningen av deras e-tjänster. Den här skyldigheten gäller även Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten erbjuder sina kunder digitalt stöd. Det digitala stödet är till för alla som vill uträtta sina FPA-ärenden självständigt. Möjligheten att få stöd för att uträtta ärenden elektroniskt kräver inte att man tidigare har uträttat ärenden på webben, Folkpensionsanstalten ger digitalt stöd per telefon och fysiskt på servicestället. Information om det tillgängliga digitala stödet ges också, vilket kan anses öka effekten av det digitala stödet som en mekanism för att säkerställa jämlikhet.

Digitalt stöd arrangeras numera också med stöd av frivillig finansiering av bland annat bibliotek, kommuner och olika organisationer. Dessutom ber många om inofficiellt digitalt stöd från sina närstående. Samtidigt har inte alla jämlik tillgång till vare sig inofficiellt stöd från närstående eller digitalt stöd som erbjuds av utomstående aktörer. Digitalt stöd som erbjuds av utomstående aktörer finns inte nödvändigtvis att få i lika stor utsträckning eller lika lätt till exempel på landsbygden eller på svenska eller samiska. Stödet som erbjuds eliminerar inte alla negativa konsekvenser för jämlikheten som beror på skillnaden i människors faktiska digitala färdigheter.

I propositionen minskas de eventuella negativa konsekvenserna för jämlikheten för personer med sämre digitala färdigheter av att personer som har använt MittFPA har möjlighet att tacka nej till elektronisk delgivning av handlingar genom att meddela det till Folkpensionsanstalten antingen självständigt eller med hjälp av digitalt stöd. Det är en särskilt viktig mekanism för att säkerställa jämställdhet. Folkpensionsanstalten ska tydligt informera om den möjligheten till personer som till följd av lagändringen omfattas av elektronisk delgivning. Ärenden uträttas i pappersformat också i fall där kunden inte har lämnat sin elektroniska adress för elektronisk delgivning.

Den föreslagna ändringen har inga konsekvenser för personer som redan har gett sitt samtycke för elektronisk delgivning. Ändringen har inte heller konsekvenser för personer som inte tidigare har uträttat ärenden eller inte i nuläget uträttar ärenden i Folkpensionsanstaltens e-tjänst (MittFPA) och som inte har gett sin elektroniska adress för elektronisk delgivning. Till dem sänds beslut fortfarande per post.

I och med ändringarna i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet och Folkpensionsanstaltens kommande systemutveckling är det i framtiden möjligt att Folkpensionsanstaltens kunder får elektronisk delgivning baserat på sin Suomi.fi-kundrelation. Det finns inga tillgängliga uppgifter om hur många av FPA:s kunder som använder tjänsten Suomi.fi men inte använder MittFPA. Man kan dock anta att det ofta är så att en person som använder tjänsten Suomi.fi också ansöker om sina förmåner från Folkpensionsanstalten genom MittFPA. I vilket fall som helst möjliggör inte Folkpensionsanstaltens it-system före den stegvisa implementeringen av en ny e-tjänst från och med 2027 att elektronisk delgivning skickas till personer som använder tjänsten Suomi.fi men som inte använder MittFPA. Målet är att Folkpensionsanstaltens kunder i framtiden ska kunna delges handlingar elektroniskt om de använder tjänsten Suomi.fi Mer detaljerad information om genom vilka lösningar och med vilken tidsplan det kommer att genomföras är inte ännu tillgänglig.

De facto har säkerställandet av jämlika möjligheter att uträtta ärenden också en koppling till den grundläggande rättigheten till rättsskydd enligt 21 § i grundlagen, eftersom leverans av delgivning på det sätt som behandlas närmare nedan har betydelse för tillgodoseendet av en persons rättsskydd.

Konsekvenser för tillgodoseendet av rättsskyddet

Eftersom användningen av elektronisk delgivning ökas avsevärt genom propositionen ändrar den i många fall det sätt på vilket människor får del av myndighetshandlingar som gäller deras rättigheter och skyldigheter. Därmed bedöms propositionen ha konsekvenser för människors rättsskydd. Myndighetens delgivningsskyldighet enligt 54 § i förvaltningslagen är en del av den rätt till rättsskydd och god förvaltning som garanteras i 21 § i grundlagen. Effektiv delgivning främjar också den serviceprincip som föreskrivs i 7 § i förvaltningslagen, enligt vilken den som vänder sig till förvaltningen ska få behörig service. Konsekvenserna av propositionen för rättsskyddet och god förvaltning hänför sig därmed till effektiviteten av myndigheternas delgivning, inte till hur snabbt, tillförlitligt och tillgängligt en person får information om delgivningar som sänts på MittFPA jämfört med delgivningar som levererats i form av brev per post.

Propositionen bedöms ha konsekvenser som stärker rättsskyddet och god förvaltning för de personer som har åtminstone måttliga digitala färdigheter och som i fortsättningen föreslås få delgivningar elektroniskt. Sådana personer kommer i och med propositionen få sin delgivning snabbare än om den levererats i form av brev per post, eftersom en elektronisk delgivning på MittFPA är tillgänglig nästan omedelbart efter att den sänts. Snabbare delgivning kan ge kunden inom förvaltningen mer tid att fundera på planeringen och utförandet av de åtgärder som följer av delgivningen.

Snabbare delgivning kan också stärka rättsskyddet när en person reser mycket eller vistas på flera adresser. En sådan person har inte nödvändigtvis möjlighet att följa sin brevpост regelbundet. Elektronisk delgivning är också i princip ett tillförlitligare delgivningssätt än brevpост, trots att det kan förekomma tillfälliga störningar i informationssystemen som påverkar sändandet av delgivningar. Delgivningarna lagras tillförlitligt och centraliserat i MittFPA utan att det kräver åtgärder av användaren.

När det gäller eventuella konsekvenser för rättssäkerheten är det därmed avgörande huruvida personen förstår att delgivningen per brev kan bli elektronisk delgivning som sänts i MittFPA. När det gäller att tillgodose rättssäkerheten skapas osäkerhet också av det faktum att ett vanligt elektroniskt delgivningssätt som används huvudsakligen baserar sig på antaganden om att personen har fått del av handlingen, och Folkpensionsanstalten behöver oftast inte kontrollera att personen i själva verket har fått information om den handling som sänts på MittFPA.

Den eventuella rättssäkerhetsrisken som orsakas av övergången till elektronisk delgivning kan förebyggas genom att både allmänt och personligen informera om de ändringar som lagpropositionen innebär. I syftet att kontrollera rättsskyddsriskerna ska medborgarna informeras om ändringarna redan i god tid innan ändringarna träder i kraft, när de träder i kraft och efter att de trätt i kraft. Genom att informera medborgarna kan den allmänna medvetenheten om ändringarna och vad de innebär samt den allmänna beredskapen inför ändringen förhöjas. Dessutom ska en ny användare informeras personligen om övergången till elektronisk delgivning. Information spelar en viktig roll när det gäller att förebygga rättssäkerhetsrisker.

Informationen eliminerar inte helt risken för att personen inte förstår betydelsen av övergången till elektronisk delgivning. Den förbättrar dock personens möjligheter att bli medveten om ändringen och förbereda sig på den. Information stöder också utnyttjandet av möjligheten att förbjuda elektronisk delgivning.

Vid vanlig elektronisk delgivning ansvarar personen själv för att följa delgivningar som sänds på MittFPA. Därmed kräver vanlig delgivning större uppmärksamhet av kunden än bevislig delgivning. Det är dock enklare att hålla koll på delgivningar som sänds på MittFPA i och med att en avisering om att en handling har delgetts på MittFPA skickas till den elektroniska adress som personen har lämnat.

När personen har fått aviseringen om en ny elektronisk delgivning kan den logga in på MittFPA för att kontrollera handlingarna. Aviseringar kan anses förbättra användarens rättsskydd avsevärt. De kan också anses förbättra kvaliteten på förvaltningen och främja serviceprincipen.

Vid vanlig elektronisk delgivning beror effektiviteten för delgivning som sänts på MittFPA och rättsskyddskonsekvenserna i praktiken även på användarens digitala färdigheter. Därmed är rättsskyddskonsekvenserna av lagförslaget bundna till förslagets konsekvenser för jämlikheten. Förslaget kan bedömas ha både positiva och negativa rättsskyddskonsekvenser beroende på personens faktiska möjligheter att använda MittFPA. Även om en övergång till delgivning som sker på MittFPA för många personer i enlighet med bedömningen ovan kan anses förbättra effektiviteten för de delgivningar som de får och därmed förbättra rättsskyddet, kan lagförslaget även ha konsekvenser som försämrar rättsskyddet för dem som har mindre digitala färdigheter.

Vid användning av vanlig elektronisk delgivning är det därmed möjligt att en person de facto inte får kännedom om myndigheternas handlingar och vid behov inte kan utnyttja sin rätt till ändringssökande eller annars reagera i rätt tid. Det bör dock observeras att den här risken även gäller för vanlig delgivning som sker per post, om kunden av en eller annan anledning inte får posten som skickats till den.

Rättsskyddsrisiker som uppstår till följd av ovan beskrivna situationer kan framför allt minskas genom den möjlighet att förbjuda att delgivningar sänds på MittFPA, vilken föreskrivs enligt förslaget i lagpropositionen och beskrivs närmare i samband med bedömningen av jämlikhetskonskvenserna ovan. Anmälan om förbud mot elektronisk delgivning fungerar därmed som en mekanism för att säkerställa jämlikhet och dessutom som en rättsskyddsmekanism.

Det är också möjligt att en person som av en eller annan anledning inte längre vill eller kan ta emot delgivning på MittFPA redan har hunnit få delgivningar på MittFPA innan den har förbjudits att handlingar fortsätter att delges elektroniskt. Genom information och allmän kommunikation kan rättssäkerhetsriskerna förebyggas även i de situationerna.

Risken för att användaren till exempel av misstag anger fel e-postadress i systemet på grund av ett skrivfel, kan för sin del förebyggas genom att den angivna e-postadressen måste bekräftas till exempel via en separat bekräftelselänk som skickas till adressen i fråga. Den e-postadress en person använder kan också ändras från den som anmälts eller helt tas ur bruk. Det problemet är det samma som när det gäller vanlig delgivning per brevpост, om personen inte håller sina postadressuppgifter uppdaterade. Betydelsen av en uppdaterad e-postadress kan dock betonas genom information i samband med att elektronisk delgivning tas i bruk och senare i själva meddelandena. Användaren kan också regelbundet i samband med att den uträttar ärenden elektroniskt påminnas om hur viktigt det är att kontaktuppgifterna för aviseringar är

uppdaterade. Det bör uppmärksammas att delgivningar kan sändas på MittFPA även om kontaktuppgifter för aviseringar är felaktiga.

I vissa fall är en avisering på e-posten inte heller tillförlitlig även om personen har gett rätt adress och håller koll på sin e-post. Aviseringen kan till exempel hamna i skräppostmappen i e-posten, där användaren inte nödvändigtvis märker den. I sådana situationer är rättssäkerheten för en användare av MittFPA i sista hand beroende av att personen på eget bevåg loggar in på MittFPA för att kontrollera sina meddelanden. Å andra sidan kan man oberoende av aviseringsmöjligheten anta att en person med tillräckliga digitala färdigheter åtminstone nu som då loggar in på MittFPA för att kontrollera sina meddelanden, i synnerhet om den har ansökt om förmåner och väntar på ett förmånsbeslut. Dessutom förstår personer som ofta använder e-post också att kontrollera skräppostmappen i e-posten för att se om meddelanden har hamnat där i misstag.

Konsekvenser för de språkliga rättigheterna

E-tjänsten MittFPA kan användas på svenska, finska och alla tre samiska språk. I propositionen föreslås inga ändringar i tillämpningsområdet för språklagen eller samiska språklagen och inte heller bestämmelser om inskränkning av medborgarnas språkliga rättigheter. Således försämrar ändringarna enligt propositionen inte formellt medborgarnas språkliga rättigheter. Information om ändringarna enligt propositionen ges på alla de här språken. Därmed försämrar inte lagförslaget rätten att uträtta ärenden vid myndigheter på sitt eget språk för personer som talar de här språken som modersmål och som kommer att omfattas av elektronisk delgivning.

Dessutom kan man anta att vissa av de personer som kommer att omfattas av elektronisk delgivning genom MittFPA behöver digitalt stöd för att ta emot delgivningar elektroniskt. Därmed är också den faktiska tillgången till digitalt stöd på olika språk viktig för att de språkliga rättigheterna ska tillgodoses. Det är möjligt att tillgången till digitalt stöd som olika aktörer ger på svenska eller på de samiska språken de facto är till och med avsevärt mindre än tillgången till samma stöd på finska. Det finns inte heller nödvändigtvis lika mycket hjälpmedel för användning av elektroniska tjänster på de samiska språken, såsom skärmläsningsprogram. Därmed kan en persons möjligheter att använda en tjänst för elektronisk delgivning på svenska eller ett samiskt språk vara små om tillgången till det stöd som behövs för att använda tjänsten inte är tillräcklig på personens språk. Om tillräckligt digitalt stöd inte kan erbjudas en person, har den dock alltid möjlighet att förbjuda att delgivningar skickas på MittFPA.

Konsekvenser för minderåriga

Om ett barn på 15–17 år har egna bankkoder eller eget mobilcertifikat kan barnet själv uträtta ärenden på MittFPA. Även vårdnadshavaren till ett barn under 18 år har rätt att sända och läsa meddelanden i barnets ställe på MittFPA. Till den delen vilar regleringen på den allmänna regleringen i förvaltningslagen om en minderårigs rätt att föra talan.

Överföring av uppgifter av biträdande art till privata aktörer

Det föreslås att nya 2 b § fogas till lagen om Folkpensionsanstalten. Den innehåller bestämmelser om Folkpensionsanstaltens rätt att med avtal överföra offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till verkställande av social trygghet till privata aktörer. Uppgifterna är av biträdande art. Ett avtal kan ingås med en aktör som har tillräckliga datatekniska förutsättningar och tillräcklig kompetens för att sköta uppgifterna. De uppgifter som överförs till privata aktörer är rutinmässiga biträdande stöduppgifter där ingen offentlig

makt utövas. Sådana uppgifter är att ta emot och sortera ansökningar och andra handlingar som sänds till Folkpensionsanstalten och lagra handlingarna och uppgifterna i dem, skriva ut och kuvertera handlingar som Folkpensionsanstalten skickar samt elektronisk delgivning.

Möjligheten att överföra biträdande uppgifter till privata aktörer gör det lättare för Folkpensionsanstalten att organisera sin verksamhet effektivt, vilket kan bedömas förbättra förutsättningarna för effektiv skötsel och utveckling av de lagstadgade grundläggande uppgifter som hänför sig till verkställande av social trygghet. Det främjar å sin sida det allmännas möjlighet att säkerställa tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i enlighet med 22 § i grundlagen, och en effektivare verksamhet förbättrar var och ens rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en behörig myndighet i enlighet med 21 § 1 mom. i grundlagen.

Möjligheten att överföra biträdande uppgifter till privata aktörer ger Folkpensionsanstalten möjlighet att koncentrera mer resurser på att utveckla effektiviteten och kvaliteten för verksamheten. Det gagnar Folkpensionsanstaltens kunder i form av snabbare och mer flexibel service. Folkpensionsanstalten kan då också bättre koncentrera sina resurser på expertarbete som hänför sig till att sköta uppgifter för att säkerställa oundgänglig försörjning och omsorg i enlighet med 19 § i grundlagen.

I de uppgifter som avses i propositionen behandlas sekretessbelagda handlingar som kan vara personuppgifter som tillhör särskilda kategorier av personuppgifter baserat på bestämmelserna om skyddet för personuppgifter, såsom uppgifter om hälsotillstånd. Enligt bestämmelserna om skyddet för personuppgifter är de som sköter uppgifterna personuppgiftsbiträden. Folkpensionsanstalten är å sin sida personuppgiftsansvarig för uppgifterna i fråga och ansvarar som personuppgiftsansvarig för de lagstadgade skyldigheterna för personuppgiftsansvariga i enlighet med bestämmelserna om skyddet för personuppgifter. Personuppgiftsansvarig definierar för vilket ändamål och på vilket sätt personuppgifterna behandlas. Som personuppgiftsansvarig har Folkpensionsanstalten i uppgift att vägleda personuppgiftsbiträdena. Ett personuppgiftsbiträde måste följa kraven i dataskyddsregleringen i enlighet med dataskyddförordningen. När personuppgiftsansvarig ger ett personuppgiftsbiträde i uppgift att behandla personuppgifter ska personuppgiftsansvarig endast använda sådana personuppgiftsbiträden som kan ge tillräckliga garantier i synnerhet när det gäller sakkunskap, tillförlitlighet och resurser så att de kan verkställa de tekniska och organisatoriska åtgärder, inklusive säkerheten för behandlingen, som anges i dataskyddförordningen. Bestämmelser om personuppgiftsansvarigs ansvar finns i artikel 24 i dataskyddförordningen. Bestämmelser om krav som gäller personuppgiftsbiträden finns i artikel 28 i dataskyddförordningen. I artikeln finns även bestämmelser om innehållet i avtal om behandling av personuppgifter. Den aktuella regleringen som gäller skyddet för personuppgifter kan bedömas skapa en tillräcklig legislativ ram för behandling av personuppgifter i de situationer som avses i propositionen.

Bestämmelser om tystnadsplikt för sekretessbelagt innehåll i handlingar och förbud mot att använda sådana uppgifter för att skaffa sig själv fördel eller för att skada någon annan finns i 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Den här regleringen gäller även personer till vilka Folkpensionsanstalten har överfört de rutinmässiga uppgifter som avses här. De som utför de här uppgifterna har alltså tystnadsplikt motsvarande tjänstemäns tystnadsplikt när det gäller de känsliga kund- och patientuppgifter som de får tillgång till i sin uppgift. Folkpensionsanstalten ska inom ramen för sin styrnings- och övervakningsskyldighet säkerställa att personer som utför biträdande uppgifter är medvetna om sin tystnadsplikt. Tystnadsplikten kvarstår även efter att skötseln av uppgifter åt en myndighet har upphört.

Med uppdragsavtal säkerställs genom separata förpliktelser att tystnadsplikten fullgörs även i praktiken. Skyldigheterna ska samordnas separat för varje uppgift i enlighet med tystnadsplikten som gäller de uppgifter som behandlas. Genom avtalen förutsätts att utbildning om sekretessbestämmelserna arrangeras och att ett separat krav läggs till gällande anställningsavtal för att säkerställa att den anställda är medveten om tystnadsplikten för sekretessbelagda ärenden. Övervakningen av att företagen följer sekretessbestämmelserna kan också effektiviseras genom att lägga till avtalsvite för dem. Sätten för övervakning av skyldigheterna i enlighet med enskilda avtal och hur övervakningen konkret genomförs är upp till Folkpensionsanstalten att bestämma om på det sätt som förutsätts av lagen och avtalet.

De föreslagna bestämmelserna är i stor utsträckning de samma som tidigare har utfärdats om Skatteförvaltningens rätt att överföra biträdande uppgifter till privata aktörer. Dessutom har riksdagen nyligen behandlat regeringens proposition till riksdagen med förslag till

lagstiftning om en reform av statens regionförvaltning (RP 13/2025 rd). I regeringspropositionen föreslogs också att i stor utsträckning motsvarande bestämmelser om överföring av biträdande uppgifter till privata aktörer ska läggas till i lagen om tillstånds- och tillsynsverket. När det gäller de här propositionerna har det inte konstaterats att möjligheten att överföra biträdande uppgifter till privata aktörer äventyrar tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna eller de mänskliga rättigheterna.

Lämnande av kontaktuppgifter i beslut

I propositionen föreslås att det i lagen om Folkpensionsanstalten föreskrivs ett undantag från kravet i 44 § 1 mom. 4 punkten i förvaltningslagen på att det av beslutet tydligt ska framgå namn på och kontaktuppgifter för den person som en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet av. Enligt förslaget ska det av Folkpensionsanstaltens beslut framgå kontaktuppgifter genom vilka en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet. Den nu föreslagna ändringen innebär inte att namnet på den person som fattat beslutet inte längre ska framgå av Folkpensionsanstaltens beslut, liksom hittills.

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att få sin sak behörigt behandlad. Grundlagen innehåller inga direkta skyldigheter att vid myndighetsbeslut ange namnet på den person som vid behov kan ge ytterligare information om beslutet. I 21 § i grundlagen finns dock en grundläggande rättighet som definierar god förvaltning, grunder för förvaltningsförfarande och rättssäkerhet. Rättigheterna för förvaltningens kunder och på motsvarande sätt myndighetens förfarandemässiga skyldigheter definieras av rätten till behörig behandling och rätten till förvaltning av god kvalitet som tillkommer alla. Garantierna för god förvaltning tryggas genom lag.

I avsnitt 10.5 om lagstiftningsordningen ges motiveringarna till att de föreslagna bestämmelserna inte har konsekvenser som äventyrar den behöriga behandlingen av ett ärende, god förvaltning eller rättssäkerheten.

Propositionen har inte konstaterats ha andra konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna eller de mänskliga rättigheterna. Skyldigheten att tillgodose de grundläggande fri- och rättigheterna eller de mänskliga rättigheterna i enlighet med 22 § i grundlagen äventyras inte i och med propositionen.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Rätt att få och att behandla uppgifter

Om lagen om Folkpensionsanstalten inte innehöll bestämmelser om användande av uppgifter och rätten att få uppgifter, skulle man fortfarande tillämpa bestämmelserna i lagen om sekundär användning, offentlighetslagen och speciallagarna om de som lämnar ut uppgifter på behandlingen och överlåtelsen av personuppgifter. Folkpensionsanstalten får tillgång till de uppgifter den behöver även på basis av de lagarna. Folkpensionsanstalten kan dock inte utföra sina uppgifter med en snabb tidsplan, effektivt eller långsiktigt på det sätt som uppgifterna kräver. Överlåtelseprocesser för att få tillgång till uppgifter är långsamma och orsakar arbete och kostnader för både den som begär uppgifterna och den som överlåter dem. Dataanvändningstillstånd med stöd av lagen om sekundär användning och 28 § i offentlighetslagen är tidsbundna, varför man blir tvungen att upprepat begära dataanvändningstillstånd som till innehållet och ändamålet är liknande. Processerna för att kombinera uppgifter i enlighet med de aktuella bestämmelserna är klart långsammare och dyrare jämfört med att Folkpensionsanstalten själv kombinerar uppgifter och kan använda uppgifter direkt i sin egen verksamhet. Genom sin egen tjänst för informationsmaterial har Folkpensionsanstalten bedömt att hanteringen av en enskild begäran om informationsmaterial kan kosta cirka 2 000–3 000 euro. Att överlåta uppgifter på basis av föreslagna 2 a § i lagen om Folkpensionsanstalten kräver avsevärt mindre resurser än tillståndprocesserna och leveransen av en enskild begäran om informationsmaterial i nuläget. Även sätten för hur uppgifter överläts kan därmed planeras så kostnadseffektivt som möjligt.

Utredningsuppgifter som Folkpensionsanstalten utför på uppdrag av bland annat statsrådet är ofta åtgärder som ska utföras snabbt. Av Folkpensionsanstalten begärs kontinuerligt uppgifter till stöd för snabbt beslutsfattande. Folkpensionsanstalten ska utföra snabba engångsanalyser till exempel för att bedöma vilka konsekvenser ändringar i lagstiftningen har för en viss befolkningsgrupp. En utdragen tillståndprocess lämpar sig inte för en snabb tidsplan av det slaget. Samhälleligt beslutsfattande baserat på information och utvecklande av lagstiftningen kräver framtagning av uppgifter som gör det möjligt att reagera snabbt och informationsmaterial som är snabbt tillgängligt. För att säkerställa snabb framtagning av uppgifter för att kunna förutse, följa upp och övervaka hur väl samhällsreformerna och systemet för social trygghet fungerar krävs det att Folkpensionsanstalten har direkt tillgång till tillräckligt omfattande uppgifter. Rätten till social trygghet som garanteras i 19 § i grundlagen förutsätter att konsekvenser av lagstiftningsändringar kan bedömas och förutses omfattande och korrekt.

5.2 Delgivning av beslut

Enligt den aktuella lagen om Folkpensionsanstalten anses ett beslut ha blivit delgivet den sjunde dagen efter det att meddelandet avsändes, om inte något annat visas. Det föreslås inte att delfäendepresumtionen ändras. Den motsvarande delfäendepresumtionen i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet är tre dagar. I och med främjandet av tillämpandet av den nya totalreformen av system (Epos) håller även Folkpensionsanstalten på att övergå till en delfäendepresumtion på tre dagar i enlighet med den allmänna lagen. Om övergången till en delfäendepresumtion på tre dagar sker innan de nya systemen tas i bruk krävs det dyra och arbetsdryga ändringar i Folkpensionsanstaltens nuvarande förmånssystem. Systemändringar behöver göras i åtminstone 45 förmånssystem och 40 batchkörningar som producerar beslut, brev och meddelanden. I praktiken behövs ändringar för så gott som alla förmåner. Detta kan inte anses ändamålsenligt, i synnerhet inte med hänsyn till att en delfäendepresumtion på sju dagar är ett fördelaktigare alternativ när det gäller tillgodoseendet

av rättsskyddet för Folkpensionsanstaltens kunder, eftersom besvärstiden tack vare den här specialbestämmelsen är längre än normalt.

5.3 Lämnande av kontaktuppgifter i beslut

Enligt förslaget fogas till lagen om Folkpensionsanstalten ett undantag från förvaltningslagen, enligt vilket det av Folkpensionsanstaltens beslut ska framgå kontaktuppgifter till Folkpensionsanstaltens rådgivning, genom vilka en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet.

En alternativ lösningsmodell är att namnet på den person som fattat beslutet och personens kontaktuppgifter nämns på Folkpensionsanstaltens beslut som den som ger ytterligare information. Då kan parten vid behov begära mer information om beslutet direkt av den som fattat det. Det här alternativet är problematiskt av två anledningar.

Det här alternativet är framför allt problematiskt när det gäller effektiv organisering av Folkpensionsanstaltens verksamhet, vilket beskrivs mer detaljerat i specialmotiveringen till 20 b §. Kravet på effektiv verksamhet möjliggör inte att förmånshandläggare som fattar beslut samtidigt utgör den som i första hand ska ge ytterligare information om beslut, eftersom arbetstiden inte räcker till för det.

Dessutom har de förmånshandläggare som fattar beslut på Folkpensionsanstalten i allt högre grad börjat utsättas för hot, svartmålning och förföljelse. Till viss grad drabbas inte enbart Folkpensionsanstaltens tjänstemän utan även deras familjemedlemmar av sådana allvarliga trakasserier.

Fenomenet har blivit vanligare till följd av den ökade användningen av sociala medier. På sociala medier delas uppgifter om tjänstemäns och deras familjemedlemmars personliga förhållanden och familjerelationer samt deras kontaktuppgifter eller bilder. Antalet hotfulla situationer och kontaktförsök har ökat i synnerhet efter att verkställandet av det grundläggande utkomststødet överfördes till Folkpensionsanstalten i början av 2017. Folkpensionsanstalten får dagligen respons från sin personal om bekymmer på grund av problemet.

På grund av allvaret i problemet utreder social- och hälsovårdsministeriet möjligheten till en ändring som innebär att namnet på den person som fattat beslutet inte alls anges på beslutet. Det innebär ett undantag från rådande underskriftspraxis för förvaltningsbeslut och kräver även en ändring av lagen om Folkpensionsanstalten.

Ett annat alternativt sätt att lösa problemet är att namnet på och kontaktuppgifterna till en specifik person som arbetar på rådgivningen, av vilken parten vid behov kan begära mer information om beslutet, anges på beslut som fattats av Folkpensionsanstalten. Så som beskrivs mer detaljerat i motiveringen till 20 b § är inte heller det ett fungerande alternativ för en effektiv organisering av Folkpensionsanstaltens verksamhet och inte heller för en part som behöver mer information.

5.4 Möjlighet att överföra biträdande uppgifter till en utomstående aktör

Den föreslagna bestämmelsen möjliggör framöver kostnadsjämförelse mellan Folkpensionsanstalten och privata aktörer. Så som beskrivs i motiveringen till propositionen står Folkpensionsanstalten om några år inför investeringar som gäller stödtjänstverksamheten. Därmed är det viktigt att säkerställa att Folkpensionsanstalten i fortsättningen kan använda sig av privata aktörer om det förbättrar möjligheterna att agera kostnadseffektivare.

6 Remissvar

6.1 Allmänt

Utkastet till regeringsproposition var på remiss mellan den 8 april 2025 och den 18 maj 2025. Utlåtanden begärdes av sammanlagt 133 parter, och dessutom kunde alla intresserade ge ett utlåtande via tjänsten Utlåtande.fi. Inom den utsatta tiden kom det in sammanlagt 49 utlåtanden.

Utlåtanden gavs av Akava ry, Ammattiliitto Kelan toimihenkilöt ry, Amnesty International Finländska sektionen, Arbetshälsoinstitutet, arbets- och näringsministeriet, Arbetspensionsförsäkrarna TELA ry, BusinessOulu, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter, Dataombudsmannens byrå, De grönas riksdagsgrupp, Fackförbundet Pro rf, Fimea, Fackorganisationen för högutbildade inom det sociala området Talentia, Finanssiala ry, Finansministeriet, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Finlands näringsliv, Finlands Sjukskötare rf, Folkpensionsanstalten, Folkpensionsanstaltens fullmäktige, Folkpensionsanstaltens styrelse, Funktionsrättsforum rf, Institutet för hälsa och välfärd, Justitiekanslerämbetet, Keva, Klient- och patientsäkerhetscentret, Kyrktjänst rf, Migrationsverket, Pensionsskyddscentralen, Pensionärsförbundens intresseorganisation rf, Riksdagens justitieombudsmans kansli, Skatteförvaltningen, SOSTE Finlands social och hälsa rf, Statens revisionsverk, Statistikcentralen, STK ry, Suomen köyhyden vastainen verkosto EAPN-Fin, Södra Österbottens välfärdsområde, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården Valvira, Tehy rf, Undervisnings- och kulturministeriet, Vailla vakinaista asuntoa ry, Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab och Ålands landskapsregering.

Totalt fem remissinstanser i form av privata medborgare gav utlåtanden. Förutom via tjänsten Utlåtande.fi gavs utlåtanden per e-post och via ärendehanteringssystemet Vahva.

6.2 Rätt att få och att behandla uppgifter

I propositionen föreslogs att behövliga ändringar ska göras i lagen om Folkpensionsanstalten för att uppdatera och precisera de nuvarande bestämmelserna om Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter i anknytning till informationsbehandling och tillgång till uppgifter. Enligt förslaget ska nya 2 a § som innehåller bestämmelser om Folkpensionsanstaltens rätt att behandla och få uppgifter för att utföra de uppgifter som föreskrivs i lagen om Folkpensionsanstalten fogas till lagen.

I utlåtandena understöddes preciseringen av Folkpensionsanstaltens nuvarande rättigheter på det sätt som föreslås i 2 a § 1 mom. Den utvidgade rätten att få uppgifter på det sätt som föreslås i 2 a § 2 mom. fick understöd men mötte också motstånd. Vissa av remissinstanserna ansåg att de nya rättigheterna att få uppgifter enligt 2 a § 2 mom. såväl till formen som till motiveringen var relativt vaga och breda.

Av de aktörer som företräder de personuppgiftsansvariga och som föreslagits som uppgiftslämnare ansåg Pensionsskyddscentralen, Skatteförvaltningen, Migrationsverket, Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet (Fimea) och Välfärdsområdesbolaget Hyvil Ab att den föreslagna rätten att få uppgifter är en nödvändig ändring som är värd att understöda. Även Institutet för hälsa och välfärd bedömde det som delvis motiverat att utvidga rätten att få uppgifter, men det ansåg att den föreslagna rätten att få uppgifter verkar vara onödigt omfattande i förhållande till Folkpensionsanstaltens lagstadgade huvuduppgifter. Enligt Institutet för hälsa och välfärd utvidgas Folkpensionsanstaltens forskning- och bedömningsverksamhet till att delvis överlappa Institutet för hälsa och välfärds lagstadgade uppgifter, vilket inte kan ses som ändamålsenligt. Enligt utlåtandet beskrevs inte

Folkpensionsanstaltens uppgifter och nödvändigheten för uppgifter när det gäller de här uppgifterna tillräckligt väl i utkastet till propositionen. Dessutom innehöll utlåtandena åsikter om att beskrivningarna om konsekvenserna för myndigheterna och bestämmelsernas konsekvenser för skyddet för privatlivet och personuppgifter bör kompletteras. Dessutom bör handlingsutrymmet för den nationella regleringen och grunden för behandling i enlighet med dataskyddsförordningen beskrivas och motiveras noggrannare.

Lagförslaget preciserades och begränsades till följd av utlåtandena. Föreslagna 2 a § preciserades genom att begränsa Folkpensionsanstaltens sekundära användning av egna register i enlighet med 1 mom. till förmånsregistret. Uppgifternas område som ligger till grund för rätten att få uppgifter begränsades. I och med ändringen omfattar föreslagna 2 a § uppgifter i enlighet med 2 § 3 mom. 2–3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten, det vill säga utarbetande av statistik, beräkningar och prognoser. Av de nya rättigheterna att få uppgifter i föreslagna 2 a § 2 mom. ströks de rättigheter att få uppgifter som antingen ansågs överlappa med 1 mom. eller som till antingen formen eller motiveringen var för vaga och breda. För att stärka ändamålsbegränsningen fogades till den föreslagna 2 a § ett 3 mom. som innehåller ett förbud mot att använda uppgifterna för ärenden som gäller individer.

Baserat på utlåtandena kompletterades beskrivningen i avsnitt 2.2.1 i propositionen av Folkpensionsanstaltens uppgifter och de uppgifter som behövs för uppgifterna. Dessutom kompletterades beskrivningen av propositionen när det gäller konsekvenserna för myndigheterna och medborgarna samt konsekvenserna för dataskyddet. Specialmotiveringarna till propositionen samt motiveringarna i förhållande till grundlagen och lagstiftningsordningen som beskrivs i avsnitt 10 kompletterades baserat på utlåtandena i många avseenden. I avsnitt 10 beskrivs och bedöms användningen av handlingsutrymmet i lagförslaget, förslagens konsekvenser för skyddet för personuppgifter och privatlivet samt ändamålsbegränsningen, nödvändigheten och proportionaliteten för behandlingen.

6.3 Överföring av uppgifter av biträdande art till privata aktörer

Enligt förslaget fogas nya 2 b § till lagen om Folkpensionsanstalten. Den innehåller bestämmelser om Folkpensionsanstaltens möjlighet att överföra sådana offentliga förvaltningsuppgifter som hänför sig till verkställande av social trygghet till privata aktörer. Uppgifterna är av biträdande art och Folkpensionsanstalten ska ingå uppdragsavtal för dem.

Möjligheten att överföra biträdande uppgifter till privata aktörer möttes av både kritik och medhåll. Enligt utlåtandena var utkastet till propositionen problematiskt i fråga om att de föreslagna bestämmelserna och motiveringarna till dem liknade de motsvarande bestämmelserna som gäller Skatteförvaltningen för mycket. I förslaget bör det tydligare föras fram hur särdragen för Folkpensionsanstaltens uppgifter påverkar de föreslagna bestämmelserna. Det förutsattes också att det tydligt kommer fram att privata aktörer kommer att behandla sekretessbelagd och känsliga uppgifter. Dessutom förutsattes det att det fastställs på vilket sätt ändamålsenlig övervakning av de överförda uppgifterna ska utföras. Det förutsattes också att uppfyllandet av kraven på ändamålsenlighet enligt 124 § i grundlagen beskrivs mer detaljerat. I utlåtandena konstaterades också att en beskrivning behövs om propositionens förhållande till lagen om förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster (571/2016). Det konstaterades också att den fortsatta beredningen bör innehålla en bedömning av de föreslagna bestämmelsernas förhållande till det aktuella projektet för att prioritera elektronisk delgivning i myndighetsverksamhet. I justitieministeriets utlåtande uppmanades det ansvariga ministeriet att kontakta justitieministeriet för att säkerställa att propositionerna är kompatibla.

Baserat på utlåtandet lades en skyldighet för Folkpensionsanstalten att övervaka utförandet av uppdragen som avtalet gäller till i de föreslagna bestämmelserna. Ett konstaterande lades även till om att de privata serviceproducenterna utgör personuppgiftsbiträden för Folkpensionsanstaltens räkning. Dessutom preciserades avsnitten och motiveringarna som handlar om uppfyllandet av kraven på ändamålsenlighet enligt 124 § i grundlagen när det gäller hur de föreslagna bestämmelserna inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Dessutom preciserades bestämmelsernas förhållande till lagen om förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster. Samstämmigheten för ordalydelsen i bestämmelserna och propositionen om att prioritera elektronisk delgivning samordnades tillsammans med justitieministeriet. Även motiveringarna kompletterades när det gäller metoder för behandling av känsliga uppgifter och en bedömning av konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna lades till.

6.4 Sammansättningen av Folkpensionsanstaltens styrelse

Det föreslogs att lagen om Folkpensionsanstalten ska ändras i enlighet med det som föreslagits av den parlamentariska arbetsgruppen som utredde behoven av att ändra lagstiftningen som gäller Folkpensionsanstalten så att en kvot för social- och hälsovårdsministeriet bevaras i sammansättningen av Folkpensionsanstaltens förvaltning, men att inga andra kvoter längre uttryckligen nämns i bestämmelserna. Dessutom ska kraven när det gäller sakkunskap i Folkpensionsanstaltens styrelse ändras.

I sitt utlåtande konstaterade justitieministeriet att den aktuella lagen innehåller avsevärt tydligare bestämmelser i frågan, och propositionen verkar utfärda bestämmelser på motiveringsnivå i stället för på författningstextnivå om att arbetsgivarparter och arbetstagarparter vardera ska ha en representant i styrelsen. Justitieministeriet understödde ett regleringssätt som är tydligare än i den nuvarande lagen.

Till den delen konstaterar social- och hälsovårdsministeriet att tjänsteförslaget till formulering av paragrafen i lagberedningen har gjorts på det sätt som förutsätts av majoriteten av den parlamentariska arbetsgruppen som utredde behoven av att ändra lagstiftningen som gäller Folkpensionsanstalten (Slutrapport 23.2.2022, s. 13), varför förslaget till paragraf inte ändras i tjänstemannaberedningen innan riksdagsbehandlingen och prövningen av den slutliga formuleringen av paragrafen överlämnas till riksdagen.

6.5 Folkpensionsanstaltens styrelses uppgifter

Enligt utlåtandena bör motiveringarna till de föreslagna bestämmelserna preciseras i förhållande till 36 § 1 mom. i grundlagen, enligt vilken riksdagen väljer fullmäktige för att övervaka Folkpensionsanstaltens förvaltning och verksamhet i enlighet med det som föreskrivs mer detaljerat i lag. Baserat på det preciserades i motiveringarna till bestämmelserna den rådande tolkningen om att Folkpensionsanstalten på grund av sin författningsrättsliga särställning är fristående med avseende på de styrnings- och tillsynsförhållanden som gäller det myndighetsmaskineri som lyder under statsrådet och ministerierna.

6.6 Medborgarskapskravet för Folkpensionsanstaltens högsta ledning

Lagen om Folkpensionsanstalten föreslås ändras så att endast en finsk medborgare kan utses till tjänsten som Folkpensionsanstaltens generaldirektör eller direktör.

I sitt utlåtande konstaterade justitieministeriet att statstjänstemannalagen innehåller bestämmelser om de tjänster som bara en finsk medborgare kan utses till, och att statstjänstemannalagen inte tillämpas på Folkpensionsanstaltens tjänstemän om inte annat föreskrivs i lag. Enligt justitieministeriets uppfattning krävs en stark motivering till bestämmelser som gäller medborgarskapskrav, eftersom Folkpensionsanstalten är en offentligrättslig anstalt som sköter lagstadgade uppgifter och den är fristående med avseende på de styrnings- och tillsynsförhållanden som gäller det myndighetsmaskineri som lyder under statsrådet och ministerierna. Dessutom konstaterade justitieministeriet att Folkpensionsanstaltens verksamhet är tämligen annorlunda till sin natur än till exempel verksamheten vid de säkerhetsmyndigheter som man i utkastet till propositionen vill jämställa Folkpensionsanstalten med. Eftersom Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter i synnerhet gäller verkställande av social trygghet blir trygghetssynpunkten i propositionen för stor. Justitieministeriet ansåg det vara önskvärt att överlämna frågan för bedömning av grundlagsutskottet.

Även i utlåtandet från Riksdagens justitieombudsmans kansli uppmärksammades det faktum att Folkpensionsanstalten är en självständig offentligrättslig anstalt och bestämmelser om det föreslagna medborgarskapskravet har uppenbart inte utfärdats tidigare på motsvarande sätt när det gäller en direktör vid en offentligrättslig anstalt. Enligt utlåtandet bör den betydande utövningen av offentlig makt som ingår i Folkpensionsanstaltens och dess direktörs tjänster och hur tjänsterna jämföras med de direktörstjänster som nämns i 7 § i statstjänstemannalagen öppnas upp ytterligare i den fortsatta beredningen. Utlåtandet innehöll även en uppmaning att precisera motiveringarna till lagstiftningsordningen. Utifrån utlåtandena ändrades och preciserades motiveringarna till propositionen.

6.7 Tillämpning av statstjänstemannalagen på generaldirektören och direktörerna

Enligt förslaget ska ändringar göras i 11 § 1 mom. i lagen om Folkpensionsanstalten så att det preciseras i vilken utsträckning statstjänstemannalagen (750/1994) tillämpas på Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer.

Justitieministeriet ansåg att det är bra att tillämpningen av statstjänstemannalagen på tjänstemännen i Folkpensionsanstaltens högsta ledning görs tydligare. Dock ansågs specialmotiveringen vara för snäv och en uppmaning att komplettera dem gavs. Enligt utlåtandet verkade det nya momentet om ändringssökande som enligt förslaget fogas till paragrafen i fråga vara onödigt, eftersom det finns bestämmelser om den aktuella rätten till ändringssökande som avses i momentet. Baserat på det här utlåtandet kompletterades motiveringarna till de bestämmelserna och momentet om ändringssökande ströks från paragraftexten. Samtidigt fogades till specialmotiveringarna ett omnämnande om att momentet om ändringssökande inte behövdes.

6.8 Folkpensionsanstaltens delgivning av beslut

Enligt förslaget ska lagen om Folkpensionsanstalten ändras så att möjligheten att delge beslut elektroniskt blir större. Dessutom föreslogs att vanlig delgivning ska utvidgas så att den även omfattar andra beslut som Folkpensionsanstalten ger än sådana som till sin art är förpliktande förmånsbeslut.

I sitt utlåtande konstaterade justitieministeriet att en utvidgning som gör att vanlig delgivning omfattar alla Folkpensionsanstaltens beslut bör motiveras mer heltäckande och baserat på mer än enbart en effektivare förvaltning. Baserat på utlåtandet slopades detta förslag vid den fortsatta behandlingen.

I olika utlåtanden understöddes förslaget om att använda elektroniska kanaler för att delge beslut. När det gäller det här förslaget till bestämmelse konstaterade justitieministeriet att de föreslagna bestämmelsernas förhållande till det pågående projektet för att prioritera elektronisk delgivning i myndighetsverksamhet bör bedömas vid den fortsatta behandlingen. I justitieministeriets utlåtande uppmanades det ansvariga ministeriet att kontakta justitieministeriet för att säkerställa att propositionerna är kompatibla. Dessutom konstaterade justitieministeriet att momentets formulering bör ändras från en materiell hänvisning till en informativ hänvisning och att en avvikelse från den allmänna lagstiftningen bör motiveras noggrant. I den fortsatta behandlingen ändrades propositionen i enlighet med justitieministeriets utlåtande.

6.9 Lämnande av kontaktuppgifter i beslut

Enligt förslaget ska lagen om Folkpensionsanstalten ändras så att bestämmelser utfärdas om en avvikelse från kravet i förvaltningslagen på att namnet på den person som ger ytterligare information anges i ett beslut.

Enligt de kritiska utlåtandena ökar anonym behandling av ärenden misstron mot förvaltningen. I utlåtandena uttrycktes också oro över att transparensen för utövandet av offentlig makt och myndighetsverksamheten äventyras. Dessutom konstaterades att kraven på god förvaltning och partens rättssäkerhet inte får äventyras ens i fråga om verksamhet som hänför sig till masshantering.

I de positiva utlåtandena ansåg till exempel arbets- och näringsministeriet att utvecklingen av motsvarande bestämmelser var motiverad och till och med nödvändig utifrån motiveringarna i propositionen. Ministeriet konstaterade att det är behövligt att på viss sikt bedöma utvecklingsbehoven för förvaltningslagen med beaktande av sektorerna för alla ministerier. Även i utlåtandet från riksdagens justitieombudsmans kansli ansågs de föreslagna bestämmelserna vara motiverade i det här regleringssambandet.

I sitt utlåtande konstaterade finansministeriet att det inte automatiskt framgår av propositionen vilket förhållande de föreslagna bestämmelserna har till automatiskt avgörande av ärenden, för vilket kraven regleras i kapitel 8 b i förvaltningslagen och kapitel 6 a i informationshanteringslagen. Justitieministeriet konstaterade å andra sidan i sitt utlåtande att propositionen till den delen saknar motiveringar till lagstiftningsordningen. Baserat på de utlåtanden som kommit in reviderades regeringspropositionen i den fortsatta behandlingen.

6.10 Statens revisionsverks rätt att granska Folkpensionsanstaltens verksamhet

Enligt förslaget ska lagen om statens revisionsverk (676/2000) ändras så att statens revisionsverk får i uppgift att granska lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi.

Det understöddes i alla utlåtanden. I utlåtandet från riksdagens justitieombudsmans kansli konstaterades att det i någon mån förblir oklart vilket förhållande det föreslagna övervakningssystemet för statens revisionsverk har till det aktuella övervakningssystemet. I den fortsatta behandlingen var avsikten att göra motiveringarna tydligare i det avseendet.

6.11 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna

I utlåtandet från justitiekanslerämbetet uppmärksammades det faktum att propositionen inte innehåller något separat avsnitt om konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna och att propositionens konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna knappt behandlas i propositionens konsekvensbedömningar. Inte heller de föreslagna bestämmelserna om delgivning av beslut och anmälande av kontaktuppgifter behandlas i avsnittet om förhållandet till grundlagen samt lagstiftningsordningen. Vid den fortsatta beredningen korrigerades dessa brister.

6.12 Ikraftträdande- och tillämpningsbestämmelse

I sitt utlåtande uppmärksammade Folkpensionsanstalten det faktum att det trots den föreslagna tillämpningsbestämmelsen om 6 § 2 mom. i lagen om Folkpensionsanstalten är möjligt att sammansättningen av Folkpensionsanstaltens styrelse baserar sig på bestämmelsen i den gamla lagen under de kommande tre åren.

En tillämpningsbestämmelse är nödvändig eftersom mandatperioden för Folkpensionsanstaltens styrelse löper ut vid utgången av 2025, varför den nya styrelse som tillträder den 1 januari 2026 måste utses redan under 2025, alltså innan lagen är avsedd att träda i kraft. Vid den fortsatta beredningen har justitieministeriets avdelning för laggranskning kontaktats i fråga om utformningen av tillämpningsbestämmelsen, och den föreslagna tillämpningsbestämmelsen har reviderats.

6.13 Utlåtande av rådet för bedömning av lagstiftningen

I propositionen föreslås att en bestämmelse ska läggas till i lagen om Folkpensionsanstalten om ett undantag från förvaltningslagen vilket innebär att namnet på och kontaktuppgifter till den person som vid behov kan ge ytterligare information inte behöver framgå av Folkpensionsanstaltens beslut. I sitt utlåtande konstaterade bedömningsrådet att det inte beskrivs i regeringspropositionen vilka utmaningar eller problem som den nuvarande situationen har gett upphov till exempelvis när det gäller säkerheten för Folkpensionsanstaltens anställda. Bedömningsrådet konstaterade också att utkastet till propositionen inte innehåller någon bedömning av hur den föreslagna ändringen påverkar Folkpensionsanstaltens anställda som utsätts för trakasserier när de sköter sina arbetsuppgifter. Till den delen har inga ändringar gjorts i regeringspropositionen, eftersom den föreslagna ändringen endast gäller en ändring av lagen som innebär att Folkpensionsanstaltens etablerade praxis att ange kontaktuppgifter som kan användas för att begära ytterligare information till fullo uppfyller kraven i lagen.

Bedömningsrådet såg det som en brist att konsekvensbedömningar inte presenteras för alla de föreslagna lagändringarna i utkastet till propositionen. Baserat på responsen fogades till regeringspropositionen en kortfattad beskrivning av de huvudsakliga konsekvenserna av lagförslagen vilka tidigare fattades.

I propositionen föreslås att lagen om Folkpensionsanstalten ska innehålla en möjlighet för Folkpensionsanstalten att överföra rutinmässiga biträdande stöduppgifter till privata aktörer. Bedömningsrådet konstaterade i sitt utlåtande att det inte framgår av utkastet till propositionen hur en uppgift som utförs av en privat aktör i praktiken ska övervakas och om det kan innebära risker att biträdande uppgifter överförs till privata aktörer. Baserat på responsen preciserades övervakningen i propositionen.

I propositionen föreslås att bestämmelsen om sammansättningen av Folkpensionsanstaltens styrelse ska ändras. I sitt utlåtande konstaterade bedömningsrådet att konsekvenserna av ändringen av styrelsens sammansättning bör bedömas i propositionen. Det förblev oklart i utkastet till propositionen hur kandidaterna i fortsättningen ska väljas ut i och med att kvoterna slopas. Baserat på responsen preciserades utnämningförfarandet för styrelsen i propositionen.

Enligt bedömningsrådet bör det i propositionen konstateras huruvida förslaget på något sätt ändrar genomförandet av dataskyddet. Så som det beskrivs i propositionen har propositionen inga konsekvenser för nivån på medborgarnas skydd för personuppgifter. Enligt förslaget ska dataskyddsförordningen tillämpas på behandlingen i sin helhet och inga undantag från eller begränsningar av den registrerades rättigheter enligt dataskyddsförordningen föreslås. Som personuppgiftsansvarig ansvarar Folkpensionsanstalten för att utföra de lämpliga och specifika åtgärder som nämns i dataskyddsförordningen. De här skyddsåtgärderna och skyldigheterna som gäller dem beskrivs i avsnitt 2.2.2.

Enligt bedömningsrådet bör Folkpensionsanstaltens rätt att få och behandla uppgifter preciseras. Propositionen ska innehålla exempel som beskriver vilka nya slags uppgifter som Folkpensionsanstalten kan utnyttja vid forskning som tjänar utvecklandet av förmånssystemen och den egna verksamheten samt utarbetande av statistik, beräkningar och prognoser. Exempel på sådana uppgifter finns i specialmotiveringarna i avsnitt 5.1. Inga fler exempel har lagts till som följd av bedömningsrådets utlåtande.

Enligt bedömningsrådet framgår det inte tillräckligt tydligt i utkastet till propositionen ifall det är fråga om utnyttjande av helt nytt uppgiftsinnehåll eller om det är fråga om utvidgande av användningsbehovet för uppgifterna för att sköta Folkpensionsanstaltens uppgifter. Baserat på remissvaret beskrivs konsekvenserna för den nuvarande överföringen av uppgifter samt eventuella nya användningsbehov för de olika personuppgiftsansvariga i avsnitt 4.2.3.

I sitt utlåtande konstaterade bedömningsrådet att utkastet till propositionen ger en uppfattning av de viktigaste förslagen och målen. Propositionen skulle dock bli tydligare om nuläget, målen, de viktigaste förslagen, konsekvenser och alternativ beskrivs i separata avsnitt. Innehållet i avsnitten i propositionen har gjorts tydligare till följd av utlåtandet och varje avsnitt beskriver endast sådant som hänför sig till avsnittet i fråga.

6.14 Biträdande justitiekanslerns förhandsgranskningspromemoria

Avsnittet om konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna kompletterades till följd av utlåtandet. Vissa av kompletteringarna hade redan konstaterats i avsnittet om lagstiftningsordningen.

Enligt utlåtandet bör avsnittet om lagstiftningsordningen innehålla en motivering till varför bestämmelser om ett undantag från 44 § i förvaltningslagen som är en allmän lag kan utfärdas genom en speciallag. Till följd av utlåtandet beskrivs de här grunderna som anges i avsnittet för specialmotiveringar nu även kortfattat i avsnittet om lagstiftningsordningen.

Baserat på utlåtandet fogades till propositionen ett omnämnande om att ett utlåtande om regeringspropositionen begärs av grundlagsutskottet.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om Folkpensionsanstalten

2 a §. Rätt att få och att behandla uppgifter. Paragrafen är ny och i den föreskrivs enligt förslaget om Folkpensionsanstaltens rätt att få och att behandla uppgifter i sina uppgifter enligt 2 § 3 mom. 2–3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten. De uppgifter som ska behandlas ska vara nödvändiga med tanke på Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter. De lagstadgade uppgifterna i fråga gäller forskning som tjänar utvecklandet av förmånssystem och Folkpensionsanstaltens verksamhet samt upprättandet av statistik, beräkningar och prognoser. Dessa uppgifter beskrivs mer ingående i avsnitt 2.2.1 i förslaget.

Uppgifternas nödvändighet ska alltid bedömas i relation till det ändamål de är avsedda att användas för. Den personuppgiftsansvarige som lämnar ut uppgifter kan enligt motiverad begäran om uppgifter från Folkpensionsanstalten bedöma om utlämnandet är lagenligt och nödvändigt.

Den nya 2 a § ska inte gälla uppgifter som gäller verkställigheten av förmåner, för det föreskrivs om dem i förmånslagarna i fråga i enlighet med 2 § 1 mom. Den nya 2 a § ska inte heller gälla Folkpensionsanstaltens uppgifter som gäller informationshanteringstjänster inom social- och hälsovården, för det föreskrivs även om dem i olika lagar.

I 1 mom. föreskrivs enligt förslaget om Folkpensionsanstaltens rätt att behandla uppgifter i sitt förmånsregister. Förmånsregistrets ändamål och huvudsakliga innehåll beskrivs i avsnitt 2.2.1. Uppgifter i förmånsregistret fås av kunder personligen samt av myndigheter och andra aktörer. De är till exempel Myndigheten för digitalisering och befolkningsdata, Migrationsverket, Skatteförvaltningen, Skatteförvaltningens Inkomstregisterenhet, arbetspensionsanstalter, försäkringsanstalter, arbetsplatskassor, myndigheter inom social- och hälsovården och Arbetskraftsmyndigheter. Uppgifter fås även av apoteken och avtalsparter för direktersättning (tjänsteproducenter inom hälsovården och tjänsteproducenter som tillhandahåller transporttjänster enligt sjukförsäkringslagen). Dessutom fås uppgifter från Utbildningsstyrelsens Studieinfo (opintopolku.fi/konfo/sv) och informationsresursen KOSKI. Studieuppgifter om högskolestuderande fås från informationsresursen VIRTIA som administreras av undervisnings- och kulturministeriet. Med stöd av 1 mom. som föreslås ska Folkpensionsanstalten således ha rätt att behandla till exempel uppgifter om Arbetskraftspolitiska utlåtanden som fås från Arbetskraftsmyndigheterna samt närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter, uppgifter från inkomstregistret samt personuppgifter från befolkningsdatasystemet.

Enligt 1 mom. ska Folkpensionsanstalten trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om användningen av uppgifter ha rätt att behandla uppgifter i sitt förmånsregister för att sköta uppgifterna och tjänsterna enligt 2 § 3 mom. 2–3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten. Det föreslagna 1 mom. är en ändring av teknisk art som ska skapa klarhet i den nuvarande behandlingen av uppgifter i Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter. Folkpensionsanstaltens rätt till information ska inte utvidgas genom 1 mom., utan genom det ska den nuvarande verksamheten möjliggöras i de uppgifter som föreskrivs i 2 § 3 mom. 2–3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten.

I 2 mom. föreskrivs enligt förslaget om nya rättigheter att få uppgifter för Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter. De uppgifter som ska samlas in med stöd av 2 mom. hör enligt förslaget i förhållande till Folkpensionsanstaltens förmånsregister till ett på grund av sitt ändamål juridiskt sett eget, särskilt register vars uppgifter inte får utnyttjas vid

verkställigheten av förmåner. Vid behandling av personuppgifter med stöd av 2 mom. bör Folkpensionsanstalten fullgöra de lagstadgade skyddsåtgärder som beskrivs i avsnitt 2.2.2. En konsekvensbedömning avseende dataskydd enligt artikel 35 i dataskyddsförordningen bör genomföras om behandling med stöd av 2 mom. Dessutom ska förvaringstider fastställas för de uppgifter som samlas in med stöd av 2 mom.

Enligt 2 mom. ska Folkpensionsanstalten ha rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om användningen av uppgifter få nödvändiga uppgifter enligt följande:

Enligt 2 mom. 1 punkten ska Folkpensionsanstalten ha rätt att av Pensionsskyddscentralen få uppgifter om lagstadgade arbetspensioner och avträdelseförmåner som motsvarar pension, förhandsbeslut om rehabilitering, beslut om rehabiliteringspenningar och rehabiliteringstillägg samt uppgifter ur intjäningsregistret. Med rehabiliteringspenning hänvisas det också till det behovsprövade rehabiliteringsunderstöd som avses i 31 § i lagen om pension för arbetstagare (395/2006). De uppgifter som gäller arbetspensioner är nödvändiga för Folkpensionsanstaltens och Pensionsskyddscentralens gemensamma statistikföring. Uppgifterna om arbetspensioner är nödvändiga också vid konsekvensbedömning av lagändringar samt i bedömning och forskning som gäller pensionssystemets funktionsduglighet och effektivitet. Med hjälp av uppgifterna bedöms till exempel pensionssystemets funktionsduglighet, pensionärernas försörjning samt pensioneringsprocesserna som helhet. Också för att på ett heltäckande sätt undersöka till exempel praxis för beviljande av invalidpensioner och pensioner är det nödvändigt att kombinera uppgifter om pensionsbeslut i såväl folkpensions- som arbetspensionssystemet. Likaså kan helheten för yrkesinriktad rehabilitering och rehabiliteringssystemets ändamålsenlighet inte bedömas enbart utifrån de uppgifter som Folkpensionsanstalten har om yrkesinriktad rehabilitering utan uppgifter om arbetspensionsrehabiliteringens rehabiliteringspenning och rehabiliteringstillägg. Utöver uppgifter om arbetspension och arbetspensionsrehabilitering är uppgifter i intjäningsregistret också nödvändiga för identifiering av olika befolkningsgrupper, specificering av intjäningsperioder och oavlönade perioder, forskning som gäller samordnande av arbetsinkomster och förmåner samt för identifiering av förmånsstigar.

Enligt 2 mom. 2 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att av pensionsanstalten Keva få uppgifter om personer som varit närståendevårdare och familjevårdare och om utbetalda arvoden. Uppgifterna är nödvändiga för forskning om faktorer som gäller arbetsmarknad och försörjning samt om familjepolitik. Närståendevård och familjevård kompletterar offentliga tjänster och är en allt viktigare del av omsorgssystemet speciellt då resurserna för institutions- och långtidsvård för äldre minskar. Uppgifterna om närstående- och familjevårdare och om de arvoden som betalas till dem är nödvändiga när det bedöms hur det sociala trygghetssystemet fungerar när det gäller dem. Dessutom är uppgifterna nödvändiga för att bedöma systemets kostnadseffektivitet. Arvodena för närståendevård påverkar även beloppet för annan social trygghet, såsom utkomstskydd för arbetslösa, pensioner och utkomststöd. Bristfällig information förhindrar bedömningen av om det uppstår problem i systemet när det gäller att sporra eller att samordna. Med hjälp av forskning kan man också identifiera riskgrupper, till exempel personer som länge är närstående- eller familjevårdare. Det kräver information om vårdperiodernas längd, arvodesnivå och stödformer. Ur perspektivet för drivkrafterna för såväl närstående- som familjevård och för att förstå hur helheten fungerar är det också viktigt att veta hur arbete i omsorgsrollen påverkar en senare ställning på arbetsmarknaden, den sociala tryggheten och försörjningen, såsom pensionstillväxten. De uppgifter som behövs fås för tillfället inte med tillräcklig noggrannhet ur inkomstregistret, för de specificeras inte där som ett eget inkomstslag.

Enligt 2 mom. 3 punkten har Folkpensionsanstalten enligt förslaget rätt att få beskattningsuppgifter av Skatteförvaltningen. Uppgifterna är nödvändiga jämförelseuppgifter för statistikföring, forskning och konsekvensbedömning av lagändringar. Folkpensionsanstalten får redan i nuläget beskattningsuppgifter som massutlämnande för behov vid behandlingen av förmåner. Med stöd av den föreslagna 2 mom. 3 punkten kan Folkpensionsanstalten på särskild, motiverad begäran få uppgifter också om andra personer än de som vid tidpunkten för begäran får en förmån som Folkpensionsanstalten betalar ut. Uppgifterna i inkomstbeskattningen är den enda heltäckande källan för individernas beskattningsbara årsinkomster. Uppgifterna om beskattningsbara inkomster är nödvändiga för bedömningen av riktande av social trygghet, likabehandling och skillnader mellan befolkningsgrupper. Endast genom att utnyttja uppgifter om beskattningen kan man göra heltäckande förhandsbedömningar bland annat av hur ändringar som planerats i det sociala trygghetssystemet kommer att riktas till olika inkomstgrupper, samt bedömning av konsekvenserna i efterhand. Inte heller de skattefria stöderna, såsom utkomststödets och bostadsstödet, kompletterande roll kan förstås ordentligt utan uppgifter om en persons totala inkomster. Uppgifterna i inkomstbeskattningen är nödvändiga även vid forskning om fattigdom hos personer som har arbete samt förmånssystemets roll i den helhet som utgörs av förmånsinkomster, arbetsinkomster och skattefria stöd.

Enligt 2 mom. 4 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att av Migrationsverket få uppgifter om arten av uppehållstillstånd för utländska medborgare och uppgifter om tillståndens varaktighet. Folkpensionsanstalten får redan nu uppgifter om uppehållstillstånd för förmånsbehandlingens behov. Med stöd av den föreslagna 2 mom. 4 punkten kan Folkpensionsanstalten på särskild, motiverad begäran få uppgifter också om andra personer än de som vid tidpunkten för begäran får en förmån som Folkpensionsanstalten betalar ut. Uppgifterna är nödvändiga jämförelseuppgifter för statistikföring, forskning och konsekvensbedömning av lagändringar. Personer som flyttat till Finland får mer allmänt än den övriga befolkningen förmåner som Folkpensionsanstalten betalar, så de som flyttat till landet utgör en betydande del av Folkpensionsanstaltens kunder. Uppgifterna om uppehållstillstånd möjliggör bedömningen av hur snabbt och i vilken omfattning de som fått uppehållstillstånd övergår till att omfattas av Finlands sociala trygghet och uträttar ärenden hos Folkpensionsanstalten. Uppgifterna hjälper till vid bedömningen av hurdana offentliga kostnader, behov av tjänster och social trygghet som riktas till olika grupper av personer med uppehållstillstånd. Uppgifterna är nödvändiga för undersökning av integrationen, för till exempel de personer som fått internationellt skydd är ofta i en sårbar situation. Ändringar i lagstiftningen riktas mot den sociala tryggheten för invandrare, så uppgifterna om uppehållstillstånd är nödvändiga för konsekvensbedömningen av ändringar i lagstiftningen i för- och efterhand.

Enligt 2 mom. 5 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att av Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet få uppgifter om läkemedelsförbrukning och uppgifter om läkemedel som används vid vårdinrättningar samt uppgifter om störningar i tillgången på läkemedel. Folkpensionsanstalten behöver uppgifter om läkemedelsförbrukningen för statistikföring och forskning om läkemedel. Uppgifter om läkemedelsförbrukningen behövs så att statistikföringen om läkemedel ska kunna göras utifrån de bästa materialen som finns att tillgå. Uppgifter om läkemedelsförbrukning är nödvändiga uppgifter för bedömning av effektiviteten i det system för läkemedelsersättning som Folkpensionsanstalten verkställer. Ur perspektivet för upprättandet av läkemedelsstatistik är Folkpensionsanstalten en betydande producent av riksomfattande information om läkemedelsstatistik samt av respons på läkarordinationer från läkare och tandläkare. De nuvarande uppgifterna om läkemedelsstatistik och respons grundar sig på läkemedelsköp som ersätts, och som representerar endast 80 procent av alla läkemedel som ordinerats inom öppen vård. Uppföljningen av nationell läkemedelsbehandling och kostnadsutveckling samt styrning av ordinationen av läkemedel kräver riksomfattande information som uppdateras om receptbelagda läkemedel inom den öppna vården. Brister i

informationen som beror på bristfälligt material gäller till exempel sömnmedel och lugnande läkemedel, vissa läkemedel som enligt rekommendationer ska undvikas hos äldre personer, samt nya läkemedel för vilka det typiska är att de är dyra och som inte ersätts. Heltäckande information är viktig för att säkerställa rationell användning och att läkemedelskostnaderna riktas rätt.

Enligt 2 mom. 6 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att få uppgifter om recept och anknytande receptexpedieringar ur det receptcenter som avses i lagen om elektroniska recept (61/2007). Receptcentret är en informationsresurs som består av de elektroniska recept som de som ordinerat läkemedel lagrat i receptcentret, de läkemedelsordinationer som apoteken lagrat, uppgifter om läkemedel som tillhandahållare av social- och hälsovårdstjänster lämnat ut till patienter, expedieringsuppgifterna för läkemedel och anteckningar om genomförande och utvärdering av läkemedelsbehandling.

De uppgifter som lagrats i receptcentret är nödvändiga för behov som gäller statistikföring, forskning och konsekvensbedömning av lagstiftning. Uppgifterna är nödvändiga för den bedömning av sjukförsäkringens kostnadseffektivitet och läkemedelsersättningssystemet som Folkpensionsanstalten verkställer samt för utveckling av systemet för sjukförsäkringsersättning. Uppföljningen av nationell läkemedelsbehandling och kostnadsutveckling samt styrningen av ordinationen av läkemedel kräver riksomfattande information som uppdateras om receptbelagda läkemedel inom den öppna vården. Uppföljning och påverkan ska grunda sig på den mest heltäckande informationen i receptcentret, det vill säga utöver uppgifter om inköp av läkemedel som ersätts också på information i receptcentret. Uppgifterna om ordination och expedition av läkemedel är nödvändiga vid bedömning av läkemedelsbehandlingen som en del av helheten i behandlingen av patienten, hur patienten förbinder sig till behandlingen, eller till exempel ekonomiska hinder för patienter att få tillgång till behandling. Allt som nämns ovan är viktigt vid bedömningen av den sociala trygghetens effektivitet. Många sociala förmåner beviljas utgående från funktionsförmåga som har samband med hälsan (tex. sjukdagpenning, invalidpension, handikappbidrag). Uppgifter om läkemedelsordinationer och läkemedelsexpedieringar är nödvändiga vid utvärderingen av hur sjukdomar behandlas och hur de påverkar arbets- och funktionsförmågan. Uppgifterna är nödvändiga vid bedömningen av hur den sociala tryggheten räcker till, till exempel när och till vilka patienter läkemedel inte expedieras trots recept, eventuellt för att personen inte har råd att köpa läkemedlet. Det kan leda till att behandlingen avbryts, att funktionsförmågan försämras och till behov av dyrare tjänster, såsom jourbesök eller institutionsvård. Utan information om de övergripande läkemedelskostnaderna och om recept som inte tagits ut kan man inte bedöma om sjukdomar orsakar oskälig ekonomisk belastning och om dessa fall eventuellt leder till exempel till behov av utkomststöd. Uppgifter som gäller helheten för läkemedelsbehandling av patienter i öppenvård och som finns tillgängliga endast i Kanta-tjänsternas receptcenter är tillsammans med uppgifter om förmåner nödvändiga vid bedömningen av hela läkemedelsersättningssystemets funktionalitet och eventuella utvecklings- och reformbehov.

Det föreskrivs om receptcentret personuppgiftsansvar i 18 § i lagen om elektroniska recept (61/2007). Receptcentret är ett gemensamt register för Folkpensionsanstalten, apoteken samt tjänstetillhandahållare och oberoende personer som gör upp elektroniska recept. Folkpensionsanstalten svarar för de övriga skyldigheter som föreskrivs för den personuppgiftsansvarige än de som föreskrivs för apoteken samt tjänstetillhandahållare och oberoende personer som gör upp elektroniska recept. Folkpensionsanstalten är dessutom gemensam kontaktpunkt enligt artikel 26.1 i dataskyddsförordningen. Folkpensionsanstalten kan som personuppgiftsansvarig för uppgifterna ge tillstånd till uppgifter i receptcentret för de ovan beskrivna ändamålen och i detta sammanhang vid behov även höra andra personuppgiftsansvariga vid receptcentret.

Enligt 2 mom. 7 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att av i 13 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023) avsedda personuppgiftsansvariga för kunduppgifter få uppgifter om besök inom hälso- och sjukvården samt uppgifter om undersökningar och behandlingar som ordinerats av läkare. Kunduppgifter inom hälso- och sjukvården är nödvändiga uppgifter vid konsekvensbedömningen av lagstiftningen samt i uppföljningen av effekten av Folkpensionsanstaltens förmåner. Det är Folkpensionsanstaltens uppgift att följa upp effektiviteten och lagligheten i ersättningarna enligt sjukförsäkringslagen. Nödvändiga för uppföljningen är uppgifter om besök inom hälso- och sjukvården samt om undersökningar och behandlingar som ordinerats av läkare, inklusive diagnoser och behandlingsåtgärder, inom hälso- och sjukvården som registrerats i registret (Kanta) över kunduppgifter inom social- och hälsovården.

Enligt 2 mom. 8 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att av Institutet för hälsa och välfärd få uppgifter om primärvårdens, den specialiserade sjukvårdens, företagshälsovårdens och socialvårdens verksamhet och kostnader. Uppgifterna om hälso- och sjukvården är nödvändiga för den bedömning av sjukförsäkringens och läkemedelsersättningssystemets effektivitet som Folkpensionsanstalten verkställer. Effektiviteten i reformer av ersättningarna för sjukvård ska undersökas till exempel ur perspektivet för social- och hälsovårdens kostnader och för användningen av offentliga tjänster. Det finns skäl för att basera bedömningen av effektiviteten på ett så heltäckande kunskapsunderlag som möjligt. Uppgifter om användningen av tjänster inom social- och hälsovård som ordnas av olika sektorer är nödvändiga vid bedömningen av hur tjänster och förmåner binds ihop hos personer i olika livssituationer samt helheten av tjänster och förmåner områdesvis och i olika socioekonomiska grupper. Till exempel de som får förmåner som baseras på hälsotillståndet såsom sjukdagpenning, invalidpension eller rehabiliteringsstöd använder ofta tjänster i avsevärd utsträckning. Utan information om användningen av och kostnaderna för tjänsterna kan man inte bedöma hela belastningen av systemet och inte heller förmånernas och tjänsternas inbördes funktionalitet. Uppgifterna om kostnaderna inom primärvård, specialiserad sjukvård och företagshälsovård tillsammans med kostnaderna för penningförmåner är nödvändiga vid bedömningen av systemets kostnadseffektivitet.

Enligt 2 mom. 9 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att av Statistikcentralen få uppgifter om befolkningens utbildning, yrken och socioekonomiska ställning. Uppgifterna är nödvändiga jämförelseuppgifter för statistikföring, forskning och konsekvensbedömning av lagändringar. Utbildning, yrken och socioekonomisk ställning påverkar kraftigt till exempel risken att bli arbetslös, insjukna, gå i invalidpension eller bli låginkomsttagare. De är således centrala faktorer i samband med behov och användning av social trygghet. Dessa uppgifter som gäller hela befolkningen är nödvändiga vid bedömningen av användningen av sociala förmåner och vid riktandet av dem enligt befolkningsgrupper samt olika grupperns likabehandling i det sociala trygghetssystemet. Dessutom är de nödvändiga vid för- och efterhandsbedömning av effekterna av ändringar i det sociala trygghetssystemet i olika befolkningsgrupper.

Enligt 7 § i lagen om sekundär användning av personuppgifter inom social- och hälsovården svarar Statistikcentralen i egenskap av statistikmyndighet för dataanvändningstillstånd för uppgifter som de för statistiska ändamål samlat in för vetenskaplig forskning och för att uppgifter som hänför sig till en och samma forskningsplan samkörs med deras egna uppgifter samt för pseudonymisering eller anonymisering av uppgifterna i enlighet med statistiklagen (280/2004). Enligt 19 § i statistiklagen får utöver det som föreskrivs i 13 § 1–4 mom. Statistikcentralen för vetenskaplig forskning och för statistiska utredningar av samhällsförhållandena, trots sekretessbestämmelserna, lämna ut uppgifter jämte identifikationsuppgifter om personers ålder, kön, utbildning, yrke och socioekonomiska

ställning, om den som får uppgifterna har rätt enligt dataskyddslagstiftningen att behandla dessa uppgifter.

Enligt 2 mom. 10 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att av Utbildningsstyrelsen få uppgifter om barn som deltar i småbarnspedagogik och om deras vårdnadshavare. Folkpensionsanstalten får dem redan i nuläget för behoven av behandling av förmåner. Med stöd av den föreslagna 2 mom. 11 punkten kan Folkpensionsanstalten på särskild, motiverad begäran få uppgifter också om andra än de personer som vid tidpunkten för begäran får en förmån som Folkpensionsanstalten betalar ut. Uppgifterna är nödvändiga för statistikföring, forskning och vid bedömning av ändringar i lagstiftningen som gäller de familjeförmåner, såsom stöd för privat vård och arbetsgivarnas ersättningar för familjeledigheter, som Folkpensionsanstalten betalar ut. Uppgifter behövs även för att man ska förstå behoven av tjänster för befolkningen och familjerna och för att få en helhetsbild. Folkpensionsanstalten betalar stöd för barn som vårdas hemma och inom privat småbarnspedagogik. Uppgifterna om barn inom småbarnspedagogiken är nödvändiga för forskning och uppföljning av helheten vård av barn och småbarnspedagogik. Användningen av småbarnspedagogik är viktig information vid bedömning av de stöd för vård av barn som Folkpensionsanstalten sköter. Familjernas förmåner och småbarnspedagogiken utgör en helhet som påverkar föräldrarnas drivkrafter och möjligheter att återgå till arbetslivet. Uppgifterna om småbarnspedagogiken kompletterar uppgifterna om användningen av stöd för vård av barn, till exempel när man gör upp kalkyler över hur nedskärningar av hemvårdsstödet kommer att synas i efterfrågan på tjänster inom småbarnspedagogik, eller i vilken utsträckning familjer som får flexibel vårdpenning samtidigt utnyttjar tjänster inom småbarnspedagogiken. Om lösningar som gäller småbarnspedagogik behandlas lösryckt från övrig social trygghet förstår man inte till exempel det samband som finns mellan hemvårdsstödet och sysselsättningen. Genom forskning kan man identifiera situationer där barn blir utanför tjänster och i rätt tid rikta stöd där det har den största effekten. Förståelse av sambandet mellan användning av småbarnspedagogik och förmåner är väsentlig när man utvecklar lagstiftning som främjar jämlikhet i arbetslivet.

Utbildningsstyrelsen driver en tjänst för utlämnande av uppgifter om småbarnspedagogik där uppgifter i informationsresursen utlämnas till den som har rätt att få uppgifterna. Enligt 73 § i lagen om småbarnspedagogik får uppgifter om småbarnspedagogik utlämnas till en myndighet med stöd av myndighetens rätt att få uppgifter enligt lag eller på grundval av en lagstadgad uppgift. Sekretessbelagda uppgifter får dock lämnas ut endast om det i lag särskilt och uttryckligen föreskrivs om utlämnandet av eller rätten att få sådan information. Uppgifterna om småbarnspedagogik får lämnas ut genom tjänsten för utlämnande av uppgifter inom småbarnspedagogiken via ett tekniskt gränssnitt, en elektronisk förbindelse eller på annat sätt i elektronisk form.

Enligt 2 § 11 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att av Studenternas hälsovårdsstiftelse få person- och patientuppgifter som gäller studerandehälsovårdstjänster samt uppgifter om kostnader och verksamhet i fråga om produktionen av studerandehälsovårdstjänster. Rätten att få uppgifter ska också gälla personuppgiftsbiträden vid Studenternas hälsovårdsstiftelse (SVHS). Personuppgiftsbiträdet är en aktör som behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning. De uppgifter som fås av Studenternas hälsovårdsstiftelse är nödvändiga för Folkpensionsanstalten för forskning och statistik som gäller studerandehälsovården samt för att göra beräkningar av och prognoser för finansieringen av studerandehälsovården för högskolestuderande. Forskning som gäller studerandehälsovården producerar den information om tjänsternas jämlikhet, effektivitet, behov, tillgång till och resurshushållning som Folkpensionsanstalten behöver för organiserande och produktion av tjänster inom studerandehälsovården. Denna information har en central roll även vid utvecklingen av studerandehälsovårdens verksamhet och lagstiftningen om den. I lagen om

studerandehälsovård för högskolestuderande (695/2019), nedan lagen om studerandehälsovård, finns bestämmelser om den studerandehälsovård för högskolestuderande som Folkpensionsanstalten ordnar. Vid produktionen av studerandehälsovårdens tjänster, utvecklingen av verksamheten och vid uppgörandet av de årliga beräkningar som gäller finansieringen av den ska information som baserar sig på forskning utnyttjas. Enligt 2 kap. 20 § i lagen om studerandehälsovård ska Folkpensionsanstalten årligen före utgången av april till social- och hälsovårdsministeriet lämna en kalkyl över totalkostnaderna för studerandehälsovården för det följande året och över den nationella finansieringsandelen och hälsovårdsavgiftens storlek. Enligt 15 § i lagen om studerandehälsovård gör social- och hälsovårdsministeriet årligen upp en kalkyl över godtagbara totalkostnader för studerandehälsovården och finansieringen av dem. Den kalkyl som social- och hälsovårdsministeriet gör upp grundar sig på 19 § i lagen som föreskriver om Folkpensionsanstaltens utredning om finansieringen av och verksamheten inom studerandehälsovården. Uppgifterna om tjänsterna inom studerandehälsovården är nödvändiga också för den bedömning av sjukförsäkringens effektivitet och läkemedelsersättningssystemet som Folkpensionsanstalten verkställer.

Enligt 3 mom. får uppgifter som samlats in med stöd av 2 mom. inte lämnas ut för behandling av förmånsärenden som gäller en enskild person eller för något annat motsvarande administrativt beslutsfattande. Uppgifter ska alltså inte lämnas ut till förmånsregistret vars uppgifter används för ändamål i samband med behandling av förmåner. Behandlingen av uppgifter har således inte konsekvenser för enskilda personer och de granskas inte på individnivå. I uppgifter som gäller forskning samt upprättande av statistik, beräkningar och prognoser granskas uppgifter inte heller någonsin för enskilda personers del, utan alltid som en del av en mer omfattande datamängd.

2 b §. Överföring av uppgifter av biträdande art till privata aktörer. Paragrafen är ny. Enligt propositionen kan Folkpensionsanstalten överföra uppgifter som hör till Folkpensionsanstalten och som är av biträdande art till privata aktörer. Uppgifterna ska vara rutinartade biträdande stöduppgifter.

Enligt 1 mom. får Folkpensionsanstalten överföra sådana uppgifter av biträdande art som anknyter till verkställighet av social trygghet till en sådan privat aktör som har tillräckliga tekniska förutsättningar och tillräcklig kompetens för att sköta en sådan uppgift.

Enligt 1 mom. får Folkpensionsanstalten genom avtal överföra sådana uppgifter av biträdande art enligt 2 § 1 mom. som anknyter till verkställighet av social trygghet till en privat aktör som har tillräckliga tekniska förutsättningar och tillräcklig kompetens för att sköta en sådan uppgift. Förutsättningarnas närmare innehåll ska enligt förslaget avgöras genom upphandlingsförfarande och i det uppdragsavtal som ska upprättas enligt upphandlingen. I uppdragsavtalet ska Folkpensionsanstalten av den privata aktör som fått uppdraget kräva att denna förbinder sig till att uppfylla skyldigheten att iaktta sekretess enligt 6 kap. i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet i alla uppdrag som Folkpensionsanstalten överför till aktören och kräva att också den personal som deltar i verkställigheten av uppgifterna förbinder sig på samma sätt.

Folkpensionsanstalten ansvarar alltid i sista hand för att uppgifterna sköts. Folkpensionsanstalten ska övervaka att aktören klarar av uppgiften och vid behov ingripa och avsluta avtalet om uppdragstagaren inte klarar av uppgiften korrekt.

Eftersom det i fråga om biträdande stödtjänster är fråga om offentliga förvaltningsuppgifter tillämpas på den privata tjänsteproducenten allmänna lagar om förvaltning, såsom

förvaltningslagen och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. I lagen om förvaltningens gemensamma stödtjänster för e-tjänster (571/2016) föreskrivs bland annat om sändande av beslut och övriga handlingar till mottagarna antingen per post eller som elektronisk delgivning samt om åtgärder i samband med dem. Enligt 5 § 2 mom. i den lagen får Folkpensionsanstalten använda alla stödtjänster för skötseln av en lagstadgad offentlig förvaltningsuppgift, men har inte skyldighet att göra det.

Enligt 1 mom. 1 punkten är uppgifter av biträdande art mottagning och sortering av ansökningar och andra handlingar som ges in till Folkpensionsanstalten samt lagring av handlingar och registrering av uppgifter som ingår i dem. Med registreringsuppgift avses optisk läsning och skanning av handlingar samt manuell registrering av uppgifter i handlingarna i Folkpensionsanstaltens datasystem.

Enligt 1 mom. 2 punkten är uppgifter av biträdande art utskrift och kuvertering av handlingar som Folkpensionsanstalten sänder ut. Folkpensionsanstalten kan leverera handlingar och uppgifter om hur de ska skickas som fil till en privat aktör som skriver ut och kuverterar dem och levererar dem vidare för postning.

Enligt 1 mom. 3 punkten är uppgifter av biträdande art elektronisk delgivning enligt lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. En privat aktör kan förmedla handlingar till en sådan tjänst för elektronisk delgivning som kunden använder. Handlingarna levereras till en sådan säker tjänst för elektronisk delgivning vars säkerhet har godkänts av Folkpensionsanstalten. Förfarandet uppfyller kraven för elektronisk delgivning enligt lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet.

Enligt 2 mom. handlar den som sköter uppgifter av biträdande art under straffrättsligt tjänsteansvar vid utförandet av uppgifter enligt 1 mom. Bestämmelser om skadestånd finns i skadeståndslagen (412/1974). Uppgiften får ges endast åt aktörer som har tillräckliga tekniska förutsättningar samt tillräcklig kunskap för att sköta en sådan uppgift. Förutsättningarnas närmare innehåll ska enligt förslaget avgöras genom upphandlingsförfarande och i det uppdragsavtal som ska upprättas enligt upphandlingen.

Den som sköter biträdande stödtjänster kan också behandla till exempel sekretessbelagda uppgifter om hälsotillstånd vilka samtidigt är personuppgifter som hör till särskilda grupper av personuppgifter enligt den reglering som skyddar personuppgifter. De som sköter biträdande uppgifter arbetar som personuppgiftsbiträden för Folkpensionsanstalten som är personuppgiftsansvarig. Enligt regleringen om skydd för personuppgifter är Folkpensionsanstalten personuppgiftsansvarig till vars skyldigheter det hör att upprätta dokumenterade anvisningar för behandlingen av personuppgifter som personuppgiftsbiträdet ska följa. I sista hand svarar Folkpensionsanstalten som personuppgiftsansvarig för lagenligheten och för övriga skyldigheter i fråga om behandlingen av de personuppgifter som hör till Folkpensionsanstalten.

Vad gäller behandlingen av personuppgifter fastställer Folkpensionsanstalten som personuppgiftsansvarig för vilket ändamål och på vilket sätt personuppgifter ska behandlas. Den aktör som sköter biträdande uppgifter är för sin del personuppgiftsbiträde enligt artikel 28 i dataskyddsförordningen. Personuppgiftsbiträdet behandlar personuppgifter för den personuppgiftsansvariges räkning. Personuppgiftsbiträdet arbetar enligt den personuppgiftsansvariges anvisningar och underställd denna. Personuppgiftsbiträdet får behandla personuppgifter endast för de ändamål som den personuppgiftsansvarige fastställt. Personuppgiftsbiträdet får inte för egna ändamål börja behandla uppgifter som ska behandlas för den personuppgiftsansvariges räkning

Den behandling som personuppgiftsbiträdet utför ska fastställas genom ett personuppgiftsbiträdesavtal eller någon annan rättslig handling. Om avtal fattas strider detta mot bestämmelserna i dataskyddsförordningen.

6 §. Styrelsen. Det föreslås att 6 § 2 mom. ändras så, att social- och hälsovårdsministeriet har kvar sin kvotplats i Folkpensionsanstaltens styrelse, men övriga kvotplatser ska inte längre uttryckligen nämnas i bestämmelsen. Kraven på sakkunskap i Folkpensionsanstaltens styrelse ökas med beaktande av sakkännedomen om offentlig informationsförvaltning. Också sakkännedom om arbets- och näringslivet samt om de försäkrade ska beaktas. Denna sakkännedom ska representeras av arbetsgivarnas centralorganisationer och löntagarnas centralorganisationer. I nuläget är Finlands näringsliv rf, Kunta- ja hyvinvointialueyönantajat KT, Statens arbetsmarknadsverk SAMV och Kyrkans arbetsmarknadsverk centralorganisationer för arbetsgivare. Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, STTK rf och Akava ry centralorganisationer för arbetstagare.

Lagändringen syftar inte till att utöka antalet representanter för arbetsgivar- eller löntagarparterna i styrelsen från det nuvarande antalet. Det ska alltså finnas en gemensam representant för vardera parten i styrelsen. Styrelsens sammansättning ska fullgöra kraven på jämställdhet enligt lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (609/1986). Därför ska intresseorganisationerna utse både en man och en kvinna som kandidat i styrelsen. Intresseorganisationerna bör sinsemellan komma överens om kandidatuppställningen.

7 §. Styrelsens uppgifter. Det föreslås ett tillägg i paragrafen enligt vilket det hör till styrelsens uppgifter att avtala om anställningsvillkoren för den högsta ledningen. Enligt både den gällande och den föreslagna ändrade 11 § i lagen om Folkpensionsanstalten tillämpas på den högsta ledningen för Folkpensionsanstalten vad som föreskrivs om tjänstemännens anställningsvillkor i statstjänstemannalagen. Enligt 44 § i statstjänstemannalagen ingås avtal om anställningsförhållanden med tjänstemän som avses i 26 § i den lagen av statsrådet. Enligt 36 § i grundlagen väljer riksdagen fullmäktige att övervaka folkpensionsanstaltens förvaltning och verksamhet enligt vad som närmare bestäms genom lag. Folkpensionsanstalten är således en självständig offentligrättslig inrättning vars tillsyn hör till fullmäktige som väljs av riksdagen. Folkpensionsanstalten omfattas genom bestämmelsen i grundlagen och den konstitutionella praxis som utformats av riksdagens inflytande. På grund av sin konstitutionella särställning har Folkpensionsanstalten ansetts stå utanför den styrning och övervakning som statsrådet utövar över sina underlydande ämbetsverk (se t.ex. GrUU 46/2010 rd, s. 4). Det är således motiverat att i lagen om Folkpensionsanstalten reglera ett undantag från tjänstemannalagen till denna del och fastställa att det hör till Folkpensionsanstaltens styrelses befogenhet att avtala om den högsta ledningens anställningsvillkor.

9 §. Högsta ledningen. Enligt 9 § 1 mom. leds Folkpensionsanstalten av generaldirektören. Folkpensionsanstalten kan också ha andra direktörer. I 1 mom. läggs enligt förslaget till ett krav på att endast finska medborgare kan utses till tjänsterna som generaldirektör och direktör. Kravet på finskt medborgarskap uppfylls också när en person dessutom är medborgare i en eller flera andra stater.

Enligt 125 § 1 mom. i grundlagen kan det genom lag bestämmas att endast finska medborgare får utnämnas till bestämda offentliga tjänster eller uppdrag. Bestämmelsen i grundlagen gäller i enlighet med formuleringen alla offentliga tjänster, således också tjänster i självständiga offentligrättsliga inrättningar såsom Folkpensionsanstalten.

I 7 § i den gällande statstjänstemannalagen finns bestämmelser om de tjänster till vilka endast finska medborgare får utnämnas. Flera olika motiveringar har använts som motiveringar till

kravet på medborgarskap. Finskt medborgarskap har bland annat krävts för tjänsterna inom statsrådets och dess förvaltnings högsta ledning och likaså för tjänster som innebär betydande utövning av offentlig makt eller som innehåller till exempel ärenden som har samband med trygghandlet av vitala samhällsfunktioner samt för tjänster som omfattar beredskaps- och förberedelseuppgifter (RP 70/2017 rd s. 16–19).

Enligt 7 § i statstjänstemannalagen är tjänster som innebär betydande utövning av offentlig makt bland annat kanslichef, avdelningschef och enhetschefstjänster vid ett ministerium. Enligt regeringens proposition omfattar uppgifterna i dessa tjänster dessutom ärenden som har samband med trygghandlet av vitala samhällsfunktioner. Ärenden som har samband med trygghandlet av vitala samhällsfunktioner har varit en motivering till regleringen om finskt medborgarskap även i fråga om sådana tjänster som direktör eller överdirektör som är direkt underställd generaldirektören för trafikverket, samt motsvarande tjänster vid Kommunikationsverket och Meteorologiska institutet. Tjänster som omfattar beredskaps- och förberedelseuppgifter har använts som motivering för kravet på medborgarskap för sådana tjänster som tjänster vid ett ministerium som omfattar beredskaps- och förberedelseuppgifter, samt de högsta direktörerna vid Kommunikationsverket och Meteorologiska institutet (RP 70/2017 rd, s. 16–20).

Som exempel på de många olika motiveringarna för kravet på medborgarskap i 7 § i statstjänstemannalagen kan ytterligare nämnas bland annat att uppgiftsområdet har samband med statens och samhällets allmänna intressen och säkerhet vilket nämns i motiveringarna för kravet på medborgarskap för tjänsten som överdirektör för Lantmäteriverkets produktionsenhet (RP 70/2017 rd, s. 19).

För många av de ovannämnda tjänsternas del har kravet på medborgarskap motiverats genom att kombinera flera olika motiveringar. Också behovet av att lägga till krav på medborgarskap för tjänsterna som Folkpensionsanstaltens generaldirektör och övriga direktörer grundar sig på en helhet av flera olika motiveringar. Dessa tjänster är förenade med utövning av offentlig makt som ska klassificeras som betydande, uppgifter som har samband med trygghandlet av vitala samhällsfunktioner samt omfattar beredskaps- och förberedelseuppgifter och som även har samband med statens och samhällets allmänna intressen.

Tjänsterna som direktörer vid Folkpensionsanstalten är tjänster till vilka hör betydande utövning av offentlig makt för att det finländska samhället ska fungera och vid upprätthållandet, utvecklingen och organiserandet av det sociala trygghetssystemet som är centralt för välbefinnandet. Störningar i det sociala trygghetssystemets funktion äventyrar viktiga allmänna intressen och den rätt till social trygghet som garanteras var och en i 19 § i grundlagen. Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter är en del av de vitala funktionerna i samhället och de tryggar befolkningens försörjning, sociala likvärdighet, samhällsfreden och samhällets kriställighet. Till Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter hör också att ge förslag till utveckling av den lagstiftning som gäller dess ansvarsområde. Betydande penningflöden går genom Folkpensionsanstalten och dess verksamhet gäller nästan var och en som bor i Finland. Folkpensionsanstalten betalade 2024 ut över 17 miljarder euro i olika sociala förmåner och statens budgetfinansierade andel av utgifterna var över 13 miljarder euro.

I säkerhetsstrategin för samhället (Statsrådets publikationer 2025:1) har Folkpensionsanstalten fastställt vara en central aktör inom den övergripande säkerheten som för sin del tryggar samhällets kriställighet. En stor del av Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter är inriktade på att upprätthålla befolkningens funktionsförmåga och att tillhandahålla tjänster.

Enligt Säkerhetsstrategin för samhället bör funktionssäkerheten hos informationssystemen och de digitala tjänsterna inom social- och hälsovården under alla förhållanden tryggas genom reservarrangemang. Klient- och patientuppgifterna bör alltid finnas tillgängliga. De riksomfattande informationssystemtjänsterna (Kanta-tjänsterna) blir viktigare i krissituationer, om det inte går att komma åt de lokala informationssystemen. Folkpensionsanstalten har en betydande roll (Kanta-tjänsterna) för tryggheten av funktionerna. Dessutom ska Folkpensionsanstalten för tryggheten av befolkningens nödvändiga betalningsförmåga och försörjning under undantagsförhållanden sörja för stödet till var och en som på grund av störningar i betalningsrörelsen inte kan använda sina tillgångar för att skaffa nödvändiga nyttigheter (Säkerhetsstrategin för samhället s. 118 och 139). På grund av dessa uppgifter hör till Folkpensionsanstaltens och den högsta ledningens tjänster uppgifter som har samband med tryggheten av vitala samhällsfunktioner samt beredskaps- och förberedelseuppgifter.

Dessutom kan Folkpensionsanstalten enligt 22 b § i lagen om Folkpensionsanstalten på begäran ge handräckning till andra myndigheter eller organisationer för att förbättra tryggheten och försörjningsberedskapen vid störningar i samhället. Handräckningen ska anknyta till Folkpensionsanstaltens uppgifter enligt 2 §. Beslut om att ge handräckning fattas av generaldirektören. Räckning fattas av generaldirektören.

Enligt 9 § 1 mom. i lagen om Folkpensionsanstalten leds Folkpensionsanstalten av generaldirektören. Enligt 9 § 4 mom. svarar generaldirektören för Folkpensionsanstaltens strategiska planering samt dess operativa ledning och utveckling, för föredragningen av ärenden för styrelsen och verkställandet av styrelsens beslut, samt utarbetar en arbetsordning som styrelsen fastställer.

Enligt Arbetsordning för Folkpensionsanstalten (1.6.2025) bereder generaldirektören årligen Folkpensionsanstaltens verksamhets- och ekonomiplan för beslut av styrelsen. Styrelsen kommer överens med generaldirektören om genomförandet av verksamhets- och ekonomiplanen samt gör upp ett resultatavtal tillsammans med honom eller henne. Under generaldirektörens ledning avtalas med direktörerna och resultatenheterna om hur de gemensamma målen ska uppnås. Generaldirektören föredrar ärendena för styrelsen. Generaldirektören ansvarar för FPA:s strategiska ledning och utveckling samt för de enheter som styrelsen tilldelat generaldirektören ansvaret för och för de ärenden som hänför sig till dessa. Generaldirektören beslutar om arbetsordningarna för de enheter som denna har ansvaret för samt, på föredragning av direktörerna, om arbetsordningarna för övriga resultatenheter. Generaldirektören beslutar om FPA:s processer som helhet.

Folkpensionsanstaltens ledningsgrupp verkar också under ledning av generaldirektören. Ledningsgruppen består av generaldirektören, direktörerna, direktörerna för resultatenheterna, direktörerna för verksamhetsenheterna och andra av generaldirektören utsedda medlemmar. Ledningsgruppen bereder enligt styrelsens riktlinjer FPA:s vision, strategi och en enhetlig syn på de strategiska målen som stöd för generaldirektören. Ledningsgruppen säkerställer genomförandet av de strategiska målen och FPA:s lyckade helhetsresultat. Dessutom behandlar ledningsgruppen de centrala ärenden som föredras för styrelsen, de riktlinjer som gäller FPA och andra ärenden som kräver en mer omfattande granskning än det enskilda verksamhetsområdet samt fungerar som stöd för generaldirektören och direktörerna (Arbetsordning för Folkpensionsanstalten 1.6.2025).

Under generaldirektörens ledning avtalar man också med direktörerna och resultatenheterna om hur de gemensamma målen ska uppnås. Direktörerna rapporterar till generaldirektören om hur man uppnått de avtalade målen på det egna ansvarsområdet.

Folkpensionsanstaltens styrelse har för de andra direktörerna fastställt deras ansvarsområden där de har självständig beslutanderätt till den del beslutanderätten inte uttryckligen är fastställd för generaldirektören eller styrelsen. Direktörerna ansvarar på sina ansvarsområden bland annat för att gemensamt avtalade mål uppnås, för operativ ledning och utveckling samt för riskhantering och intern tillsyn. De bereder arbetsordningarna för de resultatenheter de ansvarar för och som generaldirektören beslutar om.

I nuläget utgörs ansvarsområdet för den ena av Folkpensionsanstaltens direktörer planering och ledning av ärenden som gäller helheten affärsverksamhet. Där ingår resultatenheten för närservice till kunder, resultatenheten för riksomfattande kundrelationstjänster samt resultatenheten för informationstjänster. Den andra direktörens ansvarsområde utgörs av planering och ledning av ärenden som gäller helheten servicecentralen där resultatenheten för it- och säkerhetstjänster samt resultatenheten för gemensamma tjänster ingår. Direktörernas uppgift är också att vid behov vara ställföreträdare för generaldirektören.

Eftersom Folkpensionsanstalten är en mycket betydande samhällelig aktör är det viktigt att dess verksamhet leds, utvecklas och övervakas så, att funktionerna löper effektivt och utan störningar och inte lamslås ens vid kristillstånd. Det ansvarar primärt Folkpensionsanstaltens generaldirektör för, och i den uppgiften får han eller hon stöd av de andra direktörerna på sina ansvarsområden, och de vikarierar också generaldirektören vid behov.

Med motivering av vad som framförts ovan kan det konstateras att uppgifterna för Folkpensionsanstaltens högsta ledning har samband med tryggheten av vitala samhällsfunktioner, och de har också ett klart samband med statens och samhällets allmänna intresse.

De tjänsteuppgifter som ovan konstaterats höra till befattningsbeskrivningen för Folkpensionsanstaltens högsta ledning utgör motiveringar till att finskt medborgarskap ska krävas av dem som utnämns till generaldirektör och direktörer.

11 §. Generaldirektörens, direktörernas och tjänstemännens ställning. Paragrafen föreslås bli preciserad så, att det klarare än i nuläget uttrycks till vilka delar statstjänstemannalagen ska tillämpas på Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer. Den hänvisning till 11 § 1 mom. i den nuvarande lagen till att statstjänstemannalagen ska iaktas i tillämpliga delar vad gäller generaldirektören och direktörerna ger inte något tillräckligt svar på när statens tjänstemannalag bör tillämpas. Det finns inte heller något svar i förarbetena till lagen. För att skapa klarhet ska bestämmelsen i fråga ändras.

Folkpensionsanstalten är en självständig offentligrättslig inrättning som är fristående från de styr- och tillsynsförhållanden som hör till myndighetsmaskineriet under ministerierna. Statstjänstemannalagen kan således inte i sin helhet tillämpas på Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer. Ändringar som klart uttrycker till vilka delar statstjänstemannalagen tillämpas på Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer måste göras i 11 § 1 mom. i lagen.

Folkpensionsanstaltens generaldirektörs och direktörernas uppgifter är jämförbara med statens högsta tjänstemäns uppgifter. Enligt förslaget ska den som föreslås bli utsedd till uppdraget som generaldirektör och direktör innan utnämningen lägga fram en redogörelse för sin näringsverksamhet, sin egendom i företag och sina övriga tillgångar, belopp och grunder för sina skulder och andra ekonomiska ansvar, sina uppdrag utanför tjänsten i fråga, sina förtroende- och administrativa uppdrag samt bisysslor enligt 18 § i statstjänstemannalagen. Anmälan ska

för de bisysslors del som kräver tillstånd för bisyssla innehålla uppgifter om de inkomster som erhålls för dem. De uppgifter som gäller ekonomisk ställning är sekretessbelagda.

Syftet med förslaget är att den som föreslås bli utnämnd till uppdraget som generaldirektör eller direktör redan innan utnämningen avstår från sådana bindningar som kan äventyra förtroendet för en opartisk tjänsteutövning eller inverka skadligt på skötseln av uppgifterna. Genom anmälningsplikten kan man redan i förväg säkerställa vetskapen om omständigheter som kan inverka vid bedömningen av förutsättningarna för den som föreslås bli utnämnd till tjänsten att sköta sina uppgifter. På så sätt kan man förebygga situationer som äventyrar neutraliteten. Efter utnämningen ska även ändringar som sker i de ovannämnda uppgifterna anmälas.

Folkpensionsanstaltens generaldirektör samt direktörernas ställning och befogenheter kräver att de ska åtnjuta särskilt förtroende. De arbetar i uppgifter där en förlust av det särskilda förtroende de åtnjuter eller att uppställda mål inte uppfylls på grund av skäl som beror på dem ska berättiga till att anställningsförhållandet avslutas trots att det inte skulle finnas grund för det enligt 25 § i statstjänstemannalagen.

I vissa fall kan det vara nödvändigt att tillfälligt avbryta tjänsteutövningen mot tjänstemannens vilja. De bestämmer som gäller saken finns i 40 § i statstjänstemannalagen. För tydlighetens skull är det motiverat att det finns en hänvisning till den paragrafen också i 11 § 1 mom.

Enligt andra meningen i 1 mom. tillämpas på generaldirektören och direktörerna vad som i statstjänstemannalagen föreskrivs om tjänstemännens anställningsvillkor, skyldigheter, ansvar, bisysslor, upplösning och upphörande av tjänsteförhållande samt varning. Detta redogör tydligare än i nuläget för till vilka delar statstjänstemannalagen ska tillämpas på generaldirektören och direktörerna.

Genom de föreslagna ändringarna föreskrivs det heltäckande i lagen om grunderna för generaldirektörens och direktörernas rättsliga ställning.

Till paragrafen fogas enligt förslaget ett nytt 2 mom. där det föreskrivs att i fråga om generaldirektören fattas beslut om uppsägning, upplösning av tjänsteförhållande, avstängning från tjänsteutövning och varning av fullmäktige. För direktörernas del fattas beslutet av styrelsen. På så sätt fattas beslut om dessa ärenden av samma instans som beslutar om utnämningarna.

Det finns inte behov av att särskilt föreskriva om de beslut om ändringssökande som avses i 2 mom. Ändring i de beslut av styrelsen som avses i momentet får sökas enligt 24 § i lagen om Folkpensionsanstalten och enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Rätten att söka ändring i beslut av fullmäktige eller styrelsen som avses i momentet grundar sig på den rätt som tryggas i 21 § 1 mom. i grundlagen att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan och denna rätt ska tillgodoses oberoende av innehållet i bestämmelser på lägre nivå. Bestämmelsen i 21 § 1 mom. i grundlagen är i detta avseende rätt som ska tillämpas direkt.

Det nuvarande 2 mom. blir 3 mom.

19 a §. *Statens revisionsverks granskningsrätt.* Paragrafen är ny. I denna proposition föreslås det att lagen om statens revisionsverk ändras så, att statens revisionsverk ges rätt att granska lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi. För att rättsläget ska vara klart föreslås det att den nya tillsynsuppgiften vid statens

revisionsverk även noteras i lagen om Folkpensionsanstalten. En motsvarande förtydligande bestämmelse finns även i 128 § i lagen om välfärdsområden (611/2021). En beskrivning av statens revisionsverks granskningsrätt och de uttryck där som gäller slaget av granskning överensstämmer med den bestämmelse om granskningsrätt av Folkpensionsanstalten som föreslås i lagen om statens revisionsverk och med de bestämmelser om granskningsrätt och granskningsuppgift som redan finns i den lagen.

Samtidigt föreslås det att rubriken för 6 kap. i lagen ändras som följer: Bokföring, bokslut och revision samt granskning av förvaltning och ekonomi. Eftersom det i fortsättningen i kapitlet utöver enbart revision också finns bestämmelser om granskning av lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi, finns det skäl för att ändra kapitlets rubrik så, att den beskriver detta innehåll.

20 a §. Delgivning av beslut. Det föreslås att det gällande 20 a § 2 mom. i lagen ändras. Det föreslås att till momentet fogas en informativ hänvisning om att bestämmelser om elektronisk delgivning av beslut finns i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Dessutom konstateras det att med avvikelse från 19 § 2 mom. i den lagen anses dock ett beslut ha blivit delgivet den sjunde dagen efter att meddelandet sändes, om inte något annat visas.

Den informativa hänvisning till lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet som föreslås ingå i 2 mom. är motiverad eftersom ett beslut som har blivit delgivet elektroniskt med avvikelse från den lagen enligt den gällande 20 a § fortfarande ska anses ha blivit delgivet den sjunde dagen efter att meddelandet sändes, om inte något annat visas. Till den delen ska den gällande lagen alltså inte ändras. En informativ hänvisning är motiverad för att den undantagsregel som anges i 2 mom. ska vara tydligare. En informativ hänvisning tjänar också ett tydliggörande av lagstiftningen om social trygghet för medborgarna. En informativ hänvisning kan vara till nytta om föremålet för regleringen inte rimligtvis kan antas känna till den reglering som tillämpas i ett ärende i sin helhet.

En ändring av den antagna tiden för delfäendet är ännu inte ändamålsenlig i nuläget. Besvärshanvisning sänds till parten som bilaga till beslutet. Av besvärshanvisningen framgår datum för när den besvärstid som Folkpensionsanstaltens datasystem räknat ut löper ut. Datasystemet räknar i nuläget ut en besvärstid för både beslut som sänts per post och för beslut som delgivits elektroniskt enligt en antagen tid på sju dagar för delfäendet. Om dagen för delfäendet ändras innebär det att uppgiften om den sista dagen för besvär inte kan förmedlas automatiskt i Folkpensionsanstaltens system. Om man vid uträkningen av besvärstidens sista datum ska beakta ett antagande om delfäende för både tre dagar och sju dagar kräver det dyra och invecklade ändringar i systemet som det inte är ändamålsenligt att vidta förrän Folkpensionsanstaltens förmånssystem reformeras (utvecklingsprogrammet Eepos).

I och med den föreslagna ändringen i 2 mom. kräver Folkpensionsanstaltens elektroniska delgivning inte längre uttryckligt samtycke av kunden. I stället ska allmänna lagar följas vid den elektroniska delgivningen, det vill säga lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Enligt den gällande lagen kräver elektronisk delgivning av beslut samtycke av parten, men några formkrav för samtycket finns inte i lagen. Samtycket kan avse ett enskilt ärende eller vara mer allmänt. Samtycket kan i praktiken ges t.ex. så att det på en elektronisk blankett finns en särskild punkt där man kan kryssa för önskvärt delgivningssätt eller ändra det delgivningssätt man tidigare har valt. Likaså ska t.ex. det att man uppger enbart en elektronisk adress när ett ärende väcks kunna innebära samtycke (RP 111/2010 rd, s. 6).

I och med ändringen får de kunder som utträtt ärenden i Folkpensionsanstaltens e-tjänst (MittFPA) för kännedom de beslut som gäller förmåner som de ansökt om elektroniskt i regel i

den kanal för ärendehantering där de har ansökt om förmånen (MittFPA). Det är viktigt att en person som utträtt ärenden hos Folkpensionsanstalten förstår att delgivningen kan levereras elektroniskt. Kunden ska också ha möjlighet att när som helst genom en fritt formulerad anmälan förbjuda elektronisk delgivning av beslut. Då sänds besluten per post som vanlig delgivning. Man ska fortfarande, utöver via nätet, kunna ansöka om förmåner på pappersblanketter. Besluten sänds fortfarande per post till personer som inte tidigare eller som inte i nuläget utträtt ärenden i Folkpensionsanstaltens e-tjänst (MittFPA) och som inte har gett en e-postadress för utträttande av elektroniska ärenden.

Samtidigt med denna proposition behandlar riksdagen regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om prioritering av elektronisk delgivning i myndighetsverksamhet. Enligt propositionen ska myndigheternas delgivning i fortsättningen i första hand sändas elektroniskt. Enligt förslaget ska elektronisk delgivning till en part inte längre kräva partens samtycke.

20 b §. Lämnan­de av kontaktuppgifter i beslut. Paragrafen är ny. I paragrafen föreskrivs enligt förslaget att av ett beslut ska framgå kontaktuppgifter till Folkpensionsanstalten genom vilka en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet. Paragrafen är ett undantag från bestämmelsen (i 44 § 1 mom. 4 punkten) i förvaltningslagen enligt vilken det av ett beslut tydligt skall framgå namn och kontaktuppgifter för den person av vilken en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet.

I förvaltningslagen konstateras att speciallagar är primära i relation till förvaltningslagen, och i förarbeten till lagen har man konstaterat olika förvaltningsområdens möjlighet att avvika från förvaltningslagens reglering. Enligt 5 § 1 mom. i förvaltningslagen ska, om det i någon annan lag finns bestämmelser som avviker från denna lag, de i stället iakttas. Lagen skall också tillämpas som komplement till en speciallag som gäller förfarandet vid behandlingen av ett visst förvaltningsärende. Särdrag inom olika förvaltningssektorer kan dock också i fortsättningen kräva reglering som avviker från förvaltningslagen (RP 72/2002 rd, s. 53).

Det har även tidigare föreskrivits om liknande undantag som det som nu föreslås i förvaltningslagens krav. Den föreslagna bestämmelsen innebär ett motsvarande undantag från kravet i 44 § 1 mom. 4 punkten än det som föreskrivs om meddelande om automatiserat avgörande i 53 g § i förvaltningslagen. Enligt 53 g § 3 mom. behöver namnet på den person som ger ytterligare uppgifter inte anges i ärenden som avgörs automatiserat. I motiveringarna till den bestämmelsen har det ansetts tillräckligt att kundens eventuella kontakt till myndigheten om ett beslut styrs till en person med tillräcklig sakkunskap att svara på kundens materiella frågor och frågor om förfarandet. Detta har ansetts motsvara kraven enligt serviceprincipen i 7 § och bestämmelsen om rådgivning i 8 § i förvaltningslagen (RP 145/2022 rd).

Också i informationshanteringslagen finns ett undantag från kravet i 44 § i förvaltningslagen. I 28 d § i informationshanteringslagen finns en bestämmelse om beslut om införande av ett automatiserat beslutsförfarande. Enligt 28 d § 5 punkten ska beslutet innehålla åtminstone kontaktuppgifter till myndigheten för ytterligare uppgifter om hur det automatiserade beslutsförfarandet används. Enligt detaljmotiveringarna till paragrafen ska i beslutet anges kontaktuppgifter till myndigheten där var och en kan få ytterligare uppgifter om kraven för användningen av den automatiserade verksamhetsprocessen, tillämpningen av dem och övriga ärenden som gäller beslutet om införande samt vid behov begära uppgifter som gäller de handlingar som utgjort grunden för beslutet om införandet. Kontaktuppgiften ska vara sådan att man där kan svara uttryckligen på frågor om beslutet om införande, men personen som ger ytterligare uppgifter behöver inte specificeras där. Kontaktuppgiften behöver inte vara den

samma som framgår av det egentliga förvaltningsbeslutet där ett enskilt ärende har avgjorts (RP 145/2022 rd).

Det finns flera skäl för att det inte är realistiskt eller ändamålsenligt att i Folkpensionsanstaltens beslut ange namn och kontaktuppgifter till den person som ger tilläggsuppgifter så som förvaltningslagen kräver.

Kravet i förvaltningslagen beaktar inte särdragen i Folkpensionsanstaltens verksamhet. Folkpensionsanstalten meddelar årligen över 10 miljoner förmånsbeslut. För att behandlingen av sådana mängder ska vara möjlig måste Folkpensionsanstaltens verksamhet organiseras synnerligen effektivt. Den stora mängden årliga beslut av Folkpensionsanstalten och det effektivitetskravet ställer på verksamheten leder till att arbetsmängden för dem som behandlar förmåner inte ytterligare kan utökas så, att också givande av ytterligare uppgifter om beslut skulle läggas till deras arbetsuppgifter.

Dessutom är det ett allvarligt problem att trakasserier och hot i allt högre grad har börjat riktas mot förmånsbehandlare på grund av de beslut de fattar. Trakasserier och hot riktas i någon mån också mot deras familjemedlemmar. För att minska problemet med trakasserier genomförde Folkpensionsanstalten 2024 ett försök där man i beslut om utkomststöd inte angav namnet på den som fattat beslutet. Under försöket förekom trakasserier i mindre utsträckning. Om Folkpensionsanstaltens beslut ändras så att av beslutet på det sätt som förutsätts i förarbetena till förvaltningslagen (RP 72/2002) framgår kontaktuppgifter till den som fattat beslutet förvärrar det problemet ytterligare. Enligt 7 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till liv, personlig frihet, integritet och trygghet. Det föranleder skyldigheter att både i gällande lagar och i praktisk verksamhet sträva efter att säkerställa att hotelser och risksituationer inte riktas mot beslutsfattaren när denna sköter de uppgifter som ålagts honom eller henne.

Att svara på förfrågningar om ytterligare uppgifter har vid Folkpensionsanstalten ordnats så, att kontaktuppgifter till kundserviceenheten anges i beslutet. De som fått ett beslut kan kontakta servicerådgivningen där någon av de anställda svarar på förfrågningar. Att i förväg utse en kundrådgivare som ger ytterligare uppgifter ligger inte i den parts intresse som behöver uppgifter. Till exempel en förfrågan om ytterligare uppgifter per telefon styrs genast till den första lediga kundrådgivaren så att kunden snabbt får svar på sina frågor. Kundrådgivarna är utbildade i att vara innehållsexperter inom sin egen förmånssektor, och de kan därför genast svara på frågorna under samtalet. Svårare frågor styrs till erfarnare experter.

Om dessutom namn och kontaktuppgifter till en viss person som arbetar på servicerådgivningen, och som parten vid behov kan be om ytterligare uppgifter, anges i ett beslut av Folkpensionsanstalten innebär en sådan praxis stora svårigheter för organiserandet av arbetsuppgifter. När beslut fattas kan man ännu inte veta vilka alla beslut parter kommer att begära ytterligare uppgifter om, så om de personer som ger uppgifterna skulle utses i förväg vore det nästan omöjligt att förutse enskilda kundrådgivares arbetsmängd och att fördela arbetet jämnt mellan kundrådgivarna.

Det är inte relevant för den som får ett beslut att i förväg veta vem av Folkpensionsanstaltens anställda man vid behov kan be om ytterligare uppgifter i ärendet. Det väsentliga är att personen vid behov av Folkpensionsanstalten utan dröjsmål får ytterligare uppgifter i ett ärende som han eller hon funderar på. Vid Folkpensionsanstalten upprättas för de anställda förtydligande anvisningar om förmåner som grundar sig på förmånslagarna. Både de förmånsbehandlare som fattar beslut och de kundrådgivare som ger ytterligare uppgifter utnyttjar, när de behandlar ett ärende, samma anvisningar om förmåner som upprättats vid Folkpensionsanstalten.

För tydlighetens skull konstateras att den ändring som nu föreslås inte innebär att namnet på den person som meddelar beslut vid Folkpensionsanstalten inte skulle synas i beslutet, såsom även i nuläget. Det beror på kravet på att förvaltningsbeslut ska undertecknas och namnet på den som fattat beslutet anges som undertecknare.

Den nya bestämmelse som föreslås fullgör det krav i 8 § i förvaltningslagen enligt vilket myndigheterna inom ramen för sin behörighet och enligt behov ska ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller utträttandet av ärenden. Dessutom fullgörs kravet i 7 § i förvaltningslagen på att möjligheterna att uträtta ärenden och behandlingen av ärenden hos en myndighet om möjligt skall ordnas så att den som vänder sig till förvaltningen får behörig service och att myndigheten kan sköta sin uppgift med gott resultat.

På de grunder som anges ovan kan det konstateras att det finns vägande skäl för att avvika från den bestämmelsen i förvaltningslagen enligt vilken det av ett skriftligt beslut tydligt skall framgå namn och kontaktuppgifter för den person av vilken en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet.

7.2 Lagen om statens revisionsverk

1 §. Ställning och uppgifter. I 1 § 2 mom. stryks omnämmandet att till revisionsverkets uppgifter hör inte granskning av folkpensionsanstalten.

2 §. Granskningsrätt. Till 2 § 1 mom. fogas enligt förslaget en ny 2 c punkt enligt vilken revisionsverket har rätt att granska lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi. Statens revisionsverks granskningsrätt och revisionsslag definieras här med samma begrepp och på samma precisionsnivå som det föreskrivs om revisionsverks granskning på annat håll i gällande lag. Med granskning av lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi avses i praktiken bland annat resultatgranskningar, effektivitetsgranskningar och granskningar som förenar dessa revisionsslag. Revision ska däremot inte höra till granskningsuppgiften. Det föreskrivs om revision i andra lagar och avsikten är inte att i detta sammanhang ändra författningar som gäller revision av Folkpensionsanstalten eller den praxis som utformats utgående från dem.

5 §. Granskningsberättelse. Till paragrafens 1 mom. fogas enligt förslaget ett omnämmande om att rapporten om granskningen av Folkpensionsanstalten ska sändas för kännedom till fullmäktige som valts av riksdagen och som övervakar Folkpensionsanstalten. Att övervaka Folkpensionsanstaltens verksamhet är en uppgift som fastställts för fullmäktige som valts av riksdagen på det sätt som mer ingående föreskrivs i lag. Dessutom ska momentet ändras så, att det inte hör till social- och hälsovårdsministeriets uppgifter att meddela statens revisionsverk vilka åtgärder man vidtagit med anledning av de anmärkningar som framförts i granskningsberättelsen. Trots att Folkpensionsanstalten hör till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde är Folkpensionsanstalten enligt den rådande konstitutionella tolkningen på grund av sin författningsrättsliga särställning fristående från de styr- och tillsynsförhållanden som hör till myndighetsmaskineriet under statsrådet och ministerierna. Det hör således inte till social- och hälsovårdsministeriets befogenhet att vidta åtgärder med anledning av den rapport som upprättats över granskningen.

7.3 Lagen om inkomstdatasystemet (53/2018)

13 §. *Uppgiftsanvändares rätt att få uppgifter ur inkomstdatasystemet.* Paragrafens 1 mom. 17 punkt ändras enligt förslaget så, att där beaktas de uppgifter om föreskrivs i 2 § 3 mom. 2–3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten. Ändringen är till sin art avsedd att skapa klarhet och ger inte upphov till nya utlämnanden av information, för de uppgifter som behövs ingår redan i nuläget i Folkpensionsanstaltens förmånsregister. Utnyttjandet av uppgifter för forskning samt för utarbetandet av statistik, beräkningar och prognoser grundar sig på 2 a § 1 mom. som föreslås i lagen om Folkpensionsanstalten.

Enligt 13 § 1 mom. 17 punkten som föreslås i lagen om inkomstdatasystemet lämnas till Folkpensionsanstalten ut de inkomstuppgifter och andra uppgifter om alla inkomsttagare i inkomstregistret som Folkpensionsanstalten har rätt att få för verkställigheten av alla pensioner och förmåner som det föreskrivs att den ska verkställa och för verkställigheten av uppdrag enligt de förordningar och de överenskommelser om social trygghet som avses i 2 punkten och för skötseln av uppgifter enligt 2 § 3 mom. 2 och 3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten.

8 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026.

Åtgärder som krävs för verkställigheten av denna lag får vidtas innan lagen träder i kraft.

9 Förhållande till andra propositioner

9.1 Samband med andra propositioner

Regeringen antas under höstsessionen 2025 lämna regeringens proposition om lagstiftning om prioritering av elektronisk delgivning i myndigheternas verksamhet. I den propositionen föreslås ändringar i bland annat lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Propositionen gäller förfarande och förutsättningar för elektronisk delgivning. Därför har propositionen i fråga ett nära samband med förslaget här om ändring av bestämmelsen om Folkpensionsanstaltens elektroniska delgivning.

9.2 Förhållande till budgetpropositionen

En ökad elektronisk delgivning har bedömts minska Folkpensionsanstaltens verksamhetsutgifter med 6 000 000 euro om året och statens utgifter med 4 500 000 euro om året. Besparingarna ingår i Folkpensionsanstaltens produktivhetsprogram och de sparkrav som riktats till Folkpensionsanstalten för 2025–2027. Besparingarna är en del av genomförandet av produktivhetsåtgärderna i budgeten för 2025 och därför har de inte specificerats i budgeten för 2026.

10 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

10.1 Rätt att få och behandla uppgifter.

10.1.1 Användning av det nationella handlingsutrymmet

Den allmänna regleringen om behandling av personuppgifter i EU:s allmänna dataskyddsförordning är till innehållet heltäckande och detaljerad. Genom den föreslagna regleringen kompletteras och preciseras dataskyddsförordningen till de delar det är möjligt och

ändamålsenligt inom ramen för det nationella handlingsutrymmet. Det är möjligt att genom nationell lagstiftning precisera dataskyddsförordningen där den uttryckligen ger medlemsstaterna nationellt handlingsutrymme.

Grundlagsutskottet har framfört anmärkningar i fråga om förhållandet mellan EU:s gällande lagar och de nationella gällande lagarna. Utskottet har i sin tolkningspraxis ansett det viktigt att till de delar EU:s lagstiftning kräver eller möjliggör nationell reglering ska de krav som följer av de grundläggande och mänskliga rättigheterna beaktas när detta nationella handlingsutrymme utnyttjas (se GrUU 25/2005 rd). Utskottet har därför betonat att det i regeringens proposition speciellt i fråga om reglering som är av betydelse med tanke på de grundläggande och mänskliga rättigheterna finns skäl för att tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymmet. (GrUU 26/2017 rd, s. 42, GrUU 2/2017 rd, s. 2, GrUU 44/2016 rd, s.4).

Det ska för behandling av personuppgifter finnas en allmän rättslig grund som avses i artikel 6 i allmänna dataskyddsförordningen. Vad gäller den föreslagna regleringen beskrivs och motiveras grunden för behandlingen i enlighet med dataskyddsförordningen i avsnitt 4.5.2.1. Den rättsliga grund som tillämpas på Folkpensionsanstaltens behandling av personuppgifter finns i artikel 6.1 c i allmänna dataskyddsförordningen enligt vilken behandlingen av personuppgifter är tillåten då den är nödvändig för att fullgöra en rättslig förpliktelse som åvilar den personuppgiftsansvarige. Den registrerades rättigheter vid denna behandling grundar sig på dataskyddsförordningen. Det föreslås inte att den registrerades rättigheter ska begränsas.

Den reglering som föreslås grundar sig på den behörighet i artikel 6.2 i allmänna dataskyddsförordningen som möjliggör precisering av artikel 6.1 c i förordningen genom nationell lagstiftning. I förslaget utnyttjas det nationella handlingsutrymmet för reglering som grundar sig på allmänna dataskyddsförordningen till de delar den innehåller specialbestämmelser om behandling av personuppgifter.

Behandling av personuppgifter kan inte grunda sig direkt på de ovannämnda punkterna i dataskyddsförordningen. I enlighet med 6.3 i förordningen ska den grund för behandlingen fastställas i enlighet med unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som den personuppgiftsansvarige omfattas av. Eftersom det inte finns EU-rätt som gäller saken måste det regleras separat i nationell lag om den behandling av personuppgifter som sker i samband med Folkpensionsanstaltens uppgifter.

Behandling av särskilda kategorier av personuppgifter, såsom uppgifter om hälsa, är enligt artikel 9.2 b i dataskyddsförordningen tillåten när behandlingen är nödvändig för att den personuppgiftsansvarige ska kunna fullgöra sina skyldigheter på området social trygghet i den omfattning detta är tillåtet enligt medlemsstaternas rätt.

Grundlagsutskottet har särskilt velat lyfta fram behovet av reglering i de fall där personuppgifterna behandlas av en myndighet. Myndighetens uppgift och befogenheter bör beskrivas på så sätt i lagstiftningen att den rättsliga grunden och syftet med behandlingen av personuppgifter med fog kan härledas ur lagstiftningen med hänsyn till syftet med verksamheten (GrUU 14/2018 rd, s.4).

Grundlagsutskottet anser att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, över lag utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Korrekt tolkade och tillämpade motsvarar bestämmelserna i förordningen enligt utskottets uppfattning också den nivå på

skyddet för personuppgifter som bestäms utifrån Europakonventionen. Således är det inte längre av konstitutionella skäl nödvändigt att speciallagstiftningen inom förordningens tillämpningsområde heltäckande och detaljerat föreskriver om behandling av personuppgifter (GrUU 14/2018 rd, s. 4).

Grundlagsutskottet anser även att vi med tanke på tydligheten bör förhålla oss restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger.

Grundlagsutskottet ser det dock som klart att behovet av speciallagstiftning i enlighet med det riskbaserade synsätt som också krävs i dataskyddsförordningen måste bedömas utifrån de hot och risker som behandlingen av personuppgifter orsakar. Ju större risk fysiska personers rättigheter och friheter utsätts för på grund av behandlingen, desto mer motiverat är det med mer detaljerade bestämmelser. Denna omständighet är av särskild betydelse när det gäller behandling av känsliga uppgifter (GrUU 14/2018 rd, s. 5).

Folkpensionsanstaltens uppgifter kräver omfattande behandling av personuppgifter, vilket innebär att man ingriper i skyddet av fysiska personers privatliv och som är förenat med risker med tanke på skyddet av personuppgifter. Därför, och eftersom det gäller behandling av personuppgifter som hör till myndighetens uppgifter, bör det föreskrivas i lag om behandlingen av uppgifterna.

10.1.2 Skydd för privatlivet och för personuppgifter

Lagförslaget som gäller Folkpensionsanstaltens rätt att få och behandla uppgifter är av betydelse med tanke på skyddet för privatlivet och personuppgifterna som tryggas i 10 § i grundlagen. Den föreslagna regleringen är av betydelse också med tanke på EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. I artikel 7 i stadgan tryggas skyddet för privatlivet och i artikel 8 vars och ens rätt till skydd av sina personuppgifter.

Grundlagsutskottet har betonat de hot som behandling av känsliga uppgifter kan ge upphov till.

Enligt utskottets åsikt kan allvarliga risker som gäller informationssäkerhet och missbruk av uppgifter vara förknippade med en sådan exceptionellt omfattande databas. I sista hand kan det vara en persons identitet som är hotad (se GrUU 13/2016 rd, s.4, GrUU 14/2009 rd, s.3). Också enligt skäl 51 i ingressen i EU:s allmänna dataskyddsförordning och skäl 37 i ingressen i direktivet om dataskydd vid brottmål bör särskilda personuppgifter som till sin natur är särskilt känsliga med hänsyn till grundläggande rättigheterna och friheter åtnjuta särskilt skydd, eftersom behandling av sådana uppgifter kan innebära betydande risker för de grundläggande rättigheterna och friheterna. Utskottet har därför fäst särskild uppmärksamhet vid att det måste finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt. Bestämmelser om behandling av personuppgifter måste vara detaljerade och omfattande, inom de ramar som EU:s lagstiftning om dataskydd tillåter (GrUU 65/2018 rd, s. 45, GrUU 15/2018 rd, s. 40).

Grundlagsutskottet har fäst uppmärksamhet vid att rätten till information, som går före sekretessbestämmelserna, i sista hand går ut på att den myndighet som är berättigad till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller den myndighet som innehar informationen. Ju mer generella bestämmelserna om rätt till information är, desto större är risken att sådana intressen kan åsidosättas per automatik. Ju fullständigare bestämmelserna kopplar rätten till information

till villkor i sak, desto mer sannolikt är det att begäran om information måste motiveras. Då kan också den som lämnar ut informationen bedöma begäran med avseende på de lagliga villkoren för utlämnandet. Genom att de facto vägra att lämna ut informationen kan den som innehar den göra att det uppstår ett läge där en utomstående myndighet måste undersöka skyldigheten att lämna ut information, det vill säga tolka bestämmelserna. Denna möjlighet är viktig då det gäller att anpassa tillgången till information och sekretessintressena till varandra (GrUU 48/2018 rd, s. 5, GrUU 17/2016 rd, s. 6, GrUU 12/2014 rd, s. 2–3 och GrUU 65/2010 rd, s. 3–4).

Grundlagsutskottet har ansett att en bestämmelse som gäller rätt att få uppgifter i fråga om utlämnande av sekretessbelagda uppgifter ska bindas till krav på att uppgifterna antingen behövs eller är nödvändiga. Vid krav på behövlighet är det fråga om att en myndighets rätt att få uppgifter kan bindas till uppgifter som är behövliga för ett visst syfte, om man i lag försökt ge en uttömmande förteckning över uppgiftsinnehållet. Om innehållet inte anges i form av en förteckning har utskottet krävt att i lagstiftningen ingår ett krav på att ”informationen är nödvändig” för ett visst syfte (GrUU 62/2018 rd, s. 6). Grundlagsutskottet har fäst särskild uppmärksamhet vid att det måste finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt (GrUU 15/2018 rd, s. 40). Å andra sidan har utskottet ansett att grundlagen inte tillåter rätt till information som är summariskt vag och ospecificerad ens om den är en förenad med nödvändighetskriteriet (GrUU 59/2010 rd, s. 4).

Grundlagsutskottet har för skyddet av personuppgifter ansett det viktigt att det i lag åtminstone ingår bestämmelser om målet med registreringen, vad de berörda personuppgifterna innehåller, tillåtna användningsändamål och de registrerades rättssäkerhet (GrUU 14/2018 rd (s. 2–3). Dessutom ska regleringen av dessa faktorer på lagnivå vara heltäckande och detaljerad (se GrUU 14/1998 rd, s. 2 och t.ex. GrUU 1/2018 rd, s. 2).

Grundlagsutskottet har dock även fäst uppmärksamhet vid att det i dataskyddsförordningen fastställs bestämmelser för skyddet för fysiska personer vid behandling av personuppgifter. Dataskyddsförordningen är en EU-rättsakt som är till alla delar förpliktande och direkt tillämplig lagstiftning i samtliga medlemsstater. Enligt Europeiska unionens domstols etablerade rättspraxis har unionens lagstiftning företräd framom nationell rätt i enlighet med de förutsättningar som definierats i denna rättspraxis (se också t.ex. GrUU 51/2014 rd, s. 2). Grundlagsutskottet har i sin nyare praxis ansett att det inte finns något hinder för att kraven på räckvidd för, exakthet hos och noggrann avgränsning av bestämmelser om skyddet av personuppgifter till vissa delar kan uppfyllas genom en allmän unionsförordning eller genom en allmän nationell lag (se GrUU 14/1998 rd, s. 2 och till exempel GrUU 1/2018 rd, s. 3). Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter i fortsättningen i första hand tillgodoses med stöd av den allmänna dataskyddsförordningen och den nya nationella allmänna lagstiftningen. I det sammanhanget bör man undvika nationell speciallagstiftning (GrUU 14/2018 rd, s. 3–4, se även GrUU 2/2018 rd, 4–8, GrUU 31/2017 rd, s. 3–4, GrUU 5/2017 rd, s. 9 och GrUU 38/2016 rd, s. 4).

Propositionens konsekvenser för medborgarnas ställning ur perspektivet skydd för privatlivet och personuppgifter minskas av att personuppgifter redan med stöd av gällande lagstiftning kan utnyttjas för forskningssyfte och för statistiska ändamål samt för myndigheters planering och utredningar. Dessa behandlingsändamål tillåts även i dataskyddsförordningen. Ändamål för känsliga och sekretessbelagda personuppgifter ska inte i och med propositionen expandera i förhållande till nuläget. I propositionen föreslås inga helt nya ändamål.

I förslaget har man försökt begränsa negativa konsekvenser som riktas mot skyddet för privatlivet genom att avgränsa rätten att få och behandla uppgifter. Den tröskel för att få

uppgifter som ingår i förslaget har höjts genom att som sig bör binda rätten att få uppgifter till endast det nödvändiga. De informationsinnehåll som kommer att omfattas av rätten att få uppgifter räknas upp i lagförslaget och i specialmotiveringen. Folkpensionsanstalten ska be om uppgifter genom en särskild begäran om uppgifter där uppgifternas nödvändighet motiveras och användningssyftet beskrivs från fall till fall. Den som lämnar ut uppgifter ska utgående från denna begäran bedöma lagligheten i att lämna ut uppgifterna. Att nödvändigheten av att lämna ut uppgifter säkerställs från fall till fall kan anses tillräcklig som preventiv kontroll för utlämnandet. Aktörer som omfattas av den föreslagna regleringen lämnar ut uppgifter på begäran om uppgifter också med stöd av gällande lagar.

10.1.3 Ändamålsbegränsning och proportionalitet

Grundlagsutskottet har betonat kravet på att speciellt behandlingen av känsliga uppgifter ska vara bundet till krav på ändamålet. Det har enligt grundlagsutskottet funnits orsak att förhålla sig negativt till att uppgifterna används för ändamål som ligger utanför det syfte som de egentligen samlats in och registrerats för (GrUU 14/2009 rd, s. 4). I de fallen har bara exakt avgränsade och mycket små undantag kunnat göras från användningsbundenheten. Bestämmelserna får inte leda till att någon annan verksamhet än den som är förknippad med det ursprungliga ändamålet blir registrets huvudsakliga ändamål eller ens ett viktigt ändamål (se även t.ex. GrUU 14/2017 rd, s. 5–6, på finska).

När uppgifter behandlas för annat än det primära ändamålet ska behandlingen i enlighet med artikel 5 i dataskyddsförordningen vara förenliga med det ursprungliga ändamålet. Enligt artikel 5.1 b i dataskyddsförordningen ska personuppgifter samlas in för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål. De personuppgifter som samlats in så här får inte senare behandlas på ett sätt som är oförenligt med dessa ändamål. Enligt artikeln ska ytterligare behandling för arkivändamål av allmänt intresse, vetenskapliga eller historiska forskningsändamål eller statistiska ändamål dock inte anses vara oförenlig med de ursprungliga ändamålen. Enligt grundlagsutskottet utgör behandling för ändamål av allmänt intresse inte heller något problem med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 3/2004 rd, s.2), och bestämmelser om behandling för ändamål av den här typen har tillkommit också med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 25/1998 rd). Också bestämmelser om sekundär användning för myndigheternas planering och utredningar har ansetts godtagbara med motsvarande motiveringar och med hänsyn till 10 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 1/2018 rd, s. 5).

Artikel 6.4 i dataskyddsförordningen möjliggör ett nationellt handlingsutrymme enligt vilket man genom lag kan reglera behandling av personuppgifter också för andra ändamål än det ursprungliga ändamålet. Dessa åtgärder ska dock vara nödvändiga och proportionella för att skydda de mål som avses i artikel 23.1 i dataskyddsförordningen. De bestämmelser som föreslås är nödvändiga och proportionella för att trygga mål av allmänt intresse och social trygghet som avses i artikel 23.1 e.

Uppgifter enligt 2 § 3 mom. 2–3 punkterna i lagen om Folkpensionsanstalten har ett nära och oskiljaktigt samband med verkställigheten av förmånslagarna och Folkpensionsanstaltens service och tjänar dessa ändamål. Uppgifterna har också ett nära och oskiljaktigt samband den grundläggande rättighet i 19 § i grundlagen som gäller social trygghet.

Folkpensionsanstaltens forskning har som uppgift att stödja utvecklingen av den sociala tryggheten och lagarna som gäller den samt att utveckla kundservicen och övrig verksamhet (RP 10/2001). Konsekvensbedömning och uppföljning av ändringar i lagstiftningen som görs av Folkpensionsanstalten och med dess medverkan samt utredningar som gäller lagändringar

möjliggör ett faktabaserat samhälleligt beslutsfattande. Heltäckande och uppdaterad information är nödvändig särskilt vid granskning av små och sårbara befolkningsgrupper. Reglering som är dåligt motiverad eller felinriktad kan leda till att en del av medborgarna blir utan de stöd de behöver. Trygghet som krävs för ett människovärdigt liv kräver att konsekvenser av lagändringar som gäller förmåner och konsekvenser av ändringar i Folkpensionsanstaltens serviceverksamhet kan bedömas och förutses på ett heltäckande och korrekt sätt.

Regleringen anses uppfylla kraven på förenliga ändamål i artikel 6.4 i dataskyddsförordningen. Det ursprungliga ändamålet för insamlingen av personuppgifter, det vill säga att sköta de uppgifter som regleras i förmånslagarna, har ett klart samband med den senare behandlingen. Ändamålet med den senare behandlingen är att tjäna de uppgifter som regleras i förmånslagarna. Sammanhanget mellan insamlingen av personuppgifter, det vill säga Folkpensionsanstaltens förmånsverksamhet, och arten av de personuppgifter som ska behandlas förblir det samma.

Betydelsefullt är också att lagförslaget innehåller ett förbud mot att lämna ut insamlade uppgifter för behandling av förmånsärenden som gäller enskilda personer eller för något annat motsvarande administrativt beslutsfattande. De uppgifter som ska samlas in utgående från den föreslagna bestämmelsen får således inte utnyttjas vid förmånsbehandlingen. Således gäller dessa uppgifter inte heller den rätt som Folkpensionsanstalten har enligt förmånslagarna att vid behandling av en förmån använda sådana uppgifter som den fått för skötseln av andra uppdrag som ålagts den, om det är uppenbart att de påverkar denna förmån och uppgifterna enligt lag ska beaktas vid beslutsfattandet och om Folkpensionsanstalten även annars har rätt att få uppgifterna särskilt. Grundlagsutskottet har ansett att bestämmelser av den här typen är konstitutionellt korrekta med avseende på ändamålsbegränsningen (se GrUU 10/2012 rd, s. 3, GrUU 1/2018 rd, s. 6). Syftet med behandlingen är således inte att utöva offentlig makt gällande individer, utan uppgifterna behandlas för att förstå större helheter. Behandlingen får således inte konsekvenser för den registrerades ärende eller rättsliga ställning.

Den föreslagna regleringen har samband med den behandling som hör till Folkpensionsanstaltens etablerade praxis. Uppgifter i förmånsregistret har vid sidan av beslut om förmånsärenden också utnyttjats i andra lagstadgade uppdrag, såsom vid forskning och upprättandet av statistik. De registrerade har informerats om dessa ändamål. Det är således de facto inte en ändring av förmånsregistrets ändamål. De ändamål som avses i 2 § 3 mom. 2–3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten har inte utgjort förmånsregistrets huvudsakliga eller ens betydelsefulla användningssätt och de ska inte heller bli sådana i den föreslagna regleringen. Dessutom ska man beakta att uppgifterna enligt 2 § 3 mom. 2–3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten har ett nära och oskiljaktigt samband med förmånsregistrets ändamål och verkställigheten av förmånslagarna.

Vid bedömningen av proportionalitet bör det fästas alldeles särskild uppmärksamhet vid artikel 5 c och 5 e i dataskyddsförordningen som gäller principerna för behandling av personuppgifter. Personuppgifter ska vara adekvata, relevanta och inte för omfattande i förhållande till de ändamål för vilka de behandlas (principen om uppgiftsminimering). Personuppgifter får inte förvaras i en form som möjliggör identifiering av den registrerade under en längre tid än vad som är nödvändigt för de ändamål för vilka personuppgifterna behandlas. Folkpensionsanstalten har som personuppgiftsansvarig den ansvarsskyldighet som följer av artikel 5.1 f i dataskyddsförordningen. Folkpensionsanstalten ska således kunna påvisa att behandlingen behövs och är proportionerlig. Senare behandling av personuppgifterna för de behandlingsändamål som avses i förslaget ska således alltid bedömas separat.

Syftet med de föreslagna bestämmelserna om att få och utnyttja uppgifter är att möjliggöra utförandet av uppgifterna enligt 2 § i lagen om Folkpensionsanstalten. De rättigheter som

föreslås för Folkpensionsanstalten som gäller att få och utnyttja uppgifter är en förutsättning för att den ska kunna sköta sina lagstadgade uppgifter. Uppgifterna och deras betydelse för medborgarna beskrivs i avsnitt 2.2.1 i förslaget. Folkpensionsanstaltens uppgifter är viktiga för tryggheten av de grundläggande rättigheterna som gäller social trygghet enligt 19 § i grundlagen. Målen med Folkpensionsanstaltens uppgifter är godtagbara och nödvändiga för att möjliggöra verkställigheten av den sociala tryggheten och de bestämmelser som gäller den.

Med stöd av vad som anförts ovan är den föreslagna regleringen en nödvändig och proportionerlig åtgärd i förhållande till det mål som eftersträvas med den. Det är inte möjligt att uppnå den nytta som eftersträvas utan konsekvenser som riktas mot skyddet för de registrerades privatliv. Skyddet för privatlivet ska dock inte begränsas mer än vad som behövs med tanke på uppgifternas ändamål och Folkpensionsanstaltens lagstadgade uppgifter.

10.2 Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

Enligt 124 § i grundlagen kan offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning, och att ärendena behandlas i enlighet med de allmänna förvaltningslagarna och att de som behandlar ärendena handlar under tjänsteansvar (GrUU 65/2018 rd, GrUU 26/2017 rd, s. 49–50, GrUU 33/2004 rd, s. 7, GrUU 46/2002 rd, s. 9).

Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. Biträdande uppgifter som hjälp för myndigheter, såsom att ge biträdande uppgifter i anknytning till viseringsansökningarna till honorärkonsuler eller externa tjänsteleverantörer, har ansetts vara offentliga förvaltningsuppgifter (GrUU 55/2010 rd) samt att ge vissa assisterande och tekniska uppgifter som gäller ärenden i samband med uppehållstillstånd till en annan Schengenstats beskickning (GrUU 62/2014 rd).

De biträdande uppgifter som avses i denna proposition som Folkpensionsanstalten skulle ha möjlighet att överföra på privata aktörer innehåller inte utövande av beslutande makt som gäller verkställighet av social trygghet och som hör till Folkpensionsanstalten. Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att myndigheters biträdande uppgifter genom avtal kan överföras så att de sköts av andra än myndigheter (GrUU 47/2005 rd, s.6).

En förutsättning för att offentliga förvaltningsuppgifter enligt 124 § i grundlagen ska få anförtros andra än myndigheter är dessutom att detta inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Kravet i grundlagen understryker betydelsen av att de som sköter offentliga förvaltningsuppgifter är utbildade för ändamålet och sakkunniga samt att de skall stå under tillräcklig offentlig tillsyn (RP 1/1998 rd, s. 179). För säkerställandet av att kraven på rättssäkerhet och god förvaltning tillgodoses har grundlagsutskottet i sin praxis granskat frågor som gäller tillämpning av de allmänna förvaltningslagarna, tjänsteansvar, att lagstiftningen generellt är exakt och korrekt, att de som utför uppgifterna är lämpliga och kompetenta samt att verksamheten övervakas (se GrUU 26/2017 rd, s. 50–51, GrUU 33/2004 rd, s.7, GrUU 46/2002 rd, s. 9, GrUU 27/2014 rd, s. 2–3, GrUU 5/2014 rd, s.4).

Enligt den föreslagna 2 b § får Folkpensionsanstalten genom avtal överföra sådana uppgifter av biträdande art enligt 2 § 1 mom. som anknyter till verkställighet av social trygghet till en privat aktör som har tillräckliga tekniska förutsättningar och tillräcklig kompetens för att sköta en sådan uppgift. Uppgifter av biträdande art är enligt den föreslagna paragrafen mottagning, sortering samt lagring av ansökningar och andra handlingar som ges in till

Folkpensionsanstalten samt lagring av handlingar och registrering av uppgifter som ingår i dem. Dessutom är sådana uppgifter utskrift och kuvertering av handlingar som Folkpensionsanstalten sänder ut. Folkpensionsanstalten kan leverera handlingar och uppgifter om hur de ska skickas som fil till en privat aktör som skriver ut och kuverterar dem och levererar dem vidare för postning. De biträdande uppgifter som avses i paragrafen uppfyller också kraven på elektronisk delgivning enligt lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. De uppgifter som ska överföras till privata tjänsteproducenter är rutinartade biträdande stödtjänster där offentlig makt inte utövas.

De som utför biträdande tjänster för Folkpensionsanstaltens räkning ska arbeta under straffrättsligt tjänsteansvar. Regleringen är på sin plats bland annat för att de som arbetar i biträdande uppgifter hanterar sekretessbelagda handlingar. Trots att ansvar uppkommer redan till exempel på grund av brott mot sekretessbestämmelserna genom lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet kan innehav av sekretessbelagda uppgifter också leda till missbruk av annat slag.

Enligt grundlagsutskottets tolkningspraxis ifråga om överföring av ett offentligt förvaltningsuppdrag innebär tryggnade av kraven på rättssäkerhet och god förvaltning att de allmänna förvaltningslagarna iakttas när ärenden behandlas och att de som handlägger ärenden handlar under tjänsteansvar (till exempel GrUU 20/2006 rd). Den föreslagna regleringen innehåller bestämmelser om att bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på den som sköter biträdande uppgifter när personen sköter uppgifterna och dessutom tas också adekvata hänvisningar till skadeståndslagen in i förslaget. De allmänna lagarna tillämpas också på enskilda när de sköter en offentlig förvaltningsuppgift.

Grundlagens 124 § kräver inte att det i lag alltid hänvisas till allmänna förvaltningslagar, eftersom de allmänna förvaltningslagarna tillämpas med stöd av de i dem ingående bestämmelserna om tillämpningsområde, definition på myndighet eller enskildas skyldighet att ge språklig service också på enskilda när de utför ett offentligt förvaltningsuppdrag (t.ex. GrUU 26/2017 rd, GrUU 42/2005 rd).

Enligt 4 § i offentlighetslagen anses som myndighet också enskilda när de sköter offentliga uppdrag där utövning av offentlig makt ingår. De som sköter uppdrag enligt detta förslag utövar inte offentlig makt och begreppet myndighet enligt offentlighetslagen kan inte tillämpas på dem. Som myndighetshandling enligt 5 § i den lagen anses dock även en sådan handling som har inkommit till den som verkar på uppdrag av myndigheten för att denne skall kunna utföra sitt uppdrag. Den tystnadsplikt som föreskrivs i lagen ska därmed tillämpas på den som utför uppdrag i enlighet med 23 § i den lagen.

Oberoende av överföringen av biträdande uppgifter ansvarar Folkpensionsanstalten fortfarande för sina uppgifter som gäller den sociala tryggheten. Folkpensionsanstalten är fortfarande skyldig att instruera och ge kunder råd i frågor som gäller social trygghet. De skador som en kund eventuellt lider av ansvarar Folkpensionsanstalten för på det sätt som föreskrivs om offentlighetsrättsliga samfunds skadeståndsansvar. I propositionen föreslås inte heller att egentligt beslutsfattande överförs från Folkpensionsanstalten till andra aktörer. Såsom i nuläget gäller rättsskyddets garantier efter förmånsbeslut som Folkpensionsanstalten meddelat, såsom rättelse och omprövning av ett förvaltningsbeslut. Befogenhet att tillgodose dessa garantier på rättssäkerhet har Folkpensionsanstalten som behandlar ärendet genom det förfarande som fastställs i förvaltningslagen. Dessutom ska personen såsom i nuläget ha möjlighet att söka ändring hos besvärsnämnden för social trygghet och vidare hos försäkringsdomstolen. Till dessa delar äventyrar förslaget inte tillgodoseendet av rättssäkerheten.

För att säkerställa kraven på de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten och god förvaltning är det också viktigt att den uppgift inom den offentliga förvaltningen som anförtratts en privat aktör övervakas (se t.ex. GrUU 62/2014 rd, s. 3). I lagen om Folkpensionsanstalten föreslås att en privat aktör arbetar under tillsyn av Folkpensionsanstalten. Folkpensionsanstalten ska övervaka att aktören klarar av uppgiften och vid behov ingripa och avsluta avtalet om uppdragstagaren inte klarar av uppgiften korrekt. Dessutom ska Folkpensionsanstalten i de avtal den upprättar fästa särskild uppmärksamhet vid att personuppgifter behandlas korrekt och att tystnadsplikten iakttas.

10.2.1 Bedömning av ändamålsenligheten

Vid bedömningen av om det är ändamålsenligt att överföra offentliga förvaltningsuppgifter ska särskilt uppmärksammas dels förvaltningens effektivitet och övriga interna behov, dels enskilda personers och sammanslutningars behov (RP 1/1998 rd, s. 179/II, GrUU 16/2016 rd, s. 3 och GrUU 8/2014 rd, s. 3/II). Även förvaltningsuppgiftens art ska tas i beaktande (RP 1/1998 rd, s. 179/II, se t.ex. GrUU 6/2013 rd, s. 2/II, GrUU 65/2010 rd, s. 2/II, GrUU 57/2010 rd, s. 5/I). Kravet på ändamålsenlighet kan således när det är fråga om uppgifter i samband med serviceproduktion uppfyllas lättare än t.ex. i fråga om beslutsfattande som gäller en enskild persons eller sammanslutnings centrala rättigheter (RP 1/1998 rd, s. 179/II, se också GrUU 8/2014 rd, s. 4/I). Grundlagsutskottet har påpekat att kravet på ändamålsenlighet är ett juridiskt villkor och att det från fall till fall måste bedömas om kravet uppfylls (se GrUU 26/2017 rd och de utlåtanden som det hänvisas till där samt RP 1/1998 rd, s. 179/II). Huruvida kravet på ändamålsenlighet uppfylls måste bedömas från fall till fall varje gång en offentlig förvaltningsuppgift föreslås bli anförtrord någon utanför myndighetsorganisationen (se t.ex. GrUU 44/2016 rd, s. 5).

I sina bedömningar av om kravet på ändamålsenlighet uppfylls har grundlagsutskottet vägt in bland annat den specialkompetens eller de resurser som behövs för uppgifterna (GrUU 33/2021 rd, s. 2, GrUU 2/2010 rd, s. 2, GrUU 37/2010 rd, s. 5/II). Enligt lagförslaget kan Folkpensionsanstalten överföra sådana uppgifter av biträdande art som anknyter till verkställighet av social trygghet endast till en sådan privat tjänsteproducent som har tillräckliga tekniska förutsättningar och tillräcklig kompetens för att sköta en sådan uppgift. När ett avtal om verkställighet ingås säkerställer Folkpensionsanstalten att tjänsteproducenten har den specialkompetens och de resurser som behövs samt att personalen har den yrkeskompetens som behövs för att de uppgifter som avses i avtalet ska kunna fullgöras på behörigt sätt.

Enligt grundlagsutskottet handlar kravet på ändamålsenlighet enligt 124 § i grundlagen inte enbart om ekonomisk ändamålsenlighet, utan myndigheten bör på behörigt sätt fästa adekvat hänseende vid de ekonomiska konsekvenserna när rådgivningsuppdrag flyttas över på en privat aktör (GrUU 11/2006 rd, s. 2–3). Den nu föreslagna bestämmelsen gör det möjligt att i fortsättningen jämföra Folkpensionsanstaltens och den privata aktörens kostnader för verksamheten. Folkpensionsanstalten står inför investeringar i stödtjänstverksamheten inom några år. Det är då viktigt att säkerställa att Folkpensionsanstalten kan anlita privata tjänsteproducenter, om detta förbättrar möjligheterna att verka mer kostnadseffektivt.

De uppgifter av biträdande art som avses i lagförslaget är mottagning och sortering av ansökningar och andra handlingar som ges in till Folkpensionsanstalten samt lagring av handlingar och registrering av uppgifter som ingår i dem, utskrift och kuvertering av handlingar som Folkpensionsanstalten sänder ut och elektronisk delgivning av handlingar.

Att dessa uppgifter av biträdande art upphandlas av privata aktörer genom uppdragsavtal kan anses ändamålsenligt med beaktande av att det rör sig om rutinuppgifter. Genom att överföra

uppgifter av biträdande art till privata aktörer kan man till exempel utnyttja privata aktörers tjänsteinnovationer på ett sätt som inte vore kostnadseffektivt om det skedde enbart för Folkpensionsanstaltens bruk. Detta kan också effektivisera kundprocesserna, vilket skulle komma kunderna till godo genom snabbare och smidigare service. Skötseln av de uppgifter av biträdande art som avses här förutsätter investeringar, och investeringarnas omfattning påverkas av mängden handlingar som ska behandlas. Stora volymer medför stordriftsfördelar. Överföringen av uppgifterna möjliggör inte bara utnyttjande av stordriftsfördelar utan även ett snabbt införande av innovativa lösningar. Överföringen av uppgifter av biträdande art till en privat aktör skulle göra det möjligt för Folkpensionsanstalten att i högre grad koncentrera sina resurser på det expertarbete som hör till dess uppgift att trygga oundgänglig försörjning och grundläggande försörjning enligt 19 § i grundlagen. Av dessa skäl måste möjligheten att överföra uppgifter av biträdande art anses ändamålsenlig.

Grundlagsutskottet har betonat de hot som orsakas av behandling av känsliga uppgifter. Utskottet anser att omfattande databaser med känsliga uppgifter är förknippade med allvarliga risker som gäller informationssäkerhet och missbruk av uppgifter. I sista hand kan det vara en persons identitet som är hotad (GrUU 13/2016 rd, s. 4, och GrUU 14/2009 rd, s. 3/I). Dessutom bör i enlighet med skäl 51 i dataskyddsförordningen de särskilda personuppgifter som avses i artikel 9 och som till sin natur är särskilt känsliga med hänsyn till grundläggande rättigheter och friheter åtnjuta särskilt skydd, eftersom behandling av sådana uppgifter kan innebära betydande risker för de grundläggande rättigheterna och friheterna. Utskottet har därför särskilt påpekat att det måste finnas exakta och noga avgränsade bestämmelser om att det är tillåtet att behandla känsliga uppgifter bara om det är absolut nödvändigt och att bestämmelserna måste vara detaljerade och omfattande, inom de ramar som den allmänna dataskyddsförordningen tillåter (GrUU 4/2021 rd, stycke 9, GrUU 65/2018 rd, s. 45, och GrUU 15/2018 rd, s. 40).

I de uppgifter som anges ovan är man tvungen att behandla sekretessbelagda handlingar som samtidigt utifrån lagstiftningen om skyddet för personuppgifter kan höra till särskilda kategorier av personuppgifter, som till exempel hälsouppgifter. De som sköter uppgifterna är enligt lagstiftningen om skyddet för personuppgifter personuppgiftsbiträden. Folkpensionsanstalten är för sin del personuppgiftsansvarig för uppgifterna i fråga och svarar i den rollen på grundval av bestämmelserna om skydd av personuppgifter för de skyldigheter som ålagts den personuppgiftsansvarige. Folkpensionsanstaltens uppgift som personuppgiftsansvarig är att ge anvisningar till personuppgiftsbiträdena. Eftersom den gällande regleringen om skydd för personuppgifter kan bedömas utgöra tillräckliga lagfästa ramar för behandlingen av personuppgifter, är bedömningen i propositionen att det inte finns behov av att föreskriva om skyddet för personuppgifter mer ingående.

Enligt 10 § 1 mom. utfärdas närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter genom lag. Grundlagsutskottet har i och med ikraftträdandet av EU:s dataskyddsreform reviderat sin ståndpunkt (GrUU 14/2018 rd) när det gäller kraven i bestämmelserna om skydd av personuppgifter. När det föreskrivs om behandling av personuppgifter nationellt förutsätts det vanligtvis inte längre någon heltäckande och detaljerad reglering inom den allmänna dataskyddsförordningens tillämpningsområde. Utskottet har ansett att dataskyddsförordningens detaljerade bestämmelser, som tolkas och tillämpas i enlighet med de rättigheter som garanteras i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, över lag utgör en tillräcklig rättslig grund även med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter således i första hand tryggas med stöd av EU:s allmänna dataskyddsförordning och den nationella allmänna lagstiftningen. Man bör således förhålla sig restriktivt till nationell lagstiftning och begränsa den till endast nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger.

I 23 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet föreskrivs det om tystnadsplikt i fråga om en handlings sekretessbelagda innehåll och förbud mot att använda sådana uppgifter för att skaffa sig själv fördel eller för att skada någon annan. Denna reglering gäller också personer till vilka Folkpensionsanstalten har överfört sådana rutinuppgifter som avses här. De som utför sådana uppgifter omfattas alltså av samma tystnadsplikt som tjänstemän när det gäller känsliga klient- och patientuppgifter som de får i sitt uppdrag. Inom ramen för sin tillsynsskyldighet ska Folkpensionsanstalten säkerställa att de personer som utför uppgifter av biträdande art är medvetna om sin tystnadsplikt. Enligt lagen kvarstår tystnadsplikten även efter att uppdraget för myndigheten har avslutats.

Som det konstateras ovan gäller tystnadsplikten enligt 23 § i offentlighetslagen också personer till vilka Folkpensionsanstalten har överfört sådana rutinuppgifter som avses här, och de handlar under straffrättsligt tjänsteansvar och under Folkpensionsanstaltens tillsyn. De som utför uppgifter av biträdande art skulle behandla personuppgifter för Folkpensionsanstaltens räkning. Med stöd av bestämmelserna om skydd för personuppgifter ska Folkpensionsanstalten vara personuppgiftsansvarig, och till dess skyldigheter hör att utarbeta dokumenterade anvisningar om behandlingen av personuppgifter, som de som behandlar personuppgifter ska iaktta. I sista hand ansvarar Folkpensionsanstalten i egenskap av personuppgiftsansvarig för att behandlingen av personuppgifterna är lagenlig och för andra skyldigheter. Det kan således konstateras att även överföringen av behandlingen av handlingar som innehåller känsliga uppgifter till en privat aktör kan anses godtagbar och proportionerlig.

Den föreslagna 2 b § motsvarar 2 b § i lagen om Skatteförvaltningen, som har stiftats med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 30/2012 rd). I samband därmed konstaterade grundlagsutskottet att de uppgifter som avses i bestämmelserna i huvudsak är rutinmässiga, biträdande stöduppgifter som inte innebär utövning av offentlig makt. Grundlagsutskottet har bedömt att överföringen av de tekniska uppgifter som nämns i bestämmelsen är ändamålsenlig och att bestämmelserna också i övrigt uppfyller de krav som grundlagsutskottet i sin praxis ställt på sådan överföring av uppgifter (se t.ex. GrUU 3/2009 rd, s. 4–5 och GrUU 11/2006 rd).

Dessutom har riksdagen nyligen behandlat regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om en reform av statens regionförvaltning (RP 13/2025 rd). I den propositionen föreslås det att en motsvarande bestämmelse om överföring av uppgifter av biträdande art till en privat aktör ska tas in också i lagen om Tillstånds- och tillsynsverket. Uppgifter av biträdande art är enligt den propositionen mottagning och sortering av anmälningar och andra handlingar som ges in till verket samt elektronisk lagring av handlingar och registrering av uppgifter som ingår i dem i arbetskön till ärendehantering. Också dessa uppgifter av biträdande art är förknippade med behandling av känsliga personuppgifter, och i detta avseende har propositionen likheter med den nu föreslagna bestämmelsen om överföring av uppgifter av biträdande art till Folkpensionsanstalten. Vid behandlingen av den propositionen har riksdagen inte konstaterat att möjligheten att överföra bistående uppgifter till en privat aktör skulle äventyra tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna eller de mänskliga rättigheterna.

I propositionen föreskrivs exakt och detaljerat genom en förteckning över de offentliga förvaltningsuppgifter av biträdande art som Folkpensionsanstalten kan upphandla av ett tjänsteföretag genom avtal. Regleringens tydliga avgränsning motsvarar grundlagsutskottets tidigare praxis. Exempelvis i samband med social- och hälsovårdsreformen hade det varit möjligt att införa även vidare bestämmelser om underleverantörer än vad som då föreslogs, förutsatt att regleringen uppfyller de krav som ställs i 124 § i grundlagen (GrUU 17/2021 rd).

10.3 Medborgarskapskrav för Folkpensionsanstaltens generaldirektör och direktörer

I propositionen föreslås det att lagen om Folkpensionsanstalten ändras så att endast finska medborgare kan utnämnas till tjänsterna som generaldirektör eller direktör vid Folkpensionsanstalten. En finsk medborgares eventuella andra medborgarskap utgör inget hinder för utnämning till tjänsten. Motsvarande bestämmelser om medborgarskapskrav för vissa tjänster finns i 7 § i statstjänstemannalagen. Förslaget är av betydelse relevant med tanke på bestämmelserna om likabehandling i 6 § i grundlagen samt bestämmelserna om behörighetskrav för tjänster i 125 § i grundlagen.

Enligt 6 § 2 mom. i grundlagen får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. Som det framgår av uttrycket "av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person", är listan över förbjudna grunder för åtskillnad inte uttömmande. Medborgarskap är enligt grundlagsutskottets vedertagna tolkning en sådan grund för åtskillnad som avses i punkten (GrUU 26/2010, s. 2, GrUU 13/2009 rd, s. 2 och GrUU 11/2009 rd, s. 7).

Bestämmelsen om förbud mot diskriminering innebär inte att all åtskillnad mellan människor är förbjuden, även om åtskillnaden grundar sig på en orsak som uttryckligen anges i bestämmelsen. Det väsentliga är huruvida man kan särbehandla någon av en orsak som gäller hans person på ett sätt som är godtagbart med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. Grundlagsutskottet har i sin praxis utöver att bedöma om grunden kan godtas också fäst avseende vid om den valda lösningen står i rätt proportion till det eftersträvade målet (GrUU 23/2012 rd, s. 2 och GrUU 60/2010 rd, s. 3).

Enligt grundlagens 125 § 1 mom. kan genom lag bestämmas att endast finska medborgare får utnämnas till bestämda offentliga tjänster eller uppdrag. Tjänsterna vid Folkpensionsanstalten är sådana offentliga tjänster som avses i grundlagen. Attributet "bestämda" framför offentliga tjänster eller uppdrag anger principen att medborgarskapskrav ska ställas endast i begränsad utsträckning och av grundad anledning (RP 1/1998 rd). I grundlagsutskottets praxis har det ansetts att kravet på medborgarskap kan föreskrivas som behörighetsvillkor för en sådan tjänst till vilken hör betydande utövning av offentlig makt (bl.a. GrUU 38/2013 rd, GrUU 19/2005 rd och GrUU 28/2004 rd). Kärnområdet när det gäller utövning av offentlig makt omfattar exempelvis polisväsendet, domstolsväsendets rättskipningsverksamhet, utökningsväsendet och beskattningen samt myndighetens rätt att påföra utomstående officiella påföljder (t.ex. vite). Området för offentlig makt kan emellertid inte fastställas uttömmande (RP 1/1998 rd, s. 74).

Som närmare beskrivs i specialmotiveringen gäller kravet på finskt medborgarskap för utnämning till en tjänst i 7 § i statstjänstemannalagen ett stort antal olika tjänster. De motiveringar som använts för att föreskriva medborgarskapskrav varierar också beroende på tjänst. För många tjänster har kravet motiverats med en kombination av olika skäl. Finskt medborgarskap har krävts bland annat i de högsta ledningstjänsterna inom statsrådet och den förvaltning som lyder under statsrådet samt i tjänster som innebär betydande utövning av offentlig makt eller som omfattar till exempel uppgifter som hänför sig till tryggheten av samhällets vitala funktioner samt i tjänster som innefattar beredskapsuppgifter. Som motivering har dessutom använts bland annat tjänsteuppgifternas samband med statens och samhällets allmänna intresse och säkerhet (RP 70/2017 rd s. 16–20). Grundlagsutskottet lämnade utlåtande om det lagförslag som gällde 7 § i statstjänstemannalagen (GrUU 33/2017 rd).

Medborgarskapskravet för tjänsterna som generaldirektör och direktör vid Folkpensionsanstalten kan också motiveras med en helhet av olika skäl. Dessa tjänster är

förenade med betydande utövning av offentlig makt, uppgifter som hänför sig till tryggheten av vitala funktioner samt beredskapsuppgifter och de har också samband med statens och samhällets allmänna intresse (se närmare specialmotiveringen till ändringen av 9 § i lagen om Folkpensionsanstalten).

Enligt 125 § 2 mom. i grundlagen är de allmänna utnämningsgrunderna för offentliga tjänster skicklighet, förmåga och beprövad medborgarlig dygd. Med beprövad medborgarlig dygd avses meriter från allmän samhällsaktivitet som är relevanta för skötseln av tjänsten samt oklanderligt uppförande. Uttrycket medborgarlig dygd har i detta sammanhang ingenting att göra med finskt medborgarskap. De allmänna utnämningsgrunderna ska tolkas i sammanhang med de allmänna och särskilda behörighetsvillkoren för respektive tjänst, och då ska också beaktas tjänstebestämmelsen och uppgiftsområdet samt de konkreta arbetsuppgifter som hör till tjänsten (RP 1/1998 rd).

Personer, deras bindningar och situation i övrigt samt de krav som tjänsten ställer ska bedömas från fall till fall och på ett övergripande sätt. Dubbel medborgarskap skulle alltså inte utgöra ett generellt hinder för utnämning, och det är därmed inte fråga om ett allmänt tjänsteförbud baserat på dubbel medborgarskap. Som det närmare anges i specialmotiveringen har den föreslagna regleringen bland annat en godtagbar grund som på ett väsentligt sätt anknyter till betydande utövning av offentlig makt och statens vitala funktioner. Dessutom uppfyller det begränsade tillämpningsområdet för särbehandlingsgrunden kravet på proportionalitet. Tillämpningen av medborgarskapskravet har dessutom definierats tillräckligt exakt och avgränsat.

10.4 Delgivning av beslut

Genom propositionen eftersträvas en betydande ökning av den elektroniska kommunikationen och därigenom effektivare myndighetsverksamhet. Propositionen är därför relevant med tanke på grundläggande rättigheter såsom likabehandling, rättsskydd samt de språkliga rättigheter som tryggas i 17 § i grundlagen. Propositionen har inga betydande konsekvenser för tillgodoseendet av barnets rättigheter enligt 6 § 3 mom. i grundlagen. Dessa konstitutionella ramar har beaktats vid beredningen av propositionen, och den uppfyller därmed de krav som grundlagen ställer, såsom beskrivs närmare i avsnitt 4.2.5 om konsekvenserna för de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna.

10.5 Lämnande av kontaktuppgifter i beslut

Grundlagsutskottet har med hänsyn till 21 § i grundlagen och kravet på att offentlig maktutövning ska grunda sig på lag fäst uppmärksamhet vid att man vid automatiserat beslutsfattande inte ens i masshantering får äventyra kraven på god förvaltning eller parternas rättssäkerhet (GrUU 81/2022 rd, s. 2–3, GrUU 7/2019 rd, s. 8, GrUU 49/2017 rd, s. 5, GrUU 35/2005 rd, s. 2).

Enligt 21 § i grundlagen har var och en rätt att på behörigt sätt få sin sak behandlad. Grundlagen föreskriver inte uttryckligen att namnet på den person som kan lämna ytterligare information om beslutet måste anges i ett förvaltningsbeslut. I grundlagens 21 § föreskrivs dock om en grundläggande rättighet som gäller god förvaltning, grunderna för förvaltningsförfarandet och rättsskyddet. Den enskildes rättigheter och myndighetens förfarandemässiga skyldigheter definieras av rätten till behörig behandling och rätten till god förvaltning. Garantierna för god förvaltning tryggas genom lag.

Den föreslagna ändringen innebär inte att namnet på den person som fattat beslutet inte längre skulle framgå av beslutet från Folkpensionsanstalten, utan detta ska även fortsättningsvis anges.

Den föreslagna ändringen innebär däremot ett undantag från kravet i 44 § 1 mom. 4 punkten i förvaltningslagen, enligt vilket det av beslutet tydligt ska framgå namn och kontaktuppgifter för den person av vilken en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet. I specialmotiveringen sägs det också att det föreskrivs om ett motsvarande undantag i 53 g § i förvaltningslagen, som gäller anmälan om automatiserat avgörande, och i 28 d § i informationshanteringslagen, där det föreskrivs om beslut om införande av automatiserat beslutsförfarande.

Enligt 8 § i förvaltningslagen ska en myndighet inom ramen för sin befogenhet och enligt behov ge sina kunder råd i anslutning till skötseln av ett förvaltningsärende samt svara på frågor och förfrågningar som gäller utträttandet av ärenden. Enligt 7 § i förvaltningslagen ska dessutom möjligheterna att utträta ärenden och behandlingen av ärenden hos en myndighet om möjligt ordnas så att den som vänder sig till förvaltningen får behörig service och att myndigheten kan sköta sin uppgift med gott resultat.

Den föreslagna bestämmelsen tryggar tillräckligt den enskildes rätt till rådgivning i förvaltningsärenden och till behöriga förvaltningstjänster enligt förvaltningslagen, samtidigt som den möjliggör att myndigheten kan fullgöra sina uppgifter effektivt. Den föreslagna bestämmelsen innebär inte heller någon inskränkning av kravet på öppenhet i myndigheternas verksamhet och begränsar inte en parts rätt att få uppgifter om sitt beslut.

För den som behöver tilläggsuppgifter saknar det betydelse om han eller hon före kontakten med Folkpensionsanstalten känner till vilken person som kommer att lämna information om beslutet. Det väsentliga är att han eller hon får sakkunnig rådgivning om beslutet från Folkpensionsanstalten. Han eller hon kan begära att av rådgivningstjänsten också få kontaktuppgifterna till den person som fattat beslutet för att ställa uppföljande frågor. Den föreslagna regleringen äventyrar alltså inte den enskildes rättsskydd, rätt till behörig behandling av begäran om ytterligare information eller rätt till god förvaltning.

Såsom närmare anges i specialmotiveringen finns det vägande skäl att föreskriva om undantag från bestämmelsen i förvaltningslagen om att namnet på den person som lämnar ytterligare uppgifter ska anges i beslutet. Att ordna tillhandahållandet av ytterligare information på ett sätt som avviker från förvaltningslagen är motiverat framför allt för att säkerställa en effektiv verkställighet av social trygghet, underlätta den enskildes ärendehantering och möjliggöra en ändamålsenlig organisering av Folkpensionsanstaltens verksamhet.

10.6 Statens revisionsverks rätt att granska Folkpensionsanstaltens verksamhet

Folkpensionsanstaltens konstitutionella särställning grundar sig på 36 § 1 mom. i grundlagen, enligt vilket riksdagen väljer fullmäktige att övervaka folkpensionsanstaltens förvaltning och verksamhet enligt vad som närmare bestäms genom lag. Genom denna grundlagsbestämmelse och den konstitutionella praxis som utvecklats på dess grund har Folkpensionsanstalten knutits till riksdagens inflytelsesfär.

Grundlagsutskottet har ansett att 36 § 1 mom. i grundlagen kräver att fullmäktige genom lagen ges uppdrag och kompetens som gör det möjligt för dem att faktiskt bedriva en reell övervakning (GrUU 7/2001 rd, s. 2). Enligt grundlagsutskottet bör ”övervakning” i detta sammanhang ses i ett brett perspektiv. Grundlagen bör anses referera till en strävan att garantera riksdagen adekvata påverkansmöjligheter visavi Folkpensionsanstalten (GrUU 7/2001 rd, s. 3).

Fullmäktiges tillsynsrätt har ansetts utesluta eller begränsa andra statliga organs möjligheter att ingripa i Folkpensionsanstaltens verksamhet. Grundlagsutskottet har i sin praxis ansett att

Folkpensionsanstalten på grund av sin författningsrättsliga särställning är fristående med avseende på de styrnings- och tillståndsförhållanden som gäller det myndighetsmaskineri som lyder under statsrådet och ministerierna (bl.a. GrUU 7/2001 rd, GrUU 46/2010 rd). Exempelvis har grundlagsutskottet ansett att det skulle kräva grundlagsordning att utsträcka finansministeriets bindande styrning till Folkpensionsanstalten (GrUU 46/2010 rd, s. 4). Utöver riksdagen övervakar dock också andra aktörer Folkpensionsanstaltens verksamhet, såsom de högsta laglighetsövervakarna och dataombudsmannen i fråga om tillämpningen av den allmänna dataskyddsförordningen och den nationella dataskyddslagstiftningen. I den regeringsproposition med förslag till lag om tillsyn över vissa system för artificiell intelligens (RP 46/2025 rd) som för närvarande behandlas i riksdagen föreslås det dessutom att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira) ska ha rätt att övervaka de system för artificiell intelligens med hög risk som Folkpensionsanstalten tar i bruk. I fråga om förbjudna AI-system skulle tillsynen utövas av dataskyddsombudsmannen, och Transport- och kommunikationsverket skulle övervaka att transparenskyldigheterna enligt artikel 50 i AI-förordningen iakttas.

Det föreslås att lagen om statens revisionsverk ändras så att statens revisionsverk får rätt att granska lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi.

Frågan om Statens revisionsverks möjlighet att granska Folkpensionsanstaltens verksamhet har tidigare behandlats, bland annat vid stiftandet av lagen om Statens revisionsverk (676/2000). Då ansågs det dock inte möjligt att låta statens revisionsverk granska Folkpensionsanstaltens verksamhet, även om detta betraktades som viktigt. I propositionen om lagen konstaterades följande: ”Det nuvarande systemet kan inte anses tillfredsställande för skötseln och styrningen av statsfinanserna. Förslag till ändringar har dock inte kunnat läggas fram i samband med denna reform av lagstiftningen om revisionsverket, eftersom

det här är fråga om verksamheten vid en inrättning som riksdagen svarar för och ingrepp i det nuvarande systemet för tillsyn över inrättningen skulle krävas. Regeringen finner det viktigt att en separat utredning initieras för att undersöka om folkpensionsanstaltens verksamhet skall inbegripas i den externa revisionen av statsfinanserna och i så fall i vilken omfattning detta skall ske (RP 39/2000 rd, s. 15).

I det nu föreslagna lagförslaget har man dock försökt undvika detta problem. Enligt förslaget ska rapporten om granskning av Folkpensionsanstalten enligt 5 § i lagen om statens revisionsverk delges riksdagens revisionsutskott och andra aktörer som anges i den gällande lagen. Dessutom ska rapporten sändas för kännedom till fullmäktige som valts av riksdagen och som övervakar Folkpensionsanstalten. Granskningsberättelsen till riksdagens fullmäktige kompletterar det informationsmaterial som fullmäktige behöver för sin tillsynsuppgift. I det avseendet stärker det fullmäktiges ställning som Folkpensionsanstaltens övervakare, inte försvagar den. Genom denna lösning skulle den föreslagna lagen stärka den uppgifts- och befogenhetshelhet som fullmäktige har, vilket tryggar möjligheten till faktisk och betydande tillsyn. Att utsträcka Statens revisionsverks granskningsrätt till Folkpensionsanstalten på detta sätt skulle stödja riksdagens budgetmakt och informationsbehov, vilket i sin tur ytterligare skulle stärka riksdagens tillsynsfunktion. Propositionen skulle inte förändra fullmäktiges nuvarande uppgiftskaraktär eller försvaga riksdagens tillsyns- eller inflytandemöjligheter.

Regeringen anser mot bakgrund av det ovan anförda att lagförslaget uppfyller de krav som grundlagen ställer och att det kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser dock att det är önskvärt att grundlagsutskottet lämnar utlåtande i ärendet, eftersom den föreslagna regleringen är av betydelse med tanke på flera rättigheter som tryggas i grundlagen.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001) 6 § 2 mom., 7 § 1 mom. 12 punkten, 9 § 1 mom., 11 § och 20 a § 2 mom. samt rubriken för 6 kap., av dem 7 § 1 mom. och 9 § sådana de lyder i lag 331/2024 och 20 a § 2 mom. sådant detn lyder i lagarna 1312/2003 och 425/2021, och

fogas till lagen nya 2 a och 2 b §, till 7 § 1 mom., sådant det lyder i lag 331/2024, en ny 13 punkt och till lagen nya 19 a och 20 b § som följer:

2 a §

Rätt att få och att behandla uppgifter

För skötseln av uppgifterna enligt 2 § 3 mom. 2 och 3 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om användningen av uppgifter behandla uppgifter i sitt förmånsregister.

För skötseln av uppgifterna enligt 2 § 3 mom. 2 och 3 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om användningen av uppgifter få nödvändiga uppgifter enligt följande:

1) av Pensionsskyddscentralen uppgifter om lagstadgade arbetspensioner och avträdelseförmåner som motsvarar pension, förhandsbeslut om rehabilitering och beslut om rehabiliteringspenningar och rehabiliteringstillägg samt uppgifter ur intjäningsregistret,

2) av pensionsanstalten Keva uppgifter om personer som varit närståendevårdare och familjevårdare och om de arvoden som betalats till dem,

3) av Skatteförvaltningen beskattningsuppgifter,

4) av Migrationsverket uppgifter om arten av uppehållstillstånd för utländska medborgare och uppgifter om tillståndens varaktighet,

5) av Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet uppgifter om läkemedelsförbrukning och uppgifter om läkemedel som används vid vårdinrättningar samt uppgifter om störningar i tillgången på läkemedel,

6) uppgifter om recept och anknytande receptexpedieringar ur det receptcenter som avses i lagen om elektroniska recept (61/2007),

7) av i 13 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023) avsedda personuppgiftsansvariga för kunduppgifter uppgifter om besök inom hälso- och sjukvården samt uppgifter om undersökningar och behandlingar som ordinerats av läkare,

8) av Institutet för hälsa och välfärd uppgifter om primärvårdens, den specialiserade sjukvårdens, företagshälsovårdens och socialvårdens verksamhet och kostnader,

9) av Statistikcentralen uppgifter om befolkningens utbildning, yrken och socioekonomiska ställning,

10) av Utbildningsstyrelsen uppgifter om barn som deltar i småbarnspedagogik och om deras vårdnadshavare, och

11) av Studenternas hälsovårdsstiftelse person- och patientuppgifter som gäller studerandehälsovårdstjänster samt uppgifter om kostnader och verksamhet i fråga om produktionen av studerandehälsovårdstjänster.

Uppgifter som samlats in med stöd av 2 mom. får inte lämnas ut för behandling av förmånsärenden som gäller en enskild person eller för något annat motsvarande administrativt beslutsfattande.

2 b §

Överföring av uppgifter av biträdande art till privata aktörer

Folkpensionsanstalten får överföra sådana uppgifter av biträdande art som anknyter till verkställighet av social trygghet till en privat aktör, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna. Folkpensionsanstalten ska säkerställa att tjänsteproducenten har tillräckliga tekniska förutsättningar och tillräcklig kompetens för att sköta en sådan uppgift. Folkpensionsanstalten ska övervaka skötseln av de uppgifter som anges i avtalet. De privata tjänsteproducenterna är personuppgiftsbiträden för Folkpensionsanstaltens räkning. Uppgifter av biträdande art är

- 1) mottagning och sortering av ansökningar och andra handlingar som ges in till Folkpensionsanstalten samt lagring av handlingar och registrering av uppgifter som ingår i dem,
- 2) utskrift och kuvertering av handlingar som Folkpensionsanstalten sänder ut,
- 3) elektronisk delgivning enligt lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Den som sköter uppgifter av biträdande art handlar under straffrättsligt tjänsteansvar vid utförandet av uppgifter enligt 1 mom. Bestämmelser om skadestånd finns i skadeståndslagen (412/1974).

6 §

Styrelsen

När styrelseledamöterna förordnas ska sakkunskap i systemen för social trygghet, ledning, förvaltning, ekonomi och placeringsverksamhet samt i offentlig informationsförvaltning beaktas. Dessutom ska sakkunskap om arbets- och företagslivet och om de försäkrade beaktas, vilken företräds av representanter för arbetsgivarnas och löntagarnas centralorganisationer. Av styrelseledamöterna ska en vara representant för social- och hälsovårdsministeriet.

7 §

Styrelsens uppgifter

Styrelsen leder och utvecklar Folkpensionsanstaltens verksamhet. Styrelsen ska utöver annat

-
- 12) besluta om ställföreträdare för den högsta ledningen,
 - 13) avtala om anställningsvillkoren för den högsta ledningen.
-

9 §

Högsta ledningen

Folkpensionsanstalten leds av generaldirektören. Folkpensionsanstalten kan också ha andra direktörer. Till tjänsten som generaldirektör och direktör får endast en finsk medborgare utnämnas.

11 §

Generaldirektörens, direktörernas och tjänstemännens ställning

På generaldirektören och direktörerna tillämpas vad som i 8 a, 26 och 40 § i statstjänstemannalagen (750/1994) föreskrivs om anmälan om bindningar, uppsägning och avstängning från tjänsteutövning för de ämbetsverkschefer som avses i 26 § 4 punkten i den lagen. På generaldirektören och direktörerna tillämpas dessutom vad som i den lagen föreskrivs om tjänstemännens anställningsvillkor, skyldigheter, ansvar, bisysslor, upplösning och upphörande av tjänsteförhållande samt givande av en varning.

I fråga om generaldirektören fattas beslut om tillstånd för bisyssla, uppsägning, upplösning av tjänsteförhållande, avstängning från tjänsteutövning och givande av en varning av fullmäktige. I fråga om de övriga direktörerna fattas beslut om dessa frågor av styrelsen.

I fråga om anstaltens tjänstemäns anställningsförhållande till Folkpensionsanstalten tillämpas arbetsavtalslagen (55/2001). Om anställningsvillkoren avtalas genom ett kollektivavtal mellan Folkpensionsanstalten och de föreningar som representerar tjänstemännen.

6 kap.

Bokföring, bokslut och revision samt granskning av förvaltning och ekonomi

19 a §

Statens revisionsverks granskningsrätt

Statens revisionsverk har rätt att granska lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi.

20 a §

Delgivning av beslut

Bestämmelser om elektronisk delgivning av beslut finns i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Med avvikelse från 19 § 2 mom. i den lagen anses dock ett beslut ha blivit delgivet den sjunde dagen efter att meddelandet sändes, om inte något annat visas.

20 b §

Lämnande av kontaktuppgifter i beslut

Av ett beslut ska framgå kontaktuppgifter till Folkpensionsanstalten genom vilka en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet.

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av lagen om statens revisionsverk

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statens revisionsverk (676/2000) 1 § 2 mom. och 5 § 1 mom., av dem 5 §
1 mom. sådant det lyder i lag 597/2007, och
fogas till 2 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 660/2021, en ny 2 c-punkt som följer:

1 §

Ställning och uppgifter

Revisionsverket har till uppgift att granska lagligheten av och ändamålsenligheten i statsfinanserna samt iakttagandet av statsbudgeten. Till revisionsverkets uppgifter hör inte granskning av riksdagens ekonomi, de fonder som står under riksdagens garanti eller Finlands Bank.

2 §

Granskningsrätt

Revisionsverket har rätt att granska

2 c) lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi,

5 §

Granskningsberättelse

Revisionsverket sänder granskningsberättelsen för kännedom och behövliga åtgärder till revisionsobjektet och det ministerium till vars ansvarsområde revisionsobjektet hör samt för kännedom till riksdagens revisionsutskott och finansministeriet. Dessutom ska rapporten om granskningen av Folkpensionsanstalten sändas för kännedom till fullmäktige som valts av riksdagen och som övervakar Folkpensionsanstalten. Revisionsobjektet och det ministerium till vars ansvarsområde revisionsobjektet hör ska meddela revisionsverket vilka åtgärder som vidtagits med anledning av anmärkningarna i granskningsberättelsen. Denna anmälningskyldighet gäller inte social- och hälsovårdsministeriet när granskningsberättelsen gäller Folkpensionsanstalten.

Denna lag träder i kraft den

20 .

3.

Lag

om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen om inkomstdatasystemet (53/2018) 13 § 1 mom. 17 punkten som följer:

13 §

Uppgiftsanvändares rätt att få uppgifter ur inkomstdatasystemet

Inkomstregisterenheten förmedlar och lämnar ut sådana uppgifter ur inkomstregistret som en uppgiftsanvändare trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter, med stöd av någon annan lag har rätt att få av prestationsbetalaren eller av andra uppgiftsanvändare, som följer:

17) till Folkpensionsanstalten de inkomstuppgifter och andra uppgifter om alla inkomsttagare i inkomstregistret som Folkpensionsanstalten har rätt att få för verkställigheten av alla pensioner och förmåner som det föreskrivs att den ska verkställa och för verkställigheten av uppdrag enligt de förordningar och de överenskommelser om social trygghet som avses i 2 punkten och för skötseln av uppgifter enligt 2 § 3 mom. 2 och 3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001),

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 4 september 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Minister för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen

1.

Lag

om ändring av lagen om Folkpensionsanstalten

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001) 6 § 2 mom., 7 § 1 mom. 12 punkten, 9 § 1 mom., 11 § och 20 a § 2 mom. samt rubriken för 6 kap., av dem 7 § 1 mom. och 9 § sådana de lyder i lag 331/2024 och 20 a § 2 mom. sådant detn lyder i lagarna 1312/2003 och 425/2021, och

fogas till lagen nya 2 a och 2 b §, till 7 § 1 mom., sådant det lyder i lag 331/2024, en ny 13 punkt och till lagen nya 19 a och 20 b § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 a §

Rätt att få och att behandla uppgifter

För skötseln av uppgifterna enligt 2 § 3 mom. 2 och 3 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om användningen av uppgifter behandla uppgifter i sitt förmånsregister.

För skötseln av uppgifterna enligt 2 § 3 mom. 2 och 3 punkten har Folkpensionsanstalten rätt att avgiftsfritt och trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar i fråga om användningen av uppgifter få nödvändiga uppgifter enligt följande:

1) av Pensionsskyddscentralen uppgifter om lagstadgade arbetspensioner och avträdelseförmåner som motsvarar pension, förhandsbeslut om rehabilitering och beslut om rehabiliteringspenningar och rehabiliteringstillägg samt uppgifter ur intjäningsregistret,

2) av pensionsanstalten Keva uppgifter om personer som varit närståendevårdare och familjevårdare och om de arvoden som betalats till dem,

3) av Skatteförvaltningen beskattningsuppgifter,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4) av Migrationsverket uppgifter om arten av uppehållstillstånd för utländska medborgare och uppgifter om tillståndens varaktighet,

5) av Säkerhets- och utvecklingscentret för läkemedelsområdet uppgifter om läkemedelsförbrukning och uppgifter om läkemedel som används vid vårdinrättningar samt uppgifter om störningar i tillgången på läkemedel,

6) uppgifter om recept och anknytande receptexpedieringar ur det receptcenter som avses i lagen om elektroniska recept (61/2007),

7) av i 13 § i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023) avsedda personuppgiftsansvariga för kunduppgifter uppgifter om besök inom hälso- och sjukvården samt uppgifter om undersökningar och behandlingar som ordinerats av läkare,

8) av Institutet för hälsa och välfärd uppgifter om primärvårdens, den specialiserade sjukvårdens, företagshälsovårdens och socialvårdens verksamhet och kostnader,

9) av Statistikcentralen uppgifter om befolkningens utbildning, yrken och socioekonomiska ställning,

10) av Utbildningsstyrelsen uppgifter om barn som deltar i småbarnspedagogik och om deras vårdnadshavare, och

11) av Studenternas hälsovårdsstiftelse person- och patientuppgifter som gäller studerandehälsovårdstjänster samt uppgifter om kostnader och verksamhet i fråga om produktionen av studerandehälsovårdstjänster.

Uppgifter som samlats in med stöd av 2 mom. får inte lämnas ut för behandling av förmånsärenden som gäller en enskild person eller för något annat motsvarande administrativt beslutsfattande.

2 b §

Överföring av uppgifter av biträdande art till privata aktörer

Gällande lydelse

6 §

Styrelsen

Styrelsen har högst tio ledamöter som förordnas av fullmäktige. Styrelsens mandatperiod är tre år. Om en styrelseledamots uppgift blir vakant innan mandatperioden gått ut, ska en ny ledamot förordnas för den återstående mandatperioden. Fullmäktige förordnar ordförande och vice ordförande för styrelsen.

När styrelseledamöterna förordnas skall sakkunskap i systemen för social trygghet, ledning, förvaltning samt i ekonomi och placeringsverksamhet beaktas. Av styrelseledamöterna är en representant för social- och hälsovårdsministeriet, en för arbetsgivarnas centralorganisationer, en för löntagarnas centralorganisationer och en för jord- och skogsbruksproducenternas centralorganisationer.

En person i tjänste- eller arbetsavtalsförhållande hos Folkpensionsanstalten kan inte förordnas till styrelseledamot. En representant för

Föreslagen lydelse

Folkpensionsanstalten får överföra sådana uppgifter av biträdande art som anknyter till verkställighet av social trygghet till en privat aktör, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna. Folkpensionsanstalten ska säkerställa att tjänsteproducenten har tillräckliga tekniska förutsättningar och tillräcklig kompetens för att sköta en sådan uppgift. Folkpensionsanstalten ska övervaka skötseln av de uppgifter som anges i avtalet. De privata tjänsteproducenterna är personuppgiftsbiträden för Folkpensionsanstaltens räkning. Uppgifter av biträdande art är

1) mottagning och sortering av ansökningar och andra handlingar som ges in till Folkpensionsanstalten samt lagring av handlingar och registrering av uppgifter som ingår i dem,

2) utskrift och kuvertering av handlingar som Folkpensionsanstalten sänder ut,

3) elektronisk delgivning enligt lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003).

Den som sköter uppgifter av biträdande art handlar under straffrättsligt tjänsteansvar vid utförandet av uppgifter enligt 1 mom. Bestämmelser om skadestånd finns i skadeståndslagen (412/1974).

6 §

Styrelsen

När styrelseledamöterna förordnas ska sakkunskap i systemen för social trygghet, ledning, förvaltning, ekonomi och placeringsverksamhet samt i offentlig informationsförvaltning beaktas. Dessutom ska sakkunskap om arbets- och företagslivet och om de försäkrade beaktas, vilken företräds av representanter för arbetsgivarnas och löntagarnas

Gällande lydelse

Folkpensionsanstaltens personal har dock rätt att närvara och yttra sig vid styrelsens möten.

En styrelseledamot är skyldig att ersätta skada som han eller hon genom att handla i strid med lag eller andra bestämmelser eller annars uppsåtligt eller av oaktsamhet har förorsakat Folkpensionsanstalten. Om skadan är en följd av flera styrelseledamöters förfarande, ansvarar de solidariskt för ersättandet av skadan.

Fullmäktige kan skilja en styrelseledamot från uppdraget under mandatperioden, om han eller hon inte längre uppfyller de krav uppdraget ställer eller har gjort sig skyldig till en allvarlig förseelse.

7 §

Styrelsens uppgifter

Styrelsen leder och utvecklar Folkpensionsanstaltens verksamhet. Styrelsen ska utöver annat

1) årligen fastställa en verksamhets- och ekonomiplan för anstalten,

2) årligen upprätta verksamhetsberättelse och bokslut för anstalten,

3) fastställa anstaltens arbetsordning, i vilken meddelas närmare bestämmelser om förvaltningen och om behandlingen av ärenden,

4) besluta om allmänna principer för placeringen av anstaltens medel,

5) besluta om köp och försäljning av fast egendom,

6) besluta om arbetsfördelningen mellan generaldirektören och direktörerna,

7) anställa de ledande tjänstemännen i ledningsgruppen i arbetsavtalsförhållande,

8) fastställa generaldirektörens och de övriga direktörernas löneförmåner och andra förmåner,

9) fastställa grunderna för tjänstemännens löner, arbetstid, semester och resekostnadsersättningar,

10) avgöra andra frågor av principiell natur eller annars viktiga ärenden,

11) fastställa Folkpensionsanstaltens strategi;

Föreslagen lydelse

centralorganisationer. Av styrelseledamöterna ska en vara representant för social- och hälsovårdsministeriet.

—————

7 §

Styrelsens uppgifter

Styrelsen leder och utvecklar Folkpensionsanstaltens verksamhet. Styrelsen ska utöver annat

Gällande lydelse

12) besluta om ställföreträdare för den högsta ledningen.

Styrelsen kan överföra behörighet på generaldirektören, direktörerna samt tjänstemännen.

9 §

Högsta ledningen

Folkpensionsanstalten leds av generaldirektören. Folkpensionsanstalten kan också ha andra direktörer.

Generaldirektörens tjänst och direktörstjänster ska förklaras lediga att sökas innan de tillsätts. Generaldirektören utnämns av fullmäktige på framställning av styrelsen. Generaldirektörens mandatperiod är sju år. Övriga direktörer utnämns av styrelsen. Direktörernas mandatperiod är fem år. Ett beslut om utnämning av generaldirektören eller en direktör får inte överklagas genom besvär.

Bestämmelser om generaldirektörens och direktörernas behörighetsvillkor utfärdas genom förordning av statsrådet. Statsrådet kan av särskilda skäl bevilja dispens från de behörighetsvillkor som anges genom förordning.

Generaldirektören svarar för Folkpensionsanstaltens strategiska planering samt dess operativa ledning och utveckling, för föredragningen av ärenden för styrelsen och verkställandet av styrelsens beslut, samt utarbetar en arbetsordning som styrelsen fastställer.

11 §

Generaldirektörens, direktörernas och tjänstemännens ställning

I fråga om generaldirektörens och direktörernas anställningsförhållande till Folkpensionsanstalten iakttas i tillämpliga

Föreslagen lydelse

12) besluta om ställföreträdare för den högsta ledningen;

13) avtala om anställningsvillkoren för den högsta ledningen.

9 §

Högsta ledningen

Folkpensionsanstalten leds av generaldirektören. Folkpensionsanstalten kan också ha andra direktörer. *Till tjänsten som generaldirektör och direktör får endast en finsk medborgare utnämnas.*

11 §

Generaldirektörens, direktörernas och tjänstemännens ställning

Gällande lydelse

delar vad som i statstjänstemannalagen föreskrivs om ansvaret, uppsägningsgrunderna och anställningsvillkoren för de högsta statstjänstemännen.

I fråga om anstaltens tjänstemäns anställningsförhållande till Folkpensionsanstalten tillämpas arbetsavtalslagen. Om anställningsvillkoren avtalas genom ett kollektivavtal mellan Folkpensionsanstalten och de föreningar som representerar tjänstemännen.

6 kap.

Bokföring, bokslut och revision

20 a §

Delgivning av beslut

Beslut om en förmån som Folkpensionsanstalten enligt lag skall verkställa sänds per post genom brev. Mottagaren anses ha fått del av beslutet den sjunde dagen efter det att brevet avsändes, om inte något annat visas.

Utöver vad som föreskrivs i någon annan lag får beslutet med partens samtycke delges

Föreslagen lydelse

På generaldirektören och direktörerna tillämpas vad som i 8 a, 26 och 40 § i statstjänstemannalagen (750/1994) föreskrivs om anmälan om bindningar, uppsägning och avstängning från tjänsteutövning för de ämbetsverkschefer som avses i 26 § 4 punkten i den lagen. På generaldirektören och direktörerna tillämpas dessutom vad som i den lagen föreskrivs om tjänstemännens anställningsvillkor, skyldigheter, ansvar, bisysslor, upplösning och upphörande av tjänsteförhållande samt givande av en varning.

I fråga om generaldirektören fattas beslut om tillstånd för bisyssla, uppsägning, upplösning av tjänsteförhållande, avstängning från tjänsteutövning och givande av en varning av fullmäktige. I fråga om de övriga direktörerna fattas beslut om dessa frågor av styrelsen.

I fråga om anstaltens tjänstemäns anställningsförhållande till Folkpensionsanstalten tillämpas arbetsavtalslagen (55/2001). Om anställningsvillkoren avtalas genom ett kollektivavtal mellan Folkpensionsanstalten och de föreningar som representerar tjänstemännen.

6 kap.

Bokföring, bokslut och revision samt granskning av förvaltning och ekonomi

19 a §

Statens revisionsverks granskningsrätt

Statens revisionsverk har rätt att granska lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi.

20 a §

Delgivning av beslut

Gällande lydelse

som ett elektroniskt meddelande. Beslutet anses ha blivit delgivet den sjunde dagen efter det att meddelandet avsändes, om inte något annat visas.

Föreslagen lydelse

—————
Bestämmelser om elektronisk delgivning av beslut finns i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet. Med avvikelse från 19 § 2 mom. i den lagen anses dock ett beslut ha blivit delgivet den sjunde dagen efter att meddelandet sändes, om inte något annat visas.
—————

20 b §

Lämnande av kontaktuppgifter i beslut

Av ett beslut ska framgå kontaktuppgifter till Folkpensionsanstalten genom vilka en part vid behov kan begära ytterligare uppgifter om beslutet.

—————
Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av lagen om statens revisionsverk

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om statens revisionsverk (676/2000) 1 § 2 mom. och 5 § 1 mom., av dem 5 §
1 mom. sådant det lyder i lag 597/2007, och
fogas till 2 § 1 mom., sådant det lyder delvis ändrat i lag 660/2021, en ny 2 c-punkt som följer:

Gällande lydelse

1 §

Ställning och uppgifter

I anknytning till riksdagen finns statens revisionsverk (revisionsverket), som är oavhängigt.

Revisionsverket har till uppgift att granska lagligheten av och ändamålsenligheten i statsfinanserna samt iakttagandet av statsbudgeten. Till revisionsverkets uppgifter hör inte granskning av riksdagens ekonomi, de fonder som står under riksdagens garanti, Finlands Bank *eller folkpensionsanstalten*.

Om revisionsverkets rätt att granska överföringar av medel mellan Finland och Europeiska gemenskaperna bestäms särskilt.

Revisionsverket fullgör de uppgifter som anges i lagen om sättande i kraft av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i fördraget om stabilitet, samordning och styrning inom Ekonomiska och monetära unionen och om tillämpning av fördraget samt om kraven på de fleråriga ramarna för de offentliga finanserna.

2 §

Granskningsrätt

Revisionsverket har rätt att granska

- 1) statliga myndigheter, inrättningar, affärsverk, affärsverkskoncerner och fonder,
- 2) bolag i vilka staten har bestämmande inflytande och andra i 19 § avsedda bolag i

Föreslagen lydelse

1 §

Ställning och uppgifter

Revisionsverket har till uppgift att granska lagligheten av och ändamålsenligheten i statsfinanserna samt iakttagandet av statsbudgeten. Till revisionsverkets uppgifter hör inte granskning av riksdagens ekonomi, de fonder som står under riksdagens garanti eller Finlands Bank.

2 §

Granskningsrätt

Revisionsverket har rätt att granska

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

synnerhet för att utreda hur staten har utövat ägarstyrning och delägarrätt,

2 a) lagligheten av och ändamålsenligheten i ekonomin, till den del det gäller statlig finansiering, i välfärdsområden samt i sammanslutningar och stiftelser som hör till en i 4 § i lagen om välfärdsområden avsedd välfärdsområdeskoncern och i andra i den paragrafen avsedda sammanslutningar, stiftelser och inrättningar i vilka ett välfärdsområde tillsammans med ett eller flera välfärdsområden, en eller flera kommuner eller staten utövar bestämmande inflytande,

2 b) lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i verksamheten och ekonomin, till den del det gäller statlig finansiering, inom Helsingfors stads social- och hälsovård och räddningsväsende och i sammanslutningar som inrättats för dessa uppgifter och som staden har bestämmande inflytande över,

—————
2 c) lagligheten, ändamålsenligheten och effektiviteten i Folkpensionsanstaltens verksamhet och ekonomi,
—————

3) kommuner, samkommuner, stiftelser samt andra samfund och juridiska personer samt privatpersoner, som fått medel eller andra ekonomiska understöd eller förmåner av staten, för att utreda om de uppgifter som utgör grund för erhållandet av medel eller andra ekonomiska understöd eller förmåner är riktiga, om de villkor som ställs i beslutet om beviljande har iakttagits och om medlen eller de andra ekonomiska understöden eller förmånerna har använts till det ändamål för vilket de beviljats,

4) samfund och andra juridiska personer som av staten fått tillstånd att för ett visst ändamål skaffa medel som skall användas eller fördelas vidare av statliga myndigheter,

5) kreditinstitut och andra samfund, som sköter statens betalningsrörelse, för att utreda hur statens betalningsrörelse sköts liksom sådana andra samfund och juridiska personer som anförtratts andra uppgifter som gäller användning av statens medel, skötsel av egendom eller statens bokföring för att utreda hur de sköts, samt

Gällande lydelse

6) till andra hörande medel som disponeras av statliga myndigheter och för vilka staten ansvarar.

Vad som i 1 mom. 3 punkten bestäms om mottagare av statligt understöd och annan finansiering gäller i tillämpliga delar även den som förmedlar medel och den i vars bruk mottagaren överfört dessa medel.

Granskningsrätt föreligger dock inte till den del en privatperson har fått medel eller andra ekonomiska understöd eller förmåner för sina egna personliga behov eller sin familjs behov eller direkt stöd för sitt hushåll.

5 §

Granskningsberättelse

Revisionsverket sänder granskningsberättelsen för kännedom och behövliga åtgärder till revisionsobjektet och det ministerium till vars ansvarsområde revisionsobjektet hör samt för kännedom till riksdagens revisionsutskott och finansministeriet. Revisionsobjektet och det ministerium till vars ansvarsområde revisionsobjektet hör skall meddela revisionsverket vilka åtgärder som vidtagits med anledning av anmärkningarna i granskningsberättelsen.

Sekretessbestämmelserna hindrar inte att granskningsberättelsen lämnas ut till den granskade myndigheten och de andra i 1 mom. avsedda myndigheterna. Till andra revisionsobjekt än myndigheter kan sekretessbelagda uppgifter lämnas ut till den del dessa med stöd av lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller någon annan lag har rätt till de uppgifter som ingår i berättelsen. Revisionsverket kan också lämna ut sekretessbelagda handlingar och andra uppgifter som fåtts vid granskningen till dessa

Föreslagen lydelse

5 §

Granskningsberättelse

Revisionsverket sänder granskningsberättelsen för kännedom och behövliga åtgärder till revisionsobjektet och det ministerium till vars ansvarsområde revisionsobjektet hör samt för kännedom till riksdagens revisionsutskott och finansministeriet. *Dessutom ska rapporten om granskningen av Folkpensionsanstalten sändas för kännedom till fullmäktige som valts av riksdagen och som övervakar Folkpensionsanstalten.* Revisionsobjektet och det ministerium till vars ansvarsområde revisionsobjektet hör ska meddela revisionsverket vilka åtgärder som vidtagits med anledning av anmärkningarna i granskningsberättelsen. *Denna anmälningsskyldighet gäller inte social- och hälsovårdsministeriet när granskningsberättelsen gäller Folkpensionsanstalten.*

—————

Gällande lydelse

myndigheter och behörigt riksdagsutskott, om det är nödvändigt för att de åtgärder som iakttagelserna förutsätter skall kunna vidtas eller i övrigt motiverat med tanke på skötseln av deras uppgifter.

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den

20 .

3.

Lag

om ändring av 13 § i lagen om inkomstdatasystemet

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om inkomstdatasystemet (53/2018) 13 § 1 mom. 17 punkten som följer:

Gällande lydelse

13 §

Uppgiftsanvändares rätt att få uppgifter ur inkomstdatasystemet

Inkomstregisterenheten förmedlar och lämnar ut sådana uppgifter ur inkomstregistret som en uppgiftsanvändare trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter, med stöd av någon annan lag har rätt att få av prestationsbetalaren eller av andra uppgiftsanvändare, som följer:

1) till Skatteförvaltningen för beskattningen och för påförande av förseningsavgift enligt 22 och 23 §,

2) till de pensionsanstalter som avses i 2 § i lagen om pension för arbetstagare för verkställigheten av uppdrag enligt de arbetspensionslagar som nämns i 3 § i den lagen, enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen, enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 987/2009 om tillämpningsbestämmelser till förordning (EG) nr 883/2004 om samordning av de sociala trygghetssystemen och enligt för Finland bindande överenskommelser om social trygghet,

3) till Sjömanspensionskassan för verkställigheten av uppdrag enligt lagen om sjömanspensioner (1290/2006) och enligt de förordningar och de överenskommelser om social trygghet som avses i 2 punkten,

4) till Lantbruksföretagarnas pensionsanstalt för verkställigheten av uppdrag enligt lagen om pension för lantbruksföretagare, enligt de förordningar

Föreslagen lydelse

13 §

Uppgiftsanvändares rätt att få uppgifter ur inkomstdatasystemet

Inkomstregisterenheten förmedlar och lämnar ut sådana uppgifter ur inkomstregistret som en uppgiftsanvändare trots sekretessbestämmelserna och andra begränsningar som gäller erhållande av uppgifter, med stöd av någon annan lag har rätt att få av prestationsbetalaren eller av andra uppgiftsanvändare, som följer:

och de överenskommelser om social trygghet som avses i 2 punkten, enligt lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) och enligt lagen om avträdelsestöd för lantbruksföretagare (1293/1994) samt för avgörande av ett ersättningsärende som avses i lagen om ersättning till lantbruksföretagare för självrisktiden enligt sjukförsäkringslagen (118/1991),

5) till Keva för verkställigheten av uppdrag enligt pensionslagen för den offentliga sektorn och enligt de förordningar och de överenskommelser om social trygghet som avses i 2 punkten,

6) till Pensionsskyddscentralen för verkställigheten av uppdrag enligt de arbetspensionslagar som nämns i 3 § i lagen om pension för arbetstagare, enligt lagen om Pensionsskyddscentralen (397/2006) och enligt de förordningar och de överenskommelser om social trygghet som avses i 2 punkten,

7) till Finlands Bank för genomförandet av pensionsskyddet för bankens anställda,

8) till Sysselsättningsfonden för verkställigheten av uppdrag enligt 10 § 1 mom. 2, 3, 6 och 7 punkten i lagen om finansiering av arbetslöshetsförmåner,

9) till de försäkringsanstalter som avses i lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar för sådant avgörande av ett försäkrings- eller ersättningsärende eller sådant uppfyllande av tillsynsplikten som föreskrivs i den lagen eller för försäkrings- och ersättningshandläggning, när det gäller en försäkring som har tecknats i enlighet med bestämmelserna i lagen om ersättning för skada eller sjukdom som har uppkommit under studierelaterade förhållanden som är jämförbara med arbete (460/2015), familjevårdslagen (263/2015), lagen om stöd för närståendevård (937/2005), lagen om skadestånd för olycksfall åt personer, som intagits i särskilda straff, underhålls- och vårdanstalter (894/1946), kommunallagen (410/2015), socialvårdslagen (1301/2014), lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977) eller lagen om arbetsverksamhet i rehabiliteringssyfte (189/2001), samt för verkställigheten av

uppdrag och för uppfyllande av tillsynsplikten enligt de ovannämnda lagarna och enligt de förordningar och de överenskommelser om social trygghet som avses i 2 punkten,

10) till de försäkringsanstalter som avses i lagen om olycksfalls- och pensionsskydd för idrottsutövare (276/2009) för avgörande av olycksfallsskyddsrelaterade försäkrings- och ersättningsärenden eller för uppfyllande av tillsynsplikten enligt den lagen,

11) till lantbruksföretagarnas olycksfallsförsäkringsanstalt för avgörande av ett försäkrings- eller ersättningsärende som är under handläggning samt för verkställigheten av uppdrag enligt lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar (873/2015) och enligt de förordningar och de överenskommelser om social trygghet som avses i 2 punkten,

12) till de försäkringsbolag som avses i trafikförsäkringslagen (460/2016) för avgörande av ett försäkrings- eller ersättningsärende som är under handläggning eller för skötseln av uppdrag enligt den lagen,

13) till Trafikförsäkringscentralen för avgörande av ett försäkrings- eller ersättningsärende som är under handläggning och för skötseln av uppdrag enligt trafikförsäkringslagen,

14) till Patientförsäkringscentralen för bestämmande av den i patientskadelagen (585/1986) avsedda ersättningsgrunden och omfattningen av ersättningsskyldigheten,

15) till Olycksfallsförsäkringscentralen, utöver vad som föreskrivs i 9 punkten, för tillsynen över försäkringsverksamhet enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar,

16) till Statskontoret för avgörande av ett ärende enligt trafikförsäkringslagen, lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar, lagen om ersättning till statsanställda för olycksfall som inträffat under förhållanden som hänför sig till distansarbete (1012/2022), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016), lagen om ersättning för skada eller sjukdom som har uppkommit under studierelaterade förhållanden som är jämförbara med arbete, lagen om skadestånd

för olycksfall åt personer, som intagits i särskilda straff-, underhålls- och vårdanstalter, lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016), räddningslagen (379/2011), lagen om olycksfallsersättning i vissa fall åt den som lämnat bistånd vid fullgörandet av tjänsteåliggande (625/1967), sjöräddningslagen (1145/2001), beredskapslagen (1552/2011), polislagen (872/2011), lagen om nämndemän vid tingsrätterna (675/2016), lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011), brottsskadelagen (1204/2005), lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948), ärvdabalken (40/1965), lagen om ersättning av statens medel som till följd av frihetsberövande skall betalas till oskyldigt häktad eller dömd (422/1974), lagen om avgiftsbefrielse (529/1980), lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel (1213/1990), viltskadelagen (105/2009), lagen om systemet för bostadssparande (339/2025), lagen om statsborgen för bostadslån (340/2025), lagen om överföring av skötseln av lån och fordringar inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde på Statskontoret (78/2007) eller lagen om statens skadeståndsverksamhet (978/2014) som är under handläggning,

16 punkten har ändrats genom L 342/2025, som träder i kraft 1.6.2026. Den tidigare formen lyder:

16) till Statskontoret för avgörande av ett ärende enligt trafikförsäkringslagen, lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar, lagen om ersättning till statsanställda för olycksfall som inträffat under förhållanden som hänför sig till distansarbete (1012/2022), lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016), lagen om ersättning för skada eller sjukdom som har uppkommit under studierelaterade förhållanden som är jämförbara med arbete, lagen om skadestånd för olycksfall åt personer, som intagits i

särskilda straff-, underhålls- och vårdanstalter, lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016), räddningslagen (379/2011), lagen om olycksfallsersättning i vissa fall åt den som lämnat bistånd vid fullgörandet av tjänsteåliggande (625/1967), sjöräddningslagen (1145/2001), beredskapslagen (1552/2011), polislagen (872/2011), lagen om nämndemän vid tingsrätterna (675/2016), lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011), brottsskadelagen (1204/2005), lagen om skada, ådragen i militärtjänst (404/1948), ärvdabalken (40/1965), lagen om ersättning av statens medel som till följd av frihetsberövande skall betalas till oskyldigt häktad eller dömd (422/1974), lagen om avgiftsbefrielse (529/1980), lagen om ersättning för olycksfall som orsakats civilpersoner av krigsmateriel (1213/1990), viltskadelagen (105/2009), lagen om räntestödslån för anskaffande av ägarbostad (639/1982), lagen om överföring av skötseln av lån och fordringar inom jord- och skogsbruksministeriets förvaltningsområde på Statskontoret (78/2007) eller lagen om statens skadestandsverksamhet (978/2014) som är under handläggning,

16 punkten har ändrats genom L 597/2024, som trädde i kraft 1.1.2025. Den tidigare formen lyder:

16) till Statskontoret för avgörande av ett ersättningsärende enligt trafikförsäkringslagen, lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar, lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016), lagen om ersättning för skada eller sjukdom som har uppkommit under studierelaterade förhållanden som är jämförbara med arbete, lagen om skadestånd för olycksfall åt personer, som intagits i särskilda straff-, underhålls- och vårdanstalter, lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016),

Gällande lydelse

räddningslagen (379/2011), lagen om olycksfallsärsättning i vissa fall åt den som lämnat bistånd vid fullgörandet av tjänsteåliggande (625/1967), sjöräddningslagen (1145/2001), beredskapslagen (1552/2011), polislagen (872/2011), lagen om nämndemän vid tingsrätterna (675/2016), lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011) eller brottsskadelagen (1204/2005) som är under handläggning.

16 punkten har ändrats genom L 402/2023, som trädde i kraft 1.1.2025. Den tidigare formen lyder:

16) till Statskontoret för avgörande av ett ersättningsärende enligt trafikförsäkringslagen, lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar, lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom (1521/2016), lagen om ersättning för skada eller sjukdom som har uppkommit under studierelaterade förhållanden som är jämförbara med arbete, lagen om skadestånd för olycksfall åt personer, som intagits i särskilda straff-, underhålls- och vårdanstalter, lagen om ersättning för olycksfall och tjänstgöringsrelaterad sjukdom i krishanteringsuppdrag (1522/2016), räddningslagen (379/2011), lagen om olycksfallsärsättning i vissa fall åt den som lämnat bistånd vid fullgörandet av tjänsteåliggande (625/1967), sjöräddningslagen (1145/2001), lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice, lagen om främjande av integration (1386/2010), beredskapslagen (1552/2011), polislagen (872/2011), lagen om nämndemän vid tingsrätterna (675/2016), lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011) eller brottsskadelagen (1204/2005) som är under handläggning.

17) till Folkpensionsanstalten de inkomstuppgifter och andra uppgifter om alla inkomsttagare i inkomstregistret som Folkpensionsanstalten har rätt att få för

Föreslagen lydelse

17) till Folkpensionsanstalten de inkomstuppgifter och andra uppgifter om alla inkomsttagare i inkomstregistret som Folkpensionsanstalten har rätt att få för verkställigheten av alla pensioner och förmåner som det föreskrivs att den ska verkställa och för verkställigheten av uppdrag enligt de förordningar och de överenskommelser om social trygghet som avses i 2 punkten och för skötseln av uppgifter enligt 2 § 3 mom. 2 och 3 punkten i lagen om Folkpensionsanstalten (731/2001),

verkställigheten av alla pensioner och förmåner som det föreskrivs att den ska verkställa och för verkställigheten av uppdrag enligt de förordningar och de överenskommelser om social trygghet som avses i 2 punkten,

18) till kommuner för bestämmande av de klientavgifter som avses i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992), för bestämmande av värdet på de servicesedlar som avses i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009) samt för att tillgodose rätten att få uppgifter enligt lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården (703/2023),

18 punkten har ändrats genom L 729/2023, som trädde i kraft 1.1.2024. Den tidigare formen lyder:

18) till välfärdsområden för bestämmande av de klientavgifter som avses i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992), för bestämmande av värdet på de servicesedlar som avses i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården (569/2009) samt för att tillgodose rätten att få uppgifter enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000),

19) till kommuner och samkommuner för bestämmande av de klientavgifter som avses i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken (1503/2016) och för bestämmande av värdet på de servicesedlar som avses i lagen om småbarnspedagogik (540/2018),

20) till de arbetslöshetskassor som avses i 1 § i lagen om arbetslöshetskassor (603/1984) för avgörande av sådana ärenden som avses i lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller i lagen om altheringsledighet (1305/2002) och som är under handläggning eller för utredning av missbruk eller för verkställigheten av uppdrag enligt de lagarna och enligt för Finland bindande överenskommelser om social trygghet eller andra internationella rättsakter som gäller social trygghet,

21) till de arbetarskyddsmyndigheter som avses i lagen om tillsynen över arbetarskyddet och om arbetarskyddssamarbete på arbetsplatsen (44/2006) för tillsynen över efterlevnaden av lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft (1233/2006), för tillsynen över att minimivillkoren för anställningsförhållanden följs samt för tillsynen över arbetsförhållandena och anlitandet av utländsk arbetskraft,

22) till Statistikcentralen för framställning av statistik,

23) till Sysselsättnings-, utvecklings- och förvaltningscentret för verkställighet av lönegarantilagen (866/1998) och lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000), för produktion av i 120 § 1 mom. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice avsedda riksomfattande informationssystemtjänster för arbetskraftsservice och för skötseln av den i lagen om livskraftscentralerna och Sysselsättnings-, utvecklings- och förvaltningscentret (531/2025) avsedda uppgift som gäller produktion, utvärdering och uppföljning av information om arbetskraftsservicens funktion, resultat och effekter,

23 punkten har ändrats genom L 599/2025, som träder i kraft 1.1.2026. Den tidigare formen lyder:

23) till närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter för verkställighet av lönegarantilagen (866/1998) och lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000), för produktion av i 120 § 1 mom. i lagen om ordnande av arbetskraftsservice avsedda riksomfattande informationssystemtjänster för arbetskraftsservice och för skötseln av den i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna samt om närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter (897/2009) avsedda uppgift som gäller produktion, utvärdering och uppföljning av information om arbetskraftsservicens funktion, resultat och effekter,

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

23 punkten har ändrats genom L 442/2024, som trädde i kraft 1.1.2025. Den tidigare formen lyder:

23) till närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter för verkställighet av lönegarantilagen (866/1998) och lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000) och för skötseln av den i lagen om närings-, trafik- och miljöcentralerna samt om närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter (897/2009) avsedda uppgift som gäller produktion, utvärdering och uppföljning av information om arbetskraftsservicens funktion, resultat och effekter,

23 punkten har ändrats genom L 402/2023, som trädde i kraft 1.1.2025. Den tidigare formen lyder:

23) till närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter för verkställighet av den lönesubvention, sådant sysselsättningsstöd avseende personer som fyllt 55 år, sådant stöd enligt 11 kap. 1 § 4 mom., den startpeng och den utbildning inom omställningsskyddet som det föreskrivs om i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice,

23 a) till Sysselsättnings-, utvecklings- och förvaltningscentret för verkställighet av lagen om förvaltningen av, tillsynen över och granskningen av Europeiska unionens facilitet för återhämtning och resiliens (537/2022),

23 a punkten har ändrats genom L 599/2025, som träder i kraft 1.1.2026. Den tidigare formen lyder:

23 a) till närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter för verkställighet av lagen om förvaltningen av, tillsynen över och granskningen av Europeiska unionens facilitet för återhämtning och resiliens (537/2022),

23 a punkten har ändrats genom L 402/2023, som trädde i kraft 1.1.2025. Den tidigare formen lyder:

23 a) till närings-, trafik- och miljöcentralernas samt arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter för verkställighet av lagen

om förvaltningen av, tillsynen över och granskningen av Europeiska unionens facilitet för återhämtning och resiliens (537/2022),

23 a punkten har tillfogats genom L 539/2022, som gällde temporärt 5.7.2022–31.3.2025.

23 b) till Sysselsättnings-, utvecklings- och förvaltningscentret för verkställighet av lagen om ett försök med rekryteringsstöd (20/2022),

23 b punkten har ändrats genom L 599/2025, som träder i kraft 1.1.2026. Den tidigare formen lyder:

23 b) till närings-, trafik- och miljöcentralernas utvecklings- och förvaltningscenter för verkställighet av lagen om ett försök med rekryteringsstöd (20/2022),

23 b punkten har ändrats genom L 402/2023, som trädde i kraft 1.1.2025. Den tidigare formen lyder:

23 b) till närings-, trafik- och miljöcentralernas och arbets- och näringsbyråernas utvecklings- och förvaltningscenter och Sydöstra Finlands arbets- och näringsbyrå för verkställighet av lagen om ett försök med rekryteringsstöd (20/2022),

23 b punkten har tillfogats genom L 940/2022 och gäller temporärt 1.1.2023–31.12.2033.

24) till Migrationsverket för handläggning av och för beslut och övervakning i ärenden som gäller utlänningars inresa, utresa, och vistelse enligt utlänningslagen (301/2004), lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (907/2017) , lagen om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (908/2017) , lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018) och lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning (224/2024) samt för prövning av ansökan om naturalisation enligt medborgarskapslagen (359/2003),

24 punkten har ändrats genom L 259/2025, som träder i kraft 11.6.2025. Den tidigare formen lyder:

24) till Migrationsverket för handläggning av och för beslut och övervakning i ärenden som gäller utlänningars inresa, utresa, och vistelse enligt utlänningslagen (301/2004) , lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (907/2017) , lagen om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (908/2017) och lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018) samt för prövning av ansökan om naturalisation enligt medborgarskapslagen (359/2003) ,

25) till livskraftscentraler för delbeslut om uppehållstillstånd för företagare enligt utlänningslagen,

25 punkten har ändrats genom L 599/2025, som träder i kraft 1.1.2026. Den tidigare formen lyder:

25) till närings-, trafik- och miljöcentraler för delbeslut om uppehållstillstånd för företagare enligt utlänningslagen,

25 punkten har ändrats genom L 402/2023, som trädde i kraft 1.1.2025. Den tidigare formen lyder:

25) till arbets- och näringsbyråer samt närings-, trafik- och miljöcentraler för de ändamål som nämns i 23 punkten, för verkställighet av lönegarantilagen (866/1998) och lagen om lönegaranti för sjömän (1108/2000) samt för delbeslut om uppehållstillstånd för arbetstagare och uppehållstillstånd för företagare enligt utlänningslagen,

26) till utsökningensmyndigheterna för verkställighet i enlighet med utsökningensbalken (705/2007),

27) till Enheten för utredning av grå ekonomi för fenomenutredningar enligt lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010),

28) till Tullen för skötseln av uppdrag som gäller förhindrande, avslöjande och utredning av tullbrott enligt lagen om brottsbekämpning inom Tullen (623/2015) och förundersökningenslagen (805/2011) samt för skötseln av uppdrag som gäller beskattning, skattekontroll och indrivning av skatter enligt

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 952/2013 om fastställande av en tullkodex för unionen och enligt tullagen (304/2016),

29) till polisen för skötseln av uppdrag som gäller förhindrande, avslöjande och utredning av brott enligt polislagen (872/2011) och förundersökningslagen samt för utfärdande av bötes- och straffyrkande enligt lagen om föreläggande av böter och ordningsbot (754/2010),

30) till de rättshjälpsbyråer som avses i lagen om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt (477/2016) och till Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i 10 § i rättshjälpslagen (257/2002) samt för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i 1 § 1 mom. 2–4 punkten i lagen om ekonomisk rådgivning och skuldrådgivning (813/2017),

31) till de stämningsmän som avses i 1 § i lagen om stämningsmän (505/1986) för delgivningsuppdrag enligt den lagen,

32) till Centralen för statligt stött bostadsbyggande för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i lagen om reparationsunderstöd för bostadsbyggnader och bostäder (1087/2016) och i statsunderstödslagen (688/2001),

32 punkten har ändrats genom L 1016/2024, som trädde i kraft 1.3.2025. Den tidigare formen lyder:

32) till Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet för skötseln av de uppdrag som föreskrivs i lagen om reparationsunderstöd för bostadsbyggnader och bostäder (1087/2016) och i statsunderstödslagen (688/2001),

33) till landskapet Åland och dess myndigheter och kommuner för utförande av uppdrag enligt en i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) avsedd landskapslag, med iakttagande av vad som i den föreskrivs om landskapets, myndigheternas eller kommunens rätt till information,

33 punkten har ändrats genom L 402/2023, som trädde i kraft 1.1.2025. Den tidigare formen lyder:

33) till landskapet Åland och dess myndigheter och kommuner för utförande av uppdrag enligt en i självstyrelselagen för Åland (1144/1991) avsedd landskapslag, med iakttagande av vad som i den föreskrivs om landskapets, myndigheternas eller kommunens rätt till information.

34) till kommuner och samkommuner, för verkställighet av uppgifter som gäller sådan utbildning inom omställningsskyddet, sådan lönesubvention, sådant sysselsättningsstöd avseende personer som fyllt 55 år, sådan startpeng och sådant stöd för lönekostnader för arbete ordnat på basis av sysselsättningsskyldighet som avses i lagen om ordnande av arbetskraftsservice,

34 punkten har ändrats genom L 402/2023, som trädde i kraft 1.1.2025. Den tidigare formen lyder:

34) till i lagen om ordnande av arbetskraftsservice avsedda kommuner eller samkommuner vilka ansvarar för att ordna arbetskraftsservice, för verkställighet av uppgifter som gäller sådan utbildning inom omställningsskyddet, sådan lönesubvention, sådant sysselsättningsstöd avseende personer som fyllt 55 år, sådan startpeng och sådant stöd för lönekostnader för arbete ordnat på basis av sysselsättningsskyldighet som avses i den lagen,

34 punkten har tillfogats genom L 402/2023, som trädde i kraft 1.1.2025.

35) till arbets- och näringsministeriet för skötsel av de i lagen om ordnande av arbetskraftsservice föreskrivna uppgifter som gäller ledning, styrning och utveckling av offentlig arbetskraftsservice samt uppföljning och utvärdering av sysselsättningsförvaltningen och ordnandet av arbetskraftsservice i kommunerna.

35 punkten har tillfogats genom L 402/2023, som trädde i kraft 1.1.2025.

Dessutom ska Inkomstregisterenheten trots sekretessbestämmelserna till de allmänna intressebevakare som avses i lagen om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt förmedla och lämna ut de uppgifter ur inkomstregistret som intressebevakare har rätt att få med stöd av 89 § 1 mom. i lagen om förmyndarverksamhet (442/1999).

Denna lag träder i kraft den

20 .

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

Vad som i 1 mom. 9, 11 och 16 punkten föreskrivs om utlämnande av uppgifter för verkställigheten av uppdrag enligt lagen om olycksfall i arbetet och om yrkessjukdomar eller lagen om lantbruksföretagares olycksfall i arbetet och yrkessjukdomar, vad som i 12 och 16 punkten föreskrivs om utlämnande av uppgifter för verkställigheten av uppdrag enligt trafikförsäkringslagen och vad som i 16 punkten föreskrivs om utlämnande av uppgifter för avgörande av ett ersättningsärende enligt lagen om ersättning för olycksfall i militärtjänst och tjänstgöringsrelaterad sjukdom gäller också utlämnande av uppgifter för uppdrag enligt lagar som har upphävts genom de lagarna.